

20 *Kovács Tiborné*
A Bessenyei Társaság
éves története (1987-2007)

Kovács Tiborné
A Bessenyei Irodalmi Társaság
20 éves története (1987–2007)

Kovács Tiborné

A BESSENYEI IRODALMI TÁRSASÁG
20 ÉVES TÖRTÉNETE
(1987–2007)

Nyíregyháza
2009

Kiadja:

A BESSENYEI GYÖRGY IRODALMI
ÉS MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG

Felelős kiadó:

DR. BÁNSZKI ISTVÁN

A kötet megjelentetését támogatta

A SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

ISBN 1788-

Műszaki szerkesztő:

ERDÉLYI TAMÁS

Nyomtatták 500 példányban
az IMI Print Kft. nyomdájában, Nyíregyházán

Felelős vezető: NAGY IMRÉNÉ

Elnöki előszó

Miért Bessenyei?!

Aki megismeri, varázsa alá kerül, s nem tehet mást, mint elismeri kivételes nagyságát, életének „csupa kezdet” jellegét, a korszak nyelvi szintjéhez képest páratlan gondolati eleganciával megalkotott műveinek máig ható kisugárzását.

E sugárzás eredője az a sajátos, akaratos önműveléssel formálódott tehetség, amely képes volt minden élethelyzetben és minden műfajban az újrakezdés, a megújulás lehetőségességét bizonyítani.

Aki megismeri ezt a hatalmas, változatos életművet, az előtt immár evidencia, hogy Bessenyei szerves része, alap-pillére a magyar irodalomtörténetnek. Új, szellemet és nyelvet frissítő szakasza ennek a csodálatos folyamatnak. Folytatója és megújítója annak az eredendően nemzeti elkötelezettségű irodalomnak, amely – az ő szavaival – szándékában mindig „nemzetemelő” és értelemindíttatású volt.

Bessenyei értékelt, elfogadta az előtte járó nemzedékek legjobb írói teljesítményeit, az erkölcsi értékeket felmutató alkotásait, s a felvilágosodott Európa legfrissebb eszméivel gazdagította azokat. Így lehetett a 18. század végén irodalmunknak tudatos folytatója és öntudatos megújítója.

Aki tehát átlátja Bessenyei életművét, az ő példáján át azt is beláthatja, hogy ő és európai kortársai azért alkothattak maradandót, mert felismerve küldetésüket, megtették azt, amit koruk elvárt tőlük. Bessenyei ifjú szívvel előbb rácsodálkozott, azután megismerte, értékelt, majd tudatosan válogatva hazahozta – s ha kellett – újrafogalmazta a korabeli Európa új, számunkra is fontosnak ítélt gondolatait, erkölcsi és művészi ideáit.

„Míg szabad mezőkön jártál, szedd össze, pajtás, amit láttál... Mint Noé a bárkába egykor, hozz fajtát minden gondolatból!” –

szólította fel a 20. században élő *Illyés Gyula* a Haza, a magasban című versében a mindenkori magyar író társakat.

Bessenyei már a 18. században ráérezett erre a nemzeti feladatra, teljesítette kötelességét és „hozott fajtát” minden műfajból, érdemes gondolatból.

Ezek a „szabad mezőkön” felismert gondolatok a fény századának meghatározó elvei voltak: a társadalmi egyenlőség, a közteherviselés, a tolerancia, az anyanyelv ápolása, a tudós társaság létrehozása, hogy csak a legfontosabbakat emeljük ki.

Aki tehát elmélyül egy kicsit is a tiszaberceli születésű, bölcsész-költővé, filozófus-íróvá fejlődött Bessenyei alkotásaiban – mondjuk az 1772-ben írt első művétől, a Hunyadi László tragédiájától a Holmin és a Tariménes utazásán át az 1804-ben alkotott Az értelemnek keresése záró-tételéig – az előtt nyilvánvalóvá lesz a tény: Bessenyei szinte egymaga végezte el azt a hatalmas munkát magyar nyelven, amit a franciáknál Montesquieu, Voltaire, Rousseau és enciklopédista társai együttesen hoztak létre. Érthető tehát, hogy a magyar irodalmi megújulás ténye a Bessenyei nevéhez fűződik.

Ez a Tisza-parti ifjú ember, majd sárospataki diák a bécsi udvar szellemi kohójában, az „álorcás világ” kísértései közt is meg tudott maradni magyar nyelvű és magyar gondolkodású írónak, aki csodálatos szintetizáló tehetséggel arra is képes volt, hogy az általa észlelt új világot, e világ filozófiai lényegét kora magyar társadalma, és – valljuk meg – számunkra is, egyetlen mondatban összefoglalja, imígyen:

„A világnak atyja minden embert békességre, szeretetre, egymás terhének elviselésére teremtett, szabad élettel áldván mindeneket.”

Miért Bessenyei? Aki megismerte műveit, annak számára ez nem kérdés.

A ránk hagyott írói örökség ma is élő ezen a tájon. Ez a szellemiség e vármegyében életre tudott hívni egy alkotni, fejlődni, polgárosodni vágyó nagy nemzedéket, amely egy fél évszázadon át (1898–1948) eredményesen működött, s máig tartó értékeket, intézményeket létrehozva méltóan küzdött – *Vietórisz József*nek a Bessenyei-serlegre vésett szavaival – a „műveltség és magyarság” összetartozó eszményéért.

És íme: ez a Bessenyei-szellemiség – hosszú, kényszerű elhallgattatás után – újra életre tudott hívni egy újabb nemzedéket, amely immár két évtizede hirdeti, védi a „szabad élettel áldott” magyar kultúra klasszikus értékeit, s támogatja az itt alkotó írók, költők, ifjú tehetségek megnyilvánulási lehetőségeit.

Miért Bessenyei nevét tűzte ismét zászlajára ez a Társaság, a vármegye mai irodalombarát nemzedéke? Van ebben a jelenségben valami titok, vagy ez így természetes?

A választ a 20 éves létezés ténye adja meg. Erről szól ez a szívvel és nagy szakmai tudással megírt könyv.

Amikor Bessenyei mintegy 200 éve feltette magának – és bizonyára nekünk is – e kérdést: „Ki szereti jobban a hazáját...”, így válaszolt: „az, aki annak javára értelemből dolgozik.”

Kell-e ennél időszerűbb program?

És a 20 éve tartó irodalmi együttlétünk során folyamatos volt Bessenyei bölcs biztatása is:

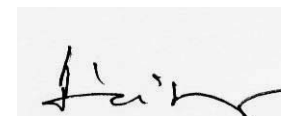
„A jóra való törekvésben megszűnni alacsonyosság volna.”

Ezt a gondolatot a Társaság minden rendes tagja megismerte, ismeri és éli.

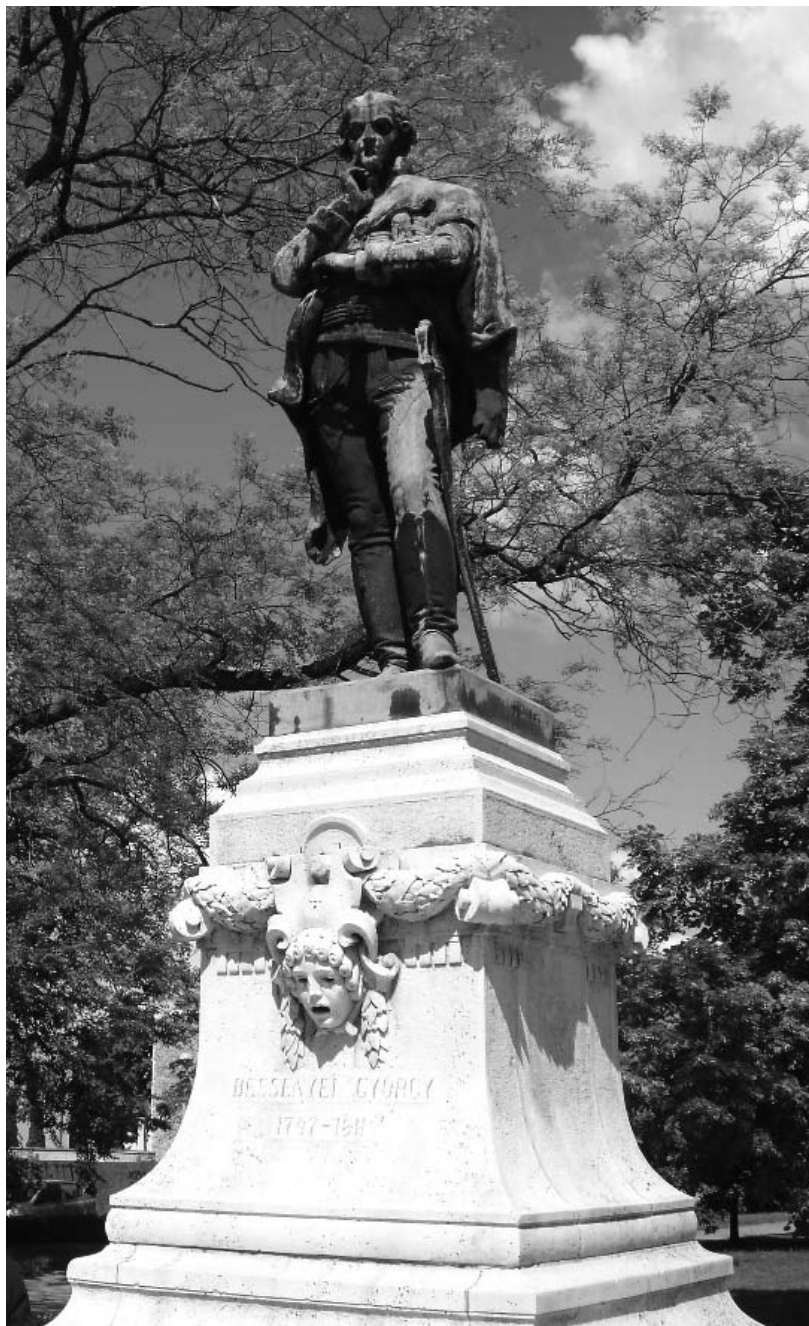
Lehetséges, hogy ez a Bessenyei-sugallta „jóra való törekvés” tartott minket jó hangulatú, bensőségesen szép és értelmesen méltó barátságban Bessenyeivel és egymással 20 éven át?!

E könyv olvasása közben ebben a szellemiségben emlékezzünk szépre, jóra és igazra. Remélve, hogy mielőbb eljuthat nemzetünk a Bessenyei-megálmodta „bölcsesség fényes napjára”.

Nyíregyháza, 2009. december

Dr. Bánszki István
irodalomtörténész

**Kallós Ede Bessenyei-szobra, Nyíregyháza, Bessenyei tér
(1928-ig a Megyeháza előtti téren állt)**

A NYÍREGYHÁZI BESSENYEI-KULTUSZ ÉS A BESSENYEI KÖR

Nyíregyháza és Bessenyei György szellemi kapcsolatának több mint száz éves története van. A Bessenyei-kultusz kezdete az 1888-as évhez köthető, amikor a város közművelődésében és kulturális életében is kiemelkedő szerepet játszó evangélikus főgimnázium ifjúsági önképzőköre, tanárelnöke, *Porubszky Pál* javaslatára felvette Bessenyei György nevét, s Bessenyei Körként folytatta tevékenységét. Alig egy évvel később hangzott el, s talált széleskörű támogatásra *Kovács István* törvényszéki bíró indítványa egy közadakozásból készülő Bessenyei-emlékmű felállítására. A szoborállítás költségeit megteremtő, több éves gyűjtőakció is sokat tett azért, hogy Bessenyei neve bekerüljön a fiatal város köztudatába.

A városi rangot viszonylag későn, csak az 1830-as évek végén elnyerő Nyíregyháza gazdasági és társadalmi fejlődése a kiegyezést követő kedvező időszakban, főként az 1876-os megyeszékhellyé válást követően, rendkívül gyors és eredményes szakaszához érkezett. A város a régió közigazgatási, kereskedelmi és közlekedési központja lett. A városias fejlődés során megerősödő, műveltségben, anyagi javakban és létszámában is gyarapodó polgárság és értelmiség körében mind erősebbé vált az óhaj és az akarat, hogy városuknak a kulturális és a szellemi élet területén is központi, kisugárzó szerepe legyen. A Nyírvidék című népszerű hetilap hasábjain már 1884-ben megjelent, és később is gyakran felvetődött a javaslat és az igény egy helyi irodalmi-művelődési kör létrehozására, amely összefogná a város szellemi erőit, felkarolná és irányítaná a kultúra és a közművelődés ügyét.

Az 1890-es évek elején nagyszabású építkezés indult. Elkészült a Törvényszék és a huszárlaktanya épülete, felépült a mai városképet is meghatározó szép Alpár Ignác-épületek sora, a vármegyeháza, az evangélikus központi elemi iskola, a színház, a Korona szálló, s a millennium évében a görög katolikus templom és a polgári iskola. A millennium évében döntött az ország legkiválóbb képzőművészei köréből felkért bíráló bizottság – *Fadrusz János, Stróbl Alajos, Lotz Károly, Benczúr Gyula, Lechner Ödön* és

Rauscher Károly – az 1894-ben meghirdetett Bessenyei-szobor-pályázatra beérkezett 16 jelíges pályamű közül *Kallós Ede* szoborterve mellett.

Amikor másfél évtizeddel a helyi igények nyilvános megfogalmazása után, 1898. január 21-én megalakult a megye első irodalmi, művelődési egyesülete, már a város közvéleményének teljes egyetértésével választották névadónak, ezzel szellemi példaképnek, törekvéseik szimbólumának a szabolcsi Bercelen született kiváló filozófus-író. A választás szerencsésnek bizonyult. Bessenyeiben „minden adva volt, ami példaképpé tehet. Daliás testőr, író, filozófus, kultúrpolitikus egy személyben, akinek gondolatrendszerében már szinte minden együtt volt, ami jó félszázaddal később, a reformkor nagyjaiban, mindenek előtt Széchenyiben öltött majd újra testet.”¹

A Szabolcs vármegyei Bessenyei György Művelődési Kör (1940-tól Társaság) alapszabályban megfogalmazott célja „a Bessenyei-kultusz ápolása és ennek megfelelően a Kör működési területén az irodalomnak, művészetnek, tudománynak művelése.”

1899. május 9-én felavatták a Bessenyei-szobrot, az ország máig is egyik legszebb író-szobrát. A szobor felállítását előkészítő munkálatok, majd az országos érdeklődést kiváltó nagyszabású avatási ünnepély és ünnepségsorozat fő szervezője az alig másfél éve megalakult Bessenyei Kör volt. Ezt követően öt évtizeden át a város kulturális életének minden kezdeményezése, fontos eseménye a művelődési körhöz, és így Bessenyei György nevéhez kapcsolódott. Évfordulós megemlékezések, irodalmi estek, felolvasások, hangversenyek, kiállítások és ismeretterjesztő előadások sora járult hozzá a szellemi élet gazdagításához.

E visszatekintésnek nem célja a Bessenyei-kultusz és a Bessenyei Kör történetének bővebb bemutatása. Mindkét témáról az eredeti dokumentumok alapján, tudományos részletességgel készült munkák, *Horthy István* összegző tanulmánya², *Bánszki István*³ és *Katona Béla*⁴ kötetei állnak a város művelődéstörté-

1. Katona Béla : Bessenyei György és Nyíregyháza. Nyíregyháza, 1997. p. 8.

2. Horthy István : A Bessenyei Kör 40 éves története. Szabolcsi Szemle, 1938. 1-4. p. 3-65.

3. Bánszki István : A Bessenyei Kör története. Nyíregyháza, 1989, Bessenyei Társaság. 188 p.

4. Katona Béla : Bessenyei György és Nyíregyháza. Nyíregyháza, 1997, Rim. 127 p.

netének e szakasza iránt érdeklődők rendelkezésére. Ez a rövid áttekintés csupán arra szolgál, hogy kötetünk első lapjain kifejezzük tiszteletünket, s emlékezzünk, emlékeztessünk szellemi elődeinkre.

Az egykori Bessenyei Kör kiváló vezetői, tudós tagjai, városukért elkötelezett lokálpatriótái teremtették meg Nyíregyházán a Jósa András Múzeum elődjét, a város „Régiségi múzeumát” (1899), a TIT elődjét, a Kör ismeretterjesztő (szabadlyceális) szakosztályát (1907), megjelentették a helyi szerzők írásait összegyűjtő Bessenyei Almanachot (1930), majd a Szabolcsi Antológiát (1932), sajtó alá rendezték és Bessenyei kisebb költeményei címmel kiadták az író addig kiadatlan verseit (1931), megjelentették a város első önálló irodalmi-művészeti folyóiratát, a Szabolcsi Szemlét (1934-1944), megszervezték és működtették a mai Vikár Sándor Zeneiskola elődjét, az Államilag Engedélyezett Zeneiskolát (1939). A Bessenyei Kör közreműködésével helyeztek el emléktáblát a centenárium tiszteltére felújított tiszaberceli szülőházon (1913), ők kezdeményezték és szervezték meg Bessenyei hamvainak exhumálását és a Nyíregyházára történő áthelyezését, az alkalomhoz méltó emlékünnepe keretében (1940).

A Bessenyei Kör 1940 szeptemberében társasággá alakult, s alapszabályát a korszak hivatalos nemzeti programjának elvei szerint módosította. Változatlanul a Bessenyei-hagyományok ápolását tartotta legfontosabb feladatának, emellett táj- és népkutató szakosztályt hozott létre, s népfőiskolai tanfolyamokat szervezett.

A társaság tevékenysége a háború idején szünetelt. A folytatásra, a vezetőségét és tagjainak nagy részét elveszített társaság újjászervezésére a koalíciós években nyílt lehetőség. A megfelelő alkalmat Bessenyei születésének 200. évfordulója méltó megünneplésének előkészítése adta. 1947. február 14-én a Társaságot új tisztikarral és alapszabállyal újjászervezték. Az új vezetés – élén *Merényi Oszkár* elnök és *Szalontai Barnabás* főtítkárral – június elejére megszervezte a nagyszabású bicentenáriumi ünnepséget, amelyen az ünnepi beszédet *Ortutay Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter mondta. A Társaság azonban a sikeres rendezvény és a fennmaradásukra vonatkozó kedvező miniszteri nyilatkozat ellenére sem kapta meg a hosszabb távú működéséhez szükséges erkölcsi és anyagi támogatást. Az 1949. decemberi közgyű-

lésén kényszerűségből elfogadott, majd a Belügyminisztérium által jóváhagyott önfelosztató határozattal a Bessenyei Társaság – az ország irodalmi-művelődési köreinek többségéhez hasonlóan – megszűnt, feloszlott.⁵

A Bessenyei Társaság újjászervezésének előzményei

A Bessenyei Társaság megszűnése után közel negyven évig nem működött Nyíregyházán a város szellemi életének és jövőbe mutató törekvéseinek vezéralakjául választott Bessenyei György szellemi hagyatékát ápoló egyesület. A korábbi fél évszázad folyamán olyan sok munkával és szeretettel épített kapcsolat azonban kiállta a nehéz idők próbáját. Bessenyei emlékét nemcsak a később róla elnevezett téren álló szobra, a hamvait befogadó sírbolt, a nevét viselő gimnázium őrizte, de őrizték tisztelői is, a város lokálpatriótái, az irodalombarátok, az igazi értékekre fogékony közvélemény.

Bessenyeit választotta névadójának az 1946-tól 1952-ig működő képzőművészeti szabadiskola, az 1947-ben alapított népi kollégium, s 1961-ben a szülőfalu, Tiszabercel termelészövetkezete. 1956-ban az Alföld című folyóirat és a helyi sajtó hasábjain a Bessenyei hamvak hitelességével kapcsolatban zajló vita, majd a *Merényi Oszkár* szerkesztésében megjelenő Szabolcs-szatmári Szemle című folyóirat idézte fel Bessenyei és a Bessenyei Kör emlékét. 1958-ban *Berky Nándor* szobrászművész készített Bessenyei-portrét az újjáépített Móricz Zsigmond Színház ünnepélyes megnyitására. 1961-ben az alapításának félévszázados jubileumát ünneplő kisvárdai Bessenyei György Gimnázium falán helyeztek el emléktáblát az 1923-ban névadóul választott bölcsész-író tiszteletére.

Nyíregyháza 1963-ban két értékes Bessenyei-szoborral gazdagodott. Mindkettőt a Művelődésügyi Minisztérium ajándékozta az 1962-ben alapított Tanárképző Főiskolának. *Róna József* 1922-ben, a bécsi magyar testőrségi palota (később Collegium Hungaricum) számára készített fehér márványszobrát a főiskola Vasvári Pál utcai ideiglenes épületének előcsarnokában, majd

5. A visszatéskintés Bánszki István: A Bessenyei Kör története című munkája alapján készült.

az új épület központi könyvtárának olvasótermében helyezték el. (Jelenleg a Nyíregyházi Főiskola A épületében, a 2003. október 29-én felavatott Bessenyei-aulában található, az eredeti talpazatára helyezve.) *Kallós Ede* 1896-ban készült kisméretű bronz Bessenyei szobra eredetileg a főigazgatói szobát, ma a rektori irodát díszíti.

A nyíregyházi Bessenyei-kultusz új szakasza (1972–1986)

A nyíregyházi Bessenyei-kultusz új, felívelő szakaszának kezdete az 1972-es év, amikor a megye legrangosabb felsőoktatási intézménye, a tízéves jubileumát ünneplő és korszerű, új épületegyüttesét elfoglaló Tanárképző Főiskola Bessenyei György nevét veszi fel. A névadásban és a Bessenyei-szobrok főiskolára kerülésében is meghatározó szerepe volt *Margócsy József*nek, aki az Irodalom Tanszék vezetőjeként, majd 1972-től 1980-ig, nyugalomba vonulásáig főigazgatóként is sokat tett azért, hogy Bessenyei szellemi hagyatéka közkinccsé, az intézmény pedig a Bessenyei-kutatás országosan is elismert műhelyévé váljon.

A főiskola névfelvételi ünnepségén a kormány képviselői, a megye és a város vezetői, a testvér-főiskolák és a szülőhely képviselői mellett a nemzetközi Felvilágosodás-konferencia tudós résztvevői is jelen voltak. Kiemelkedő eseménye volt ez annak a nagyszabású rendezvénysorozatnak, amellyel az 1972-es évben Bessenyei születésének 225. és a magyar irodalomtörténetben korszakhatárt jelentő Ágis tragédiája című színműve megjelenésének 200. évfordulójára emlékeztek. A jubileumhoz kapcsolódva új Bessenyei-emlékműveket avattak, Nyíregyházán az Északi temetőben *Bán Ferenc* építész szimbolikus alkotását, Tiszabercelen, a később Bessenyei nevét viselő Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet előtti parkban *H. Varga Ilona* Bessenyei-mellszobrát. A Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács kiadásában és a főiskola gondozásában megjelent Bessenyei Rómának viselt dolgai című művének addig kiadatlan második kötete. Bessenyeire emlékezett a Szabolcs-szatmári Szemle 1972/4. száma *dr. Fazekas Árpád*, *Katona Béla* és *Szabó József* tanulmányával, s közölte *Ilku Pál* Bessenyei szellemében című, a főiskolán elhangzott ünnepi beszédét.

**Róna József Bessenyei-szobra.
Nyíregyházi Főiskola, Bessenyei-aula**

A következő években a főiskola közreműködésével a Bessenyei-örökség birtokbavétele felgyorsult. 1978-ban megjelentetik az író addig kiadatlan *Tolerancia* című kötetét. Publikációk sora jelzi, hogy a főiskolai oktatók feladatuknak tartják Bessenyei irodalmi hagyatékának feldolgozását. A tudományos közlemények, az *Acta Academiae Pedagogicae Nyíregyháziensis Bessenyei-száma* 1980-ban közli *Bánszki István*, *Csorba Sándor*, *Pál György* és *Szabó József* e tárgyban készült tanulmányait. Főiskolai kiadványként jelenik meg *Oroszné Deák Judit* 1979-ben írt, Bessenyei pedagógiai gondolatairól értekező doktori disszertációja, majd 1982-ben *Bánszki István* tanulmánykötete, az írói életmű fogadtatását elemző Bessenyei-tükör.

A város kultúrtörténetének is kiemelkedő eseményére került sor 1982. október 25-én. Ekkor avatták fel a Bessenyei hamvai fölé emelt új síremléket, *Rátonyi József* Munkácsy-díjas szobrászművész süttöi márványból készült alkotását. Az avatás napján a főiskolán Bessenyei életművével foglalkozó tudományos emlékülést rendeztek a megyei és a városi tanács, a főiskola, a Hazafias Népfront és a TIT szervezésében. Az emlékülés anyaga – *Margócsy József* elnöki megnyitója, *Némedi Lajos*, *Bíró Ferenc*, *Bánszki István*, *Kiss Ilona*, *Oroszné Deák Judit*, *Katona Béla* és *Erdész Sándor* előadása – még abban az évben megjelent, *Pro Memoria Bessenyei György* címmel.

A következő év ünnepi eseménye június 28-án, a Bessenyei-emlékkiállítás megnyitása a tiszaberceli szülőházban. A Szabolcs-Szatmár Megyei Múzeumok Igazgatósága által felújított és eredeti állapotának megfelelően helyreállított épület utcára néző szobájában rendezett irodalmi kiállítás anyagát *Bánszki István* és *Katona Béla* állította össze. Az átalakítás során az 1913-ban felavatott emléktáblát az udvari bejárat melletti falra helyezték át.

A hagyományörzés kiemelkedő jelentőségű eseményei mellett a főiskola minden év február 24-én, Bessenyei halálának napján emlékünnepeket szervezett az ifjúság, a szülőhely és a Bessenyei nevet viselő intézmények képviselői számára. Ez alkalomból Tiszabercelen megkoszorúzzák a szülőházat és a Bessenyei-szobrot. Nyíregyházán a sírnál, majd *Kallós Ede* és *Róna József* Bessenyei szobránál helyezik el az emlékezés virágait, s a hallgatók Bessenyei műveiből összeállított irodalmi műsorral emlékeznek a névadó filozófus-íróra.

Bessenyei halálának 175. évfordulója alkalmából, 1986-ban jelent meg *Bánszki István* Így él köztünk Bessenyei György című kötete, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár kiadásában. Az 1884 és 1986 közötti időszakot átfogó összeállítás a város és a megye művelődéstörténetének egyik jellemző vonulatát, a Bessenyei-hagyomány százéves történetét mutatja be az időrendbe sorolt események és dokumentumok tükrében.

1987-ben a nyíregyházi Bessenyei-kultusz történetének új szakasza kezdődött. Újjáalakult a Bessenyei Társaság, s közel négy évtized után ismét ez az irodalmi és művelődési egyesület lett az író szellemi hagyatékának ápolója.

A BESSENYEI TÁRSASÁG ÚJJÁSZERVEZÉSE (1987)

A Bessenyei Társaság újjászervezésének gondolata a főiskola oktatói köréből indult el. A társaság-alakítás, az alapszabály készítés, a tagságszervezés munkáját, s az egyes feladatok összehangolását a főiskola Irodalom Tanszékének munkatársai – *Bánszki István*, *Katona Béla*, *Csorba Sándor* és *Pál György* – vállalták. A kezdeményezést a Hazafias Népfront megyei bizottsága, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, a művelődési intézmények és a város szellemi életét, a kulturális hagyományok ápolását fontosnak tartó, azért tenni is akaró értelmiségiek kis csoportja is támogatta.

A társaság újjászervezésének igénye találkozott azzal a társadalmi jelenséggel, amit többen a civil szervezetek, az egyesületi élet második reneszánszának neveznek. A nyolcvanas évek szabaddá váló politikai légkörében ugrásszerűen megnőtt a lakóhelyeken szerveződő civil szervezetek száma, amelyeket elsősorban aktív értelmiségi csoportok hoztak létre közérdekű céljaik megvalósítása érdekében. A helyi egyesületek, társaságok, klubok, rendszerint a Hazafias Népfront, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat kereti között, vagy egy-egy művelődési vagy oktatási intézményhez kapcsolódva működtek. Alapításuk az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény életbe lépésével kapott újabb lendületet, amely lehetővé tette az önálló egyesületek létrehozását.

1987. május 25-én *Bánszki István* az „alakulást előkészítő bizottság” nevében levélben tájékoztatta a társaság létrehozását tá-

mogatókat: „A Hazafias Népfront Megyei Bizottsága és a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Irodalomtudományi Tanszékének kezdeményezésére 1987 őszén – terveink szerint a főiskola fennállásának 25. évfordulóján – a megyeszékhelyen megalakul a Bessenyei György Irodalmi Társaság. A Társaság – a hagyományok tiszteletének szellemében – a Nyíregyházán 1898-tól működő Bessenyei Kör haladó tevékenységi formái közül mindazokat folytatni kívánja, amelyek jelen korunk igényeinek, a megyei kulturális élet szükségleteinek megfelelnek. A Társaság általános célja tehát az irodalmi-művészeti értékkiválasztás és megőrzés, s ennek alapján a városhoz, a megyéhez való tartozás, vagyis a hagyománytudat erősítése. A fenti cél megvalósítása érdekében a Társaság feladatának tartja Bessenyei szellemi örökségének ápolását, a bölcsész-költő életművének tudományos feldolgozását, gondolatainak népszerűsítését és a megye irodalmi értékeinek gondozását csakúgy, mint a mai irodalmi és művészeti értékek közvetítését és terjesztését.”

A továbbiakban ismerteti a feladatokat, a működési formákat, a várható tagdíjakat, s kitér a tagság összetételére, hangsúlyozva a Társaság nyitottságát. A levélhez az 1987. október 16-án tartandó alakuló közgyűlésre szóló meghívót és jelentkezési lapot mellékeltek, amelyet két héten belül az Irodalom Tanszék címére kértek visszaküldeni.

A Társaság működésének engedélyezéséről és a nyilvántartásba vételéről a Nyíregyházi Városi Tanács V. B. 1987. szeptember 28-i (4798-2/87.II.sz.) határozata intézkedett, a szervezők által benyújtott alapszabály-tervezet és 10 alapító tag nyilatkozata alapján. (Az Egyesületekről szóló 1981. évi 29. tvr. és a PTK. 65-66. §-ai szerint.) A társadalmi szervezetek nyilvántartásába – az 1989. évi II. sz. tv. alapján – 1989. június 26-án vezették be, 314-es sorszám alatt.

Alakuló közgyűlés és tudományos ülészek

A Társaság alakuló közgyűlését az előkészítő bizottság egy Bessenyei életművét elemző tudományos ülészekkel is emlékeztetessé kívánta tenni, ezért kétnapos programot állítottak össze, Nyíregyháza és Tiszabercel székhellyel.

A Kelet-Magyarország október 16-án Bessenyei emlékezete címmel előzetes tájékoztatást adott „az egykori Bessenyei Társaság feltámasztásáról” és a programról. Másnap a címloldal kiemelt helyén közölte az eseményekről szóló részletes beszámolót.

Az 1987. október 16-án a Hazafias Népfront Felszabadulás (ma Luther) utca 6. szám alatti székházába 14 órára összehívott, ünnepi hangulatú alakuló közgyűlés kimondta a Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság megalakulását. Az emlékezetes eseményen a kulturális és közélet számos képviselője mellett jelen volt *Belohorszky Ferenc*, kiváló Bessenyei-kutató, az egykori Bessenyei Kör jeles személyisége, egy ideig főtitkára.

A közgyűlés jegyőkönyve szerint *Soltészné Pádár Ilona* megnyitó szavai és *Margócsy József* elnöki bevezetője után *Kovács Tibor* ismertette a Társaság alapszabályát, majd *Csermely Tibor* terjesztette elő a tisztségviselőkre és az elnökségi tagokra vonatkozó jelölő bizottsági javaslatokat, amelyeket a közgyűlés elfogadott.

Az első tisztségviselők

A Társaság elnökévé egyhangúlag *dr. Bánszki István* irodalomtörténész, Bessenyei-kutatót, a főiskola Irodalom Tanszékének docensét választották. A két alelnök: *Soltészné Pádár Ilona*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára és *Czuczor Károly*, a tiszaberceli Bessenyei Termelőszövetkezet elnöke. Titkár: *Kovács Tibor*, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár igazgatója. Jegyző: *Pállné dr. Lakatos Ilona*, főiskolai adjunktus. Pénztáros: *Faggyas Jenő*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának munkatársa.

Az elnökség tagjai: *dr. Baja Ferenc*, a városi tanács elnök-helyettese, *dr. Csermely Tibor*, a HNF megyei titkárhelyettese, *dr. Cservenják László*, a főiskola főigazgatója, *Futaky László*, a megyei könyvtár igazgatóhelyettese, *dr. Gáspári László*, főiskolai tanár, *Gyúró Imre*, a megyei tanács elnökhelyettese, *Farkas Dánielné*, Tiszabercel tanácselnöke, *dr. Margócsy József* irodalomtörténész, nyugalmazott főiskolai főigazgató, *Kiss János*, a Bessenyei Kollégium igazgatója, *Sárosy Zoltán*, a kisvárdai Bessenyei Gimnázium igazgatója, *Szedlák Richárd*, a Kossuth Gimnázium igazgatója, *dr. Pál*

György, tanszékvezető, főiskolai docens, *Szilágyi Szabolcs*, az MTI megyei tudósítója, *dr. Tóth László*, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese, *Turi Sándorné*, paszabi tanár és *Vida János*, a megyei művelődési központ igazgatója. A számvizsgáló bizottság elnöke: *dr. Bakonyi Géza*, nyugalmazott főiskolai gazdasági igazgató. Tagjai: *dr. Juhász Barnabás* ügyvéd és *dr. Nagy Ferenc*, a megyei múzeum igazgatóhelyettese.

A 36 év után újra megalakult Bessenyei Társaságot a Magyar Irodalomtörténeti Társaság nevében *Wéber Antal*, az ELTE professzora, a zempléni Kazinczy Ferenc Társaság nevében *Kovács Dániel*, a társaság elnöke köszöntötte.

Bánszki István a maga és a megválasztott elnökség nevében megköszönte a közgyűlés bizalmát és a testvér-társaságok üdvözlő szavait, majd ismertette a Társaság programját és a részletesebb munkatervet. A feladatok között szerepelt a Társasági füzetek megjelentetése, Bessenyei emléknep és Bessenyei Hét rendezése, a Bessenyei nevet viselő intézmények találkozójának megszervezése, Bessenyei műveltségi verseny kezdeményezése, részvétel Bessenyei összes műveinek kritikai kiadásában, egy előadássorozat indítása Szellemi elődeink címmel, s a Nyíregyházáról elszármazott neves személyiségek találkozójának előkészítése.

A program ismertetése után – a megye kulturális életében, illetve a felvilágosodás témakörének kutatásában betöltött jelentős szerepük alapján – tiszteletbeli tagságra javasolta *Köpeczi Béla* művelődési minisztert, *Berecz János* országgyűlési képviselőt, *Juhász Róbertet*, a HNF főosztályvezetőjét, *Némedi Lajost*, a KLTE professzorát, *Mezei Mártát*, *Wéber Antalt* és *Biró Ferencet*, az ELTE professzorait, *Belohorszky Ferencet* és *Rácz Gézát*, az egykori Bessenyei Kör tisztségviselőit.

Ezt követően a fővárosban működő Szabolcs-Szatmár Megyei Öregdiákok Klubja képviselőjében *Kökénydi Mária* szervező titkár üdvözölte az újraalakult Bessenyei Társaságot.

A tudományos ülésszak

Az alakuló közgyűlés után *Némedi Lajos* professzor köszöntő szavaival kezdődött a tudományos ülésszak. Budapesti, debreceni, nyíregyházi és sárospataki kutatók előadásai „tették vizsgálat

tárgyává Bessenyei életművét, ennek továbbélését és tükröződését”. *Wéber Antal* Bessenyei önarcképe (Tariménes) és *Bíró Ferenc* A Bessenyei kutatásról című előadása után *Bánszki István* mutatta be a Társaság elődje, a század első felében Nyíregyházán tevékenykedő Bessenyei Kör történetét és működése mának szóló tanulságait.

Az ülészak másnap 10 órakor Tiszabercelen, Bessenyei szülőházának és szobrának koszorúzási ünnepélyével folytatódott. Ezt követve három előadás hangzott el. *Mezey Márta* Bessenyei és Kazinczy kapcsolatát vizsgálta, *Kováts Dániel* a Kazinczy Társaság tevékenységét ismertette, *Csorba Sándor* a Bessenyei-művek kiadástörténetének néhány jellemzőjét és a Bessenyei kritikai kiadás megjelent köteteinek fogadtatását elemezte. (Az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvének részletei és a tudományos ülészak anyaga 1988-ban kötetben is megjelent *Örökségünk: Bessenyei György* címen, a Társasági füzetek sorozatban.)⁶

Az Alapszabály

A közgyűlésen jóváhagyott Alapszabály elvi megállapításai, amelyek a Társaság céljait, feladatait és a kitűzött célok eléréséhez vezető eszközöket és formákat tartalmazzák, lényegében az egyesület megalapítását előkészítő felhívás szövegét foglalják pontokba.

A Társaság alapvető célja a Bessenyei-kultusz ápolása, emlékhelyeinek gondozása, Bessenyei György ma is időszerű életművének feltárása és népszerűsítése.

A névadó szellemében feladatának tartja a közműveltség, a felvilágosodott gondolkodás és a hagyománytudat további fejlesztését és terjesztését.

Az Alapszabály azt is megfogalmazza, hogy a Társaság vállalja az elődjének tekintett Bessenyei Kör minden olyan kezdeményezését, amely megfelel a jelen igényeinek, s hozzájárul Nyíregyháza és a megye szellemi arculatának formálásához.

Eredményes tevékenysége érdekében összefogja a célkitűzéssel azonosuló szakembereket, a tudomány és a kultúra támoga-

tóit. Előadások, felolvasó ülések, konferenciák, ankétok, műsoros estek, kiállítások rendezésével, füzetek, könyvek kiadásával, pályázatok kiírásával, emlékérmek és díjak alapításával segíti az alapszabályban meghatározott célok és feladatok megvalósítását.

Kapcsolatot tart fenn és együttműködik a céljaikhoz hasonló, vagy azzal egybeeső területekkel foglalkozó társaságokkal, intézményekkel. (Az Alapszabály teljes szövegét tartalmazza az *Örökségünk: Bessenyei György* című kötet.)

AZ ALAPOZÁS ÉVEI (1987–1992)

A Társaság vezetősége nagy lendülettel és késedelem nélkül kezdett az Alapszabályban kitűzött célok és az alakuló ülésen megfogalmazott programok megvalósításához. Már novemberben, az első elnökségi ülésen határozatot hoztak a Társasági füzetek első számának megjelentetéséről, a Szellemi elődeink című előadássorozat és a Bessenyei műveltségi verseny megindításáról. Felvetődött a Társasági Fórum című beszélgetés-sorozat terve, s javaslatot tettek a társasági elismerést kifejező Bessenyei-plakett megterveztetésére és kivitelezésére. Elkészült az öt éven át folyamatosan megjelenő Társasági tájékoztató című belső hírlevél első száma, amely a tagság számára fontos események és hírek közlése mellett, az első társasági ülésre szóló meghívót is tartalmazta.

Az egyesületi élet szervezésének, a programok kialakításának az időszaka volt ez. *Bánszki István* a Kelet-Magyarországban közétett irodalmi hírlevelekben ébresztette-mozgósította a Bessenyei szellemiségével, a szűkebb pátria kulturális hagyományaival rokonszenvező, azért tenni is akaró olvasókat, s folyamatosan beszámolt a Társaság életének jelentősebb eseményeiről. Az 1987. november 14-i számban a társasági programot népszerűsítő cikket közölt, december 5-én a Bessenyei műveltségi verseny előkészületeiről tájékoztatót. Ezt követően Bessenyei életművének és emberi magatartásának korszerűségéről írt, majd a Bessenyei Kör megalakulásának 90. évfordulójára emlékeztetett.

1987 október-novemberében még számos olyan személyhez eljuttatták a 120 alapító taggal induló Társaság megalakulásáról és céljairól szóló levelet és tagsági felhívást, akiket az előze-

6. *Örökségünk: Bessenyei György. Társasági füzetek. Nyíregyháza, 1988, Bessenyei Társaság. 101 p.*

Bessenyei György szülőháza Tiszabercelen

Bessenyei bakonszegi háza és Kurucz Imre Bessenyei-szobra (1991)

tes szervezési munkák során nem tudtak elérni. A Társaság címére folyamatosan érkeztek az újabb belépési nyilatkozatok. A taglétszám rövid időn belül meghaladta a kétszázat, 1988-ban háromszázra, a következő évben háromszázötvenre emelkedett. A legtöbb tag, 182 nyíregyházi, de Tiszabercelről 11, Kisvárdáról 19, Budapestről 20 irodalombarát jelentkezett, s jöttek más városokból is, főként tanárok, könyvtárosok, néhány orvos, jogász, mérnök, köztisztviselő. Az első években 40–45 főiskolai oktató és 80–85 hallgató vett részt a Társaság munkájában.

Az úgynevezett „rendes” tagok mellett kilenc tiszteletbeli tagja volt a Társaságnak, az alakuló közgyűlésen javasolt személyiségek elfogadták a felkérést. Működésüket három védnök intézmény, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár és a Hazafias Népfront megyei bizottsága támogatta. A pártoló tagok körébe tartozott a Bessenyei György Középiskolai Kollégium, a Bessenyei Könyvesbolt, a tiszaberceli Bessenyei György Mezőgazdasági Tsz, a Bessenyei Színkör, a bakonszegi Általános Iskola, a paszabi Honismereti Szakkör, a Jósa András Múzeum és a TIT megyei bizottsága.

Szellemi elődeink. Az első előadásorozat

Az újraalakult Bessenyei Társaság első összejövetelét, az első társasági ülést 1987. december 14-én tartották a rendezvényeiknek öt éven át otthont nyújtó megyei könyvtár földszinti előadótermében. A Szellemi elődeink sorozat nagy érdeklődéssel várt bevezetése, *Bánszki István* Bessenyei élete Tiszaberceltől Bécsen át Bakonszegig című nyitó előadása átfogó képet adott a bölcsész-író életéről, eszmerendszeréről, s rámutatott Bessenyei máig ható jelentőségére. Néhány héttel később egyesületi elődjükre, a 90 éve, 1898. január 21-én megalakult Bessenyei Körre emlékeztek a főiskola könyvtárában rendezett előadással és kiállítással.

1988 januárjában folytatták a több éven átívelő előadásorozatot, amely Bessenyei mellett azoknak a személyiségeknek az életét, pályaképét mutatta be, akik az egykori Bessenyei Kör tisztségviselői vagy tagjai voltak, s kiemelkedő szerepet játszottak a megye és a város szellemi, tudományos és kulturális életében. A megyei könyvtár és a TIT közreműködésével szervezett sorozat

célja „a hagyománytudat, a városhoz és a megyéhez való tartozás érzésének erősítése, s az a remény, hogy a bemutatott életpályák a jelen számára is ösztönzést, s követendő magatartás-mintát jelenthetnek”.⁷

A rangos névsorba tartoznak az evangélikus főgimnázium (a mai Kossuth Gimnázium) irodalmárként és közéleti emberként is számon tartott kiváló tanárai, *Vietórisz József, Porubszky Pál, Popini Albert, Fehér Gábor, Leffler Sámuel* és *Belohorszky Ferenc*, a múzeumalapító régészként, illetve művészként is ismert híres orvosok, *Jósa András* és *Spányi Géza*, várostörténészként és a város polgáraként is maradandót alkotó egyházi személyiségek, *Lukács Ödön* és *Geduly Henrik*, írók, költők, irodalomtörténészek, többek között *Lőrinczy György, Czóbel Minka, Tartallyné Stima Ilona, Méreyné Juhász Margit, Merényi Oszkár, Sipkay Barna, Bory Zsolt, Ratkó József* és *Rákos Sándor*, a néprajzkutató múzeumigazgató *Kiss Lajos* és *Szalontai Barnabás*, a nyírbátori Báthory Múzeum megalapítója.

Az igényes, gyakran egyéni kutatásokra alapozott előadásokat felkészült előadók tartották. Az előadók között volt *Bánszki István, Csorba Sándor, Inántsyné Nagy Mária, Jeney István, Karádi Zsolt, Katona Béla, Margócsy József, Pál György* és *Szabó Géza*, főiskolai tanárok, *Fazekas Árpád* orvos-helytörténész, *Ambrózy Géza* mérnök, *Fekete Károly* esperes, *Bakajsa András, Bódor Sándor, Ferencz Miklósné, Makay László, Margócsy Józsefné, Palotai Erzsébet, Szitha Mária* és *Turi Sándorné* tanárok, szinte kivétel nélkül a Társaság tagjai.

Az előadások anyagát a Társasági füzetek kiadványsorozat keretében négy füzetben (Nyíregyháza, 1988–1997), majd Szellemi elődeink. A Bessenyei Társaság kultúra-teremtő nagyjai címen gyűjteményes kötetben is megjelentették (Nyíregyháza, 2002).

A Társasági Fórum rendezvényei

Az 1988 februári elnökségi ülésen határoztak a *Kovács Tibor* által korábban javasolt új rendezvénysorozat, az esetenként Szülőhelyük Szabolcs-Szatmár alcímmel felruházott Társasági Fórum elindításáról. A megyei könyvtárral közösen szervezett

7. Szellemi elődeink 1. Társasági füzetek. Nyíregyháza, 1988. 2. p.

beszélgetések keretében a megyében született, vagy munkásságuk révén ide kötődő kiemelkedő személyiségeket, irodalmárokat, művészeket, tudósokat, közéleti embereket ismerhettek meg az érdeklődők. Lehetőség nyílt az alkotó és befogadó közötti közvetlen kapcsolatra, s hogy a meghívott „vendég” szülőföldjén, egykori iskolatársai, barátai és ismerősei körében adjon tájékoztatást alkotói tevékenységéről.

A március 25-én rendezett első fórum vendégei a cégénydányádi kötődésű *Király István* akadémikus, irodalomtörténész és beszélgető partnere *Pálffy G. István* újságíró, a televízió munkatársa voltak. A közélet és irodalompolitika izgalmas témakörében folytatott, időnként önvallomásos beszélgetés gondolatébresztő, maradandó élményt jelentett. A zsúfolásig telt házat vonzó találkozó hangulatát tükrözi *Király István* vendégkönyvi bejegyzésének részlete: „Élményt jelentett számomra az itt töltött idő. Reményt és hitet adott, hogy a Németh László-i „értelmiség hivatásnak” van realitása. Vannak emberek mindenütt az országban, akikben ott él a minőség hívása, a minőség akarata, vágya.”

Decemberben a nyíregyházi születésű *Kósa Ferenc*, Balázs Béla-díjas és cannes-i nagydíjas filmrendező volt a fórum vendége. Kósa Ferenc a korábbi években is gyakran járt haza, sokszor a filmjei bemutatójára. A Tízezer nap, az Ítélet, a Nincs idő, a Hőszakadás, a Mérkőzés, a Másik ember és több sikeres film rendezője, a *Balczó Andrásról* készült Küldetés és a *dr. Béres Józsefről* forgatott riport-dokumentumfilm alkotója azt vallja: „Az én dolgom, hogy beszéljek azok helyett, akiknek nincs módjuk az önkifejezésre, s hogy akkor is beszéljek életükről, az életükért, ha ők ezt nem is igénylik.” Ezúttal nem filmjeiről beszélt, hanem a résztvevő hitelességével azokról a találkozókról – a monori és a lakitelki –, ahol a magyar szellemi élet jeles képviselői megvitatták és meg is fogalmazták a szükségszerű társadalmi változások igényét.

A Társasági Fórum 1989. március 30-i összejövetelén *Czine Mihályt*, a Nyírmeggyeshez és Hodászhoz kötődő, s a megyével a nyíregyházi fiútanítóképzőben töltött diákévek múltán is szoros kapcsolatot tartó irodalomtörténészt, egyetemi tanárt köszöntötték 60. születésnapja alkalmából. A megyei könyvtár Köszöntő és bibliográfia címmel jubileumi kötetet jelentetett meg *Kovács Tiborné* szerkesztésében. A kiadvány a barátok, *Király István*,

Margócsy József, Sárdi Béla és Görömbei András köszöntő írásait és a közel négy évtizedes munkásságát feltáró bibliográfiát tartalmazta a szerkesztő összeállításában. A könyvet a megyei könyvtár nevében *Kovács Tibor* nyújtotta át, köszöntve az ünneplőt és a termet zsúfolásig megtöltő ünneplőket, köztük *Czine Mihály* családját, rokonait, barátait (*Kósa Ferencet, Szervátiusz Tibort, Görömbei Andrást, Ratkó Józsefet, Márkus Bélát, Cs. Nagy Ibolyát, Imre Lászlót*), az egykori osztálytársakat (*Bartha Dénest, Dani Endrét, Lakatos Lászlót, Molnár Ferencet*) és a kulturális közélet jelenlévő képviselőit. A köszöntést *Margócsy József* irányításával baráti hangulatú beszélgetés követte a Nép és irodalom című, válogatott írásait tartalmazó kötetekről. Az addigi gazdag munkásságának keresztmetszetét adó csaknem ezer oldal *Karádi Zsolt* szép és találó megfogalmazása szerint „nem pusztán egy lélek története, nemcsak egy sajátos, már kezdettől fogva karakteres tudósarc rajza, hanem a dolgozatokban, eszszékben, köszöntőkben, nekrológokban megalkuvást nem ismerő, erkölcsében rendíthetetlen, a népszolgálat eszméjétől áthatott, az írott, s a kimondott szó becsületét teljes lélekkel vállaló humanista portréja bontakozik ki.⁸

Az ünneplés a főiskolán, a Társaság által szervezett első társas vacsorán folytatódott, ahol *Bánszki István, Czine Mihály* és *Kósa Ferenc* mondott pohárköszöntőt. E nap délutánján vette át *Czine Mihály* a megye legmagasabb elismerését kifejező „Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács Alkotó Dija” kitüntetést.

1989. június 8-án a híres könyvkiadó, *Püski Sándor* volt a fórum vendége, aki *Czine Mihály* közvetítésével, *Kovács Tibor* meghívására érkezett a megyei könyvtárba, *Szél Júlia*, a neves újságíró társaságában. A megjelentek nagy száma is jelzi, hogy sokan várták e találkozót, hogy végre személyesen is megismerhessék azt a kiváló „könyves embert”, aki ötven évvel ezelőtt indította el a Magyar Élet Könyvkiadó Vállalatát, hogy fórumot teremtsen a népi írók számára, bízva abban, hogy az általuk képviselt szellemi erő a nemzeti megújulás forrása lehet. *Püski Sándor* egész életét az irodalomnak és a könyvkiadásnak szentelte, s hogy tevékenységét folytathassa, 1970-ben áttelepült Amerikába. A New Yorkban létrehozott Püski-féle könyvesház hamar népszerű lett a magyar emigránsok körében. Sokat tett a nyugati magyar iro-

8. Karádi Zsolt: A mélységből a napfényre. *Kelet-Magyarország*, 1989. ápr. 2.

dalom kiadásáért, terjesztéséért, s több hazai író is meghívott és népszerűsített. A beszélgetés során elmondta, hogy 1946-ban már járt Nyíregyházán, *Kiss Lajos* múzeumigazgató könyveinek kiadásával kapcsolatban, s azt is, hogy a múlt év decemberében önállóan bejegyzett magyar könyvkiadót hozott létre, s főként olyan értékes könyveket szeretne kiadni, amelyek az elmúlt időszakban itthon nem jelenhettek meg. (A fórum alkalmával és az Ünnepi Könyvhéten még a New Yorkban megjelentetett kiadványokból vásárolhattak az érdeklődők.)

A mindig nagy érdeklődéssel kísért rendezvénysorozat vendége volt *Margócsy József* nyugalmazott főiskolai főigazgató, irodalom- és várostörténész, s egy-egy aktuális téma kapcsán *Némedi Lajos* professzor, Bessenyei-kutató, a New Brunswickben működő Bessenyei Körnél tett látogatásáról hazatérő *Pomogáts Béla* irodalomtörténész, a mai magyar dráma helyzetéről tájékoztató *Bécsy Tamás*, az ELTE tanára, s *Hopp Lajos* egyetemi tanár, a rodostói Mikes Kelemen emlékünnepeken részt vett magyar küldöttség tagja.

A sorozatot záró előadást 1991. novemberében *Katona Béla* irodalomtörténész tartotta a 70 éves *Rákos Sándor* életéről és költői pályájáról.

Az első Bessenyei-ünnepség

Az újjáalakult Társaság 1988. február 24-én, névadója halálának 177. évfordulóján rendezte az első Bessenyei-ünnepséget. Ezzel folytatta a Bessenyei Kör által kezdeményezett sok évtizedes hagyományt, amelyet az egyesület 1949-es feloszlata után a város irodalombarát közönsége, majd 1972-től a főiskola tovább élte.

Bánszki István február 20-án irodalmi hírlevélben⁹ hívta fel a figyelmet a Bessenyei-ünnepségre, amelyet „másra, ünnepélyesebbre” terveznek az előzőeknél. Tesszük ezt azért is – írja –, mert a városban ismét van olyan irodalmi és művelődési társaság, amely alapszabályában rögzített feladatként, hivatásból és elkötelezetten vállalja Bessenyei emlékének ápolását. Ennek a

9. Bánszki István: Az első Bessenyei-ünnepségről. *Kelet-Magyarország*, 1988. febr. 20.

Bessenyei síremléke az Északi temetőben. Rátonyi József alkotását 1982-ben avatták fel

tevékenységnek szerves részét képezi a földi maradványokat őrző sírbolt előtti megemlékezés.

A délután öt órakor kezdődő ünnepségen *Csabai Lászlóné*, a városi tanács elnöke, a Társaság tagja mondott emlékbeszédet, méltatva Bessenyei jelentőségét, az ország és szűkebb pátriánk életében betöltött szerepét. A megemlékezést a főiskola kamarakórusának műsora és koszorúzás zárta. A sírnál Bessenyei tisztelőinek száz főt meghaladó csoportja rótt le kegyeletét, s a Bessenyei Társaság mellett a Bessenyei György Tanárképző Főiskola, a kisvárdai Bessenyei Gimnázium, a nyíregyházi Bessenyei Kollégium és a szülőhely, Tiszabercel népes küldöttsége helyezte el a köszönet és az emlékezés koszorúit.

A Társaság ezt követően minden év február 24-én megrendezte a Bessenyei-ünnepséget. A következő évben *Kiss Gábor*, majd *Pataki József* tartott emlékbeszédet. 1991-től az elnökség által felkért társasági tagok emlékeztek, *Rácz Géza*, *Kökénydi Mária*, *Kovács Tibor*, *Ferencz Miklósné*, *Pappné Nagy Éva*, *Csermely Tibor*, *Palotay Erzsébet* és *Futaky László*¹⁰ idézte fel az évfordulón a névadó filozófus-író alakját és ma is érvényes gondolatait.

10. Futaky László: Bessenyei sírjánál. In.: Futaky László: Kapocs. Nyíregyháza, 2007. p. 105–106.

1994-től a Kossuth Gimnázium dísztermében tartott előadással egészült ki a Bessenyei-hónap társasági programja. A főiskola is megemlékezik névadójáról. Az emlékbeszédet és koszorúzást gyakran a hallgatók Bessenyei műveiből összeállított irodalmi műsora kíséri. Az ünnepséget korábban a könyvtár olvasótermében, *Róna József* Bessenyei-szobra előtt tartották. 1990-től a főiskola főbejáratának előterében felavatott (ma a Hallgatói Centrum főbejáratának külső falán látható) Bessenyei-domborműnél (*Nagy Lajos Imre* szép alkotása) helyezik el az emlékezés virágait. Kisvárdán a Bessenyei-szobornál, Tiszabercelen a szülőháznál és az iskolában emlékeznek, verssel, irodalmi műsorral, koszorúzással. A szülőhely a Bessenyei Hét rendezvényeivel, Bessenyei műveltségi és nyelvművelő versennyel és Bessenyei-esttel emlékezik és emlékeztet kiváló szülöttjére.

Több évtizedes hagyományt folytatnak azzal is, hogy május 9-én minden évben felkeresik *Kallós Ede* Bessenyei-szobrát. Megkoszorúzzák azt a szép és nagy kifejező erővel bíró emlékművet, amely a város történetét és művelődéstörténetét ismerők számára Nyíregyháza és Bessenyei kapcsolatának és e mellett egy jó ügyért való eredményes összefogásnak is múlhatatlan értékű szimbóluma. Az ünnepi beszédek fényében újra és újra felvillannak az 1889. május 9-i szoboravatás napjának eseményei és egy kiváló személyiség emberi példája.

A költészet ünnepei

A Társaság 1988. április 11-én, József Attila születése napján a megyei könyvtárral közösen rendezte az első költészetnap ünnepséget. *Bánszki István* az ember és a költészet kapcsolatáról szóló hírlevelével¹¹ készítette elő az eseményt, figyelmeztetve a „vadságot szelidítő”, az ember méltóságát felmutató költészet igaz szépségére, emberformáló erejére. Ünnepi beszédét is ezzel a gondolattal indította, majd a Társaság két alapelve, a hagyománytisztelet és az értékörzés szellemében, a 200 éve született *Kisfaludy Károly* életművét elemezte. Az író műveit *Gálfi Ildikó* főiskolai hallgató és *Illyés Péter*, a Bessenyei Színkör tagja tolmácsolta.

11. Bánszki István: Az ember és a költészet kapcsolatáról. *Kelet-Magyarország*, 1988. ápr. 9.

Az est második részében *Horváth István*, a Móricz Zsigmond Színház színművészenek A magyar líra gyöngyszemei című, nagy sikerű előadástje idézte fel *József Attila* és több kiváló költőnk, közöttük *Pilinszky János* és *Váci Mihály* legszebb verseit.

A Magyar Költészet Napját a következő években is hasonló formában ünnepelték, az irodalombarát érdeklődők, a könyvtár verskedvelő olvasói és a társasági tagok változatlan érdeklődésétől kísérve. 1989-ben *Bánszki István* A magyar líra és a nemzet sorsközösségéről szóló előadását¹² *Csikos Sándor* kiváló színművész és előadó nagy hatású Villon-bemutatója követte. 1990-ben az ünnepi beszéd után a főiskolai hallgatók irodalmi műsora, a következő évben a Szabolcsi Versek Versenyének győztes versmondói gyönyörködtették és gondolkodtatták el a közönséget.

1992. április 11-én, a megyei könyvtárral közösen rendezett utolsó költészetnap ünnepségen, *Futaky László* Kortárs líra tágabb és szűkebb pátriánkban¹³ című előadása vezette be a költők, versek, versmondók matinéját. Bemutakoztak a Szabolcsi Versek Versenyének az évi győztesei, és egy költő vendég, *Gajárszky Magdolna*, akinek verseit *Z. Misuta Márta* előadóművész tolmácsolta.

A Bessenyei Irodalmi Napok

Az 1988-as év kiemelkedő eseménye volt a Bessenyei Irodalmi Napok október 10–13-ig tartó rendezvénysorozata. A Társaság megalakulásának első évfordulóján, a város művelődési és oktatási intézményeivel közösen rendezték, a Nyírségi Ősz keretében. Tudatosan vállalt felelevenítése volt ez az egykori Bessenyei Kör hagyományának, az 1930–40-es években Bessenyei Hét címmel rendezett irodalmi előadássorozatnak.

A négynapos program keretében *Kovács Tibor* bevezető előadásával és *dr. Dohanics Sándor* tárlatvezetésével miniatürkönyvek kiállítása nyílt a megyei könyvtár előadótermében. Ezt *Bíró Ferenc* Bessenyei és az európai felvilágosodás című előadása követte. *Murányiné Csorba Zsuzsa* és *Bánszki István* Bessenyei

12. Bánszki István: A magyar líra és a nemzet sorsközösségéről. *Kelet-Magyarország*, 1989. ápr. 8.

13. Futaky László: Kortárs líra a tágabb és szűkebb hazában. *Pedagógiai Műhely*, 1992/2.

nézeteinek időszerűségéről tartottak rendhagyó irodalomórát a Kölcsey Gimnázium Bessenyei osztályában és a Zrínyi Ilona Gimnáziumban. A Kossuth Gimnáziumban az intézmény egykori tanárára, *Porubszky Pálra* emlékeztek, aki 100 éve, elsőként nevezte el Bessenyei Györgyről a gimnázium önképzőkörét. Az ünnepi műsorban *Palotai Erzsébet* emlékbeszédét *Bánszki István* Bessenyei emberi és művészi jellemvonásait elemző előadása, majd a gimnázium diákjainak irodalmi összeállítása követte.

A főiskola nagyelődőjében *Katona Béla* főiskolai tanár, a Magyar Írószövetség Kelet-Magyarországi Csoportja Szabolcs-Szatmár Megyei Tagozatának megalakítója és vezetője nyitotta meg a megyei írócsoport nagy sikerű bemutatkozását. Az íróvendégek: *Antal Attila*, *Bartha Gábor*, *Bodnár István*, *Budaházi István*, *Cselényi István Gábor*, *Jánosi Zoltán*, *Kulcsár Attila*, *Madár János*, *Nagy István Attila* és *Udud István* voltak.

Bata Imre irodalomtörténész, az Élet és Irodalom főszerkesztője a Pedagógiai Intézetben a lap kultúrpolitikájáról és szerkesztési elveiről, a Jósa András Múzeumban az irodalomnak a kibontakozás-programban betöltött szerepéről tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást.

A Társaság és a művelődési-oktatási intézmények összefogásának szép példáját nyújtó színvonalas programok sorát a Bessenyei-szobor koszorúzási ünnepsége, *Margócsy József* emlékbeszéde, a főiskolások irodalmi műsora és a művelődési központ zenekara által szolgáltatott hangulatos térzene zárta. A színté kivétel nélkül telt házat vonzó rendezvénysorozat eseményeiről a helyi sajtó cikkei, köztük *Bánszki István* október 29-én megjelent irodalmi hírlevele¹⁴ tudósítottak.

A Bessenyei Irodalmi és Művészeti Napokat a következő év októberében is megszervezték. A kibővített cím jelzi az igényt és a törekvést a társművészetek bekapcsolására. Nyitó programként október 8-án emlékezetes zenei és irodalmi estet rendeztek a megyeháza dísztermében. *Pataki József* fősztályvezető megnyitó beszédét a Móricz Zsigmond Színház színművészeinek és a zeneiskola művésztanárainak ünnepi műsora követte. *Csikos Sándor* és *Zubor Ágnes* Bessenyei- és Reményik Sándor-verseket adtak elő. A főiskola énekkara a *Vikár Sándor* által megzenésí-

14. Bánszki István: A Bessenyei Irodalmi Napok tanulságairól. *Kelet-Magyarország*, 1988. okt. 29.

tett szép Bessenyei-költeményt, a Tiszának reggeli gyönyörűségét tolmácsolta, *Gebri József* vezetésével. A zenei részben Händel, Liszt, Schubert, Prokofjev és Vivaldi művek hangzottak el *Babka József*, *Csóka Beáta*, *Fesztóry Ágnes*, *S. Kazár Irén*, *Joó Csaba*, *Tóth Nándor* és művésztársaik előadásában.

A Bessenyei Napok keretében került sor a Társasági Fórum összejövetelére. Ezúttal *Margócsy József* válaszolt *Pál György* és a közönség kérdéseire, s avatta be a nagyszámú érdeklődőt egy rendkívül gazdag és változatos életpálya eseményeibe. *Bánszki István* Bessenyei alakja és emléke a képzőművészetben címmel tartott vetített képekkel illusztrált előadást.

Október 16-án az 1986-ban elhunyt jeles megyei íróra, *Galambos Lajosra* emlékeztek, születésének 60. évfordulóján. A síremlék-avatás és koszorúzás után a megyei könyvtárban rendezett emlékülésen elemezték az író életútját, munkásságát. Az előadók és emlékezők között volt *Farkas László*, az Új Írás olvasószerkesztője, *Jovánovics Miklós*, a Magvető Kiadó igazgatója, *Juhász Béla*, az Alföld főszerkesztője, *Karádi Zsolt*, a főiskola tanársegéde, *Kovács Tibor*, a könyvtár igazgatója, *Balogh Géza*, a Kelet-Magyarország főmunkatársa és az emlékülés elnöke, *Margócsy József*.

Az 1989. évi Bessenyei Napok gazdag programját a Társaság Bemutatkozik... című új sorozatának első rendezvénye, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola nagy érdeklődést kiváltó bemutatkozó műsora zárta.

Irodalmi évfordulók, emlékünnepségek

A hagyományos Bessenyei-ünnepségek mellett a Társaság rendszeresen megemlékezett nemzeti irodalmunk nagyjai és a régió irodalmának jelentős évfordulóiról is. A megemlékezéseket, emlékesteket gyakran több művelődési – oktatási intézmény és egyesület közös munkája készítette elő.

Minden résztvevő számára felejthetetlen és az együttműködés szép példája az az emlékest, amelyet 1989 áprilisában a Kodály Társaság rendezett *Sík Sándor* születésének 100. évfordulója alkalmából a görög katolikus templomban. *Bánszki István* Sík Sándor alakját és életművét felidéző előadását a költő legszebb

versei követték *Csikos Sándor* és *Sinkovits Imre* tolmácsolásában. A Sík Sándor költeményei alapján született Kodály- és Bárdos-műveket a Pro Musica Leánykar és a Hittudományi Főiskola ének-kara szólaltatta meg *Szabó Dénes* és *Tarcai Zoltán* vezetésével.

A Bessenyei Társaság 1989 novemberében az öt éve elhunyt *Bory Zolt* költői életművére emlékezett *Csorba Sándor* versekkel illusztrált előadásával. Decemberben, *Váci Mihály* születésének 65. évfordulója alkalmából a megyei könyvtárral közösen rendeztek emlékestet. Ezen *Bánszki István* Dicsérni jöttem Vácit, nem temetni című előadása, s a *Zubor Ágnes* és *Csikos Sándor* színművészek tolmácsolásában elhangzó Váci-versek hozták szívközelbe a „szőke város” szeretett költőjét.

Sipkay Barna, a tragikusan korán elhunyt író emlékét 1990 januárjában *Jeney István* főiskolai adjunktus előadása idézte fel abból az alkalomból, hogy az 1989 óta a nevét viselő Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola kezdeményezésére *Sipkay Barna* Baráti Társaság alakult, s az iskola előtt felavatták az író mellszobrát, *Nagy Lajos Imre* szobrászművész alkotását. Az emlékesten sikeresen mutatkozott be a szakközépiskola Sipkay-műveket tolmácsoló irodalmi színpada és az énekkar, *Gebri József* vezetésével.

1990. május 5-én *Bánszki István* irodalmi hírlevele¹⁵ készítette elő azt a nagyszabású irodalmi estet, amelyet a nyíregyházi evangélikus egyházzal közösen, az evangélikus templomban rendeztek, az erdélyi magyar irodalom egyik meghatározó személyisége, *Reményik Sándor* születésének 100 éves évfordulójára. *Bozorády Zoltán* igazgató-lelkész köszöntője után az egyik legjellemzőbb Reményik-vers, az Ahogy lehet... hangzott el *Csikos Sándor* tolmácsolásában. Ezt *Koren Emil* esperes Reményik Sándor életművét bemutató előadása követte. Az est folyamán a költői életmű sokszínűségét felvillantó húsz költemény hangzott el *Csikos Sándor* és *Szabó Tünde* színművészek és a társaság egyik versmondásra is vállalkozó tagja, *Benczur Sándor* emlékeztető előadásában. A zenei részben közreműködő evangélikus énekkart *Durányik László*, a főiskola kamarakórusát *Ferenczi Erzsébet* vezényelte. Az emlékestet *Csikos Sándor* zárta a Végrendelet című költeménnyel, s zárszóként *Bánszki István* foglalta össze a Reményik-életmű és magatartás művészi és erkölcsi értékeit.

15. Bánszki István: Reményik Sándor nyíregyházi „látogatásairól”. *Kelet-Magyarország*, 1990. máj. 5.

Novemberben a 300 éve született *Mikes Kelemen* tiszteletére rendezett irodalmi emlékműsor keretében *Hopp Lajos*, az ELTE tanára, a rodostói emlékünnepek magyar küldöttségének tagja tartott előadást az íróról és az emlékünnepek eseményeiről.

1991 májusában az eredeti helyszínen, a Kossuth Gimnázium dísztermében, a régi és a mai Kossuth-diákok közreműködésével emlékeztek meg a Bessenyei György kisebb költeményei című kötet bemutatásának 60. évfordulójáról. A *Belohorszky Ferenc* irányításával és az egykori Kossuth-diákok közreműködésével sajtó alá rendezett kötetet 1931 tavaszán mutatták be nagyszabású ünnepség keretében.

Szeptemberben a „legnagyobb magyarra”, a 200 éve született *Széchenyi Istvánra* emlékeztek a tiszteletére rendezett előadói konferenciával. A tudományos színvonalú előadásokat a főiskola tanárai tartották. *Szabó József* Széchenyi pedagógiai és erkölcsi nézeteinek időszerűségéről, *Csorba Sándor* a naplóíró Széchenyi gondolatainak a szépirodalomban megjelenő hatásáról értekezett, *Szabó Géza* a politikus közéleti szereplését elemezte. Széchenyit idézte Arany János Széchenyi emlékezete című szép költeménye is *Gyureskó Ágnes* főiskolai hallgató értő tolmácsolásában.

Reményik Sándor halálának 50. évfordulójáról a centenáriumi ünnepséghez hasonlóan, az evangélikus templomban, a gyülekezettel együtt emlékeztek meg. A költőről *Bachát László* főiskolai tanár, a Társaság tagja tartott előadást. Az alkalomra kiválasztott 14 verset (köztük a Fényesebb, Ébredj, ha tudsz, Az építész fia, A régi határkö, Vagy-vagy, Viszontlátásra c. költeményeket) *Csikos Sándor*, *Hetey László* és *Benczur Sándor* szólaltatta meg, emlékezetes előadásban. A gyülekezeti énekkar Bach és Claudin kórusműveket adott elő *Jávori Pál* karnagy vezényletével. A műsort három magyar-ének szakos főiskolai hallgató, *Bárdosi Ildikó*, *Kónya Emőke* és *Simon Tímea* szereplése gazdagította erdélyi népdalok és versek megszólaltatásával. Az irodalmi est műsorvezetője *Gyureskó Ágnes* volt, s az évfordulóra írt Túrmezei Erzsébet verset is ő tolmácsolta. Amikor a felemelő hangulatú estről távozók a templomajtóban átvették Benczur Sándortól a Reményik arcképét és a Csendes csodák című versének egy részletét tartalmazó emlék-könyvjelzőt, ugyanazt érezték, amit az ünnepség zárszavában *Bánszki István* megfogalmazott: e közös emlékezés résztvevői lélekben elhelyezték a maguk szerény, de szeretetből font koszorúját a házsongárdi síron.

Novemberben *János István* főiskolai tanár előadásával emlékeztek a Bánk bán szerzőjére, *Katona Józsefre* születésének 200. évfordulója alkalmából. November 26-án a megyei könyvtárral és a Kelet-Magyarországi Írócsoporttal közösen irodalmi estet rendeztek *Rákos Sándor* 70. születésnapja tiszteletére. *Katona Béla* Élet és pálya¹⁶ című előadása idézte fel a költő és műfordító, egykori Kossuth-diák gazdag életművét. Az előadást *Csikos Sándor* és *Pregitzer Fruzsina* irodalmi összeállítása és a könyvtárban rendezett kamarakiállítás tette még emlékezetesebbé.

A Bessenyei-verspályázat

Az elnökség 1989-ben, az irodalmi társaságok hagyományát követve, Bessenyei-verspályázatot írt ki megyei szerzők számára. A Társasági tájékoztató 15. számában közzétett pályázat feltételei szerint a szerzőnek a filozófus-író alakját, életművét, magatartásának példáját, gondolatainak időszerűségét kellett élményszerű és szavalható költői formába önteni. Az ezer forintos pályadíj nem mérhető az 1899-es Bessenyei-ódapályázatot elnyerő *Sajó Sándor* tíz darab arany húszfrankos jutalmához, mégis több jelígyes pályázat érkezett, a megadott december 31-i határidőre. A verseket a tagság köréből felkért szakértő zsűri elemezte és értékelte.

A Társaság 1990. február 20-án *Bánszki István* A Bessenyei magatartás példája című előadásával emlékezett névadója halálának 179. évfordulójára. Ezt követte a verspályázat ünnepélyes eredményhirdetése és a díjak átadása.

Az első díjat *Cselényi István Gábor* lelkész-költő, a Görög Katolikus Hittudományi Főiskola tanára Alakváltozások című költeménye nyerte el. A második díjas Több bölcsességet! című vers szerzője *Nagy Éva*, a főiskola tanára, a kisvárdai Bessenyei Gimnázium egykori diákja. A harmadik helyezett *Béres Andrea* főiskolai hallgató lett A rengeteghez című költeményével. Az emlékülés zárásaként a három díjazott költemény hangzott el, a szerzők ihletett tolmácsolásában.

Néhány nap múlva *Cselényi István Gábor* a Bessenyei-sírnál tartott megemlékezésen, *Nagy Éva* a Szabolcsi Versek

16. Katona Béla: Rákos Sándor hetvenéves. *Szabolcs-szatmár-beregi Szemle*, 1991/4. p. 505-519.

Versenyének megnyitóján, a kisvárdai Bessenyei-szobor előtt szavaltta el újra a versét. A verspályázatról és az azóta is gyakran elhangzó díjnyertes költeményekről *Bánszki István* A test és lélek násza című hírlevele adott tájékoztatást és részletes elemzést a Kelet-Magyarország 1990. március 3-i számában.

A Bessenyei-verspályázat díjnyertes költeményei

Cselényi István Gábor

Alakváltozások

Bessenyei György emlékére

Röppen a bíbic-raj, megiramlik a pusztai ménes,
ősei fészkéből most tör ki a hős Tariménész.

Lám, uticélja nem is Totoposz, nem Bécs. –

Európa!

Legfőbb fegyvere nem szablyája, de szelleme, tolla.

Harcol: minden Bercelt, minden Pusztakovácsit

Véglegesen fölemeljen az összeurópaiságig.

Ágisz herceg is ő, aki harcát vívja a népért,
érvel, küzd: Leonidász végre emelje az éhbért,
szól: csökkentse a sápot, adót, szüntesse

a dézsmát,

hogy rabigába ne verje a népet a szörnyű adósság.

Ágál Ágisz: jog csakis úgy száll rá a jogarra,

hogyha a kéz rátámaszkodhat a népakaratra.

Látjuk Pármenió képében, mint filozófot,

kit töprengeni késztet a kérdés, hogy mi az ős-ok,

honnan e páros nyomvonal éter végtelenében? –
Test és lélek násza, mi fényjelet ír ki az égen.
Ez hajt minket is élni, ölelni, tanulni, nevelni...
Pármenió, György testőr, testámentumod – ennyi!

Nagy Éva

Több bölcsességet!

„Most volna egyszer ideje
a magyarságot emelni.”

Poraidban sem nyugovó lélek!

Kétszáz éve vagy kétezer talán

bolyongsz a télben

magányod kiterített útjain,

a távolodó lét harsonáitól

messze kerülve,

az elme és a lélek

balga csodáit

bámulva

bölcs Bessenyei!

Kifényesített egű

végtelenbe álmódva

magadat és másokat.

„Valahol utat vesztettünk,
Tüzet, várat, bizodalmat...”

A Titkot akartad,

a Titkot, mely

szivárványburokkal

védi a jövőt,

a Titkot, mely
ember-léptékűvé,
jóság-szabásúvá
kanyarintja
e repedéseiben foszló
otthontalan világot.

*„A vót törvényeinket fótozzuk pennával,
Nem takarhat már be rongyos palástjával.”*

Szólj hozzánk, Bessenyei!

*„Mindenféle öltözetben, szokásban lakhatik boldogság,
csak a vezérlő, uralkodó hatalomban és törvényben
legyen bölcsesség, emberség.”*

Hamvadó hitünk parazsánál te állj őrt!
Poraiddal szítsd fel a tüzet!
Terjeszd ki elménket,
VERETES MAGYAR!

Béres Andrea

A rengeteghez

Hány ezerszer lépte lábunk át magányod ősi szép
Rejteket! De mint ki bűnös, úgy tekintünk szerteszét.

Már csak múltad színhelyére, s nem a Géniusz elé
Járulunk, ha új csapást lelsz házad, udvarod felé.

Régi bajnak, ősi kinnak jó gazdái itt e nép
Fiai! S utódja mindnek apja nyomdokába lép...

Látlak múltba visszanézve; hogy akartad menteni az
Életünk! S a VÉNY-re nyíltan írtad fel, ami Igaz!

Látlak gonddal készülődni, áttanulni századok
Sóhaját, hogy elkerülje nemzedet a gyásznapot.

Nem Mephisto néma csöndje súgta meg, mivé teheted
Nemzedet. A gyógyulást a szív mutatta hol keresd

Sorsod, két karod hevében, épp a célt akarta így
Érni el: hazád bajára gyógyerőt Te értve vígy!

Élni nagyszerű csatának, hősi címre büszke főt
Hajtani! szavaknak adta sorsod ezt az ős erőt.

Nemzedet, vezéri végett száműzetni engedé
Orvosát, s az írt a bajra más hazából rendelé!

Élted múltni ős magányban, szellemed Hazát s a Hont
Meglélé, s a rengetegbe üzeté az ősvadon

Rejtve tőlünk mind a bánat. Ágbogát e szűz erő
Megtöri. De léha szóra nem hajol a Büszke Fő.

Nézd! E század mennyi kínja, mérge vár Ma általad
Gyógyulást. S lejár az óra, századunk hamar szalad!

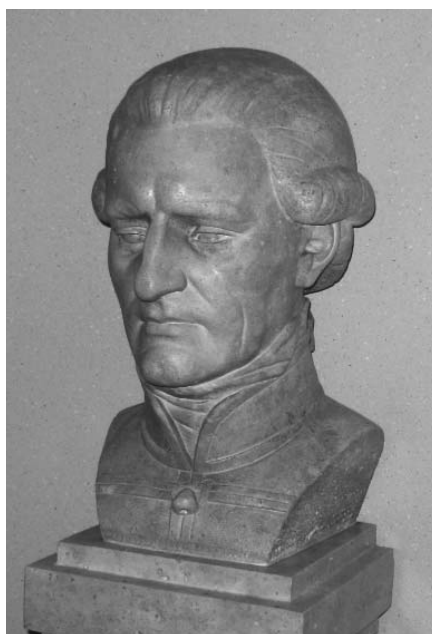
Elmaradt a dics, a Pálma, s századok hiú honát
Én lakom, s kupámba kérem im tudásod Szent Borát

Ej, Bihar komor tanyája! Holt lakod magány falát
Eltemesd! Zarándok útra lelt ezer Magyar Barát!

Bessenyei-ábrázolások I

Spányi Géza: Bessenyei-plakett (1938)

Berky Nándor: Bessenyei (1958)
Móricz Zsigmond Színház

H. Varga Ilona: Bessenyei (1972)
Tiszabercel, Főtér

Somogyi József: Bessenyei (1988)
Sárospatak, Szoborpark

Bessenyei-dombormű-avatás
és könyvbemutató a főiskolán

A Bessenyei Társaság és a Bessenyei Főiskola együttműködésének eredményeként 1990. november 30-án, a főiskola aulájának főbejáratánál ünnepélyesen felavatták a névadó bronz domborművét, Nagy Lajos Imre szobrászművész alkotását. Az emléktáblán az egykori magyar „főtanítókhoz” szóló Bessenyei-idezet olvasható: „Vezessétek... elméinket a szép tudományoknak és a bölcsességnek fényes napjára, hadd lássuk meg ott: micsoda az ember!”

Az avatási ünnepséget a főiskola női kórusának rövid műsora nyitotta meg *Ferenczy Erzsébet* vezetésével. Ezt *Székely Gábor* főigazgató ünnepi beszéde és a dombormű leleplezése követte. *Sajó Sándor* Bessenyei című ódája, az 1899-es szoboravatáson elhangzott díjnyertes költemény következt, *Bódis Gábor* II. éves hallgató előadásában. A magyar „főtanítókhoz” szóló Bessenyei-üzenetet a szintén II. éves *Tari József* olvasta fel. *Bánszki István* – a „Ki szereti jobban hazáját?” Bessenyei-gondolatkörre épített – emlékbeszédét a dombormű megkoszorúzása és a női kórus zárószáma követte.

Az ünnepi esemény a főiskola 162-es tanácstermében könyvpremierrel folytatódott. A Bessenyei kritikai kiadás harmadik, az író színműveit tartalmazó kötetet bemutató beszélgetést a kiadvány sajtó alá rendezője, *Bíró Ferenc* irodalomtörténész, az ELTE tanára vezette. A könyvbemutatót a II. éves magyar szakos hallgatók A filozófus című vígjáték részleteinek előadásával illusztrálták.

A főiskolai Bessenyei-dombormű,
Nagy Lajos Imre alkotása

A Bessenyei Társaság emlékérmé

A Társaság elnöksége az első, 1987 novemberi ülésén határozott a társasági elismerést kifejező kitüntetés, a Bessenyei-emlékérem alapításáról. Ezt a pénzjutalommal nem járó erkölcsi elismerést azok a személyiségek kaphatják, akik a Bessenyei-kutatásban, szellemi hagyatékának ápolásában, a megye irodalmi, művészeti és tudományos életének fejlesztésében tartósan kiemelkedő munkát végeznek.

*Baja Ferenc*a városi tanács nevében felajánlotta a Bessenyei-plakett öntési munkálatainak elvégzését, s Nagy Lajos Imre szobrászművész, társasági tag, társadalmi munkában vállalta a plakett megtervezését. Az öntési munkálatokat a Sóstói Művésztelepen végezték. A művész az 1988 novemberi közgyűlésen mutatta be a nagy tetszéssel fogadott emlékérmét, amely *Róna József* Bessenyei-szobra alapján készült, 25 számozott példányban. Az elnökség elismerését és köszönetét fejezte ki az alkotónak.

**A Bessenyei-plakett,
Nagy Lajos Imre alkotása**

A Bessenyei-emlékérem ünnepélyes átadására első alkalommal 1988. november 6-án került sor. Az ünnepi ülésen *Margócsy József* tartott előadást *Czóbel Minka* anarcsi költőnő életművéről. Ezt követően adta át *Bánszki István* az emlékérmét a kitüntetetteknek, *Bíró Ferenc* irodalomtörténésznek, az új Bessenyei kritikai kiadás egyik gondozójának, és *Belohorszky Ferenc*nek, a kiváló Bessenyei-

kutatónak, az egykori társaság titkárának, az újralakult Társaság tiszteletbeli tagjának, aki családjá és tanítványai körében meghatóan fogadta az elismerést és a kitüntető szeretetet.

Az elnökség döntése alapján odaítélt Bessenyei-emlékérmeket, majd később a díszokleveleket a következő években is a Társaság elnöke adja át. Az ünnepi esemény a megyei könyvtárban az év utolsó társasági üléséhez, 1993-tól a Kossuth Gimnáziumban, a díszteremben rendezett karácsonyi társasági összejövetelhez kapcsolódik.

Bemutatkoznak a Bessenyei nevét viselő intézmények

A Társaság már az alakuló ülésén ismertetett programjában megfogalmazta a Bessenyei nevét viselő intézményekkel, közösségekkel való kapcsolatfelvétel tervét. 1987 novemberében hoztak határozatot az éves rendszerességgel ismétlődő találkozó összehívásáról, első alkalommal a főiskola szervezésében. Az eredetileg 1988. április 24-re, György napra tervezett rendezvény megszervezése, a résztvevők várhatóan nagy száma és a megfelelő férőhely hiánya miatt túl sok akadályba ütközött. Az e témakörrel foglalkozó 1989. február 25-én megjelent hírlevél¹⁷ szerint a megyében tíz működő intézmény, s több ezer ember tartozik „a névadó személye által összefogott, Bessenyei szellemi örökségét vállaló közösségbe”.

A megoldást az 1989 szeptemberi elnöki ülésen elfogadott Bemutatkozik... című új sorozat elindítása jelentette. Ennek keretében lehetőség nyílt arra, hogy a Bessenyei nevét viselő intézmények, közösségek a Társaság ülésein bemutatkozzanak, beszámoljanak a munkájukról, felmutassák értékeiket, s ezáltal a tagság és a város közönsége is megismerje életüket, tevékenységüket.

Elsőként a Bessenyei György Tanárképző Főiskola mutatkozott be 1989. október 19-én, a Bessenyei Irodalmi és Művészeti Napok programjához kapcsolódva. *Székely Gábor* főigazgató Főiskola a Nyírségben című nyitó előadását az intézmény tudományos és kulturális tevékenységét irányító tantestület képviselőinek kísérelőadásai követték. A főiskola emberformáló szellemi műhelyeinek világát bemutató tartalmas programot a Társaság főiskolász

17. Bánszki István: A Bessenyei nevét viselő szabolcsi intézményekről. *Kelet-Magyarország*, 1989. febr. 25.

	BESSENYEI GYÖRGY IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG NYIREGyhÁZA Sóstói út 31/b 44100	B E M U T A T K O Z I K A BESSENYEI FŐISKOLA
	Tisztelettel meghívjuk az 1989. október 19-én, csütörtökön 17 órától a Megyei Könyvtárban sorra kerülő rendezvényünkre.	
M Ű S O R		
1. Köszöntő - dr. Bánszki István, a Társaság elnöke 2. Főiskola a Nyírségben - dr. Székely Gábor főigazgató 3. Besenyei gondolataiból - Ádám Ildikó, Havasi Katalin 4. Tudományos élet a Főiskolán - dr. Balogh Árpád főig. h. 5. Részlet Molière: A tudós nők c. komédiájából - Kőrösi T., Józsa B., Purak P., Pozsár Á., Huszár D. 6. Külföldi kapcsolatainkról - dr. Szabó Géza, a főiskola titkára 7. Besenyei verseiből - Kapinusz K., Lovas K., Takács A., Zudor J. 8. Az idegen nyelvek tanításáról - dr. Nérneth Zoltán, a Lektorátus vezetője 9. Besenyei: Szerelem - gitáron előadja: Durányik László 10. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság helyi tagozatáról - dr. Pál György, a tagozat elnöke 11. Monológ Mrozek abszurd drámájából - Zudor Judit 12. A főiskola könyvtáráról - Kovács Tiborné, a könyvtár ig.h.-e 13. Verseiből olvas fel: Antal Attila tanár-költő 14. Kodály Társaság a főiskolán - Tarcai Zoltán, tanszékvezető 15. Népzene- és népdaltanítás - Joób Árpád műsora 16. Az ENSZ főiskolai tagozatáról - dr. Barabás László, a tagozat titkára 17. Részlet Besenyei: A filozófus c. vígjátékából - Bangó T., Barakkó Gy., Képes A., Molnár E., Nyemcsok Á., Orosz Gy., Tóth T., Ujpál E., Vargacz A., Zsitva A., Narrátor: Kőteles Rita 18. A Finn-Magyar Társaság munkájáról - Dr. Révay Valéria, titkár 19. Besenyei gondolataiból - Ádám Ildikó, Havasi Katalin 20. Zárszó - Kovács Tibor, a Besenyei Társaság titkára -		
„KIBEN ERKÖLCSI MÉLTÓSÁG, VAGY AMBÍCIÓ NINCS, ARRÚL TESZ BIZONYSÁGOT, HOGY ÖNMAGÁBAN SEMMIT SEM TALÁL, MIT BECSÜLHESSEN.”		
BESSENYEI GYÖRGY		

A főiskola bemutató előadásának műsora

tagjai Besenyeit idéző verssel, zenével, színdarab-részletek előadásával gazdagították.

1990. április 24-én került sor a kisvárdai Besenyei Gimnázium nyíregyházi látogatására. Az emlékezetes bemutatkozás vezetője, *Sárosy Zoltán* igazgató, a Társaság elnökségi tagja, száz fős csapattal érkezett. Az előadáson résztvevők megismerhették a nagyhírű gimnázium történetét és a Besenyei-hagyományörzés eseményeit. Az iskola énekkarának, versmondóinak és színjátzóinak műsora alapján képet kaptak az intézmény színvonalas oktató- és kulturális munkájáról.

A sorozat a következő évben folytatódott. Márciusban *Kiss János* igazgató, az elnökség tagja mutatta be az 1947-ben alapított népi kollégium utódját, a Besenyei György Középiskolai Kollégiumot. Ez a közösség a Besenyei-hagyományok intézményen belüli ápolása mellett 1989-ben elvállalta a névadó sírjának folyamatos gondozását.

Áprilisban újra jelentkezett a kisvárdai Besenyei Gimnázium. Irodalmi – zenei bemutatkozásuk szép programja *Sárosy Zoltán* kitüntetéséhez, a Besenyei-emlékérem ünnepélyes átadásához kapcsolódott.

Májusban az 1979-ben, a város amatőr színjátzóinak kezdeményezésére alakult Besenyei Színkört látták vendégül. A „társulat” tíz éves történetét vezetőjük, *Szántó Sándor* ismertette, a színkör tagjai, *Illyés Péter*, *Jármezei Judit* és a Körey-kórus közreműködésével. A találkozó után a résztvevők megkoszorúzták a színház előcsarnokában lévő Besenyei-szobrot.

Novemberben a Társaság tagjai utaztak a bemutatkozás helyszínére, Tiszabercelre. Itt a Besenyei nevét 1988 óta viselő 42. sz. Szakmunkásképző Intézet virágkiállítással egybekötött műsoros rendezvényén és baráti beszélgetések során ismerkedtek a legfiatalabb Besenyei-intézmény és a település életével. A jól sikerült találkozót a Besenyei-emlékház új irodalmi kiállításának megtekintésével zárták.

A Bemutatkozik... sorozat sikeres rendezvényei is jelzik, hogy a Társaság fontosnak tartja és feladatának tekinti a Besenyei nevét viselő intézmények és közösségek bemutatását, népszerűsítését. A társasági programként is emlékezetes bemutatkozásokat a legtöbb esetben találkozások sora, és a közös cél, Besenyei szellemi örökségének ápolása érdekében, az együttműködés különféle formái követték.

A Bessenyei műveltségi versenyek

A Társaság feladatai sorában az elsők között szerepelt a Bessenyei műveltségi verseny megszervezése. Az új művelődési akció célja, hogy a középiskolai tananyagban jelentőségéhez képest méltatlanul kevés helyet foglaló Bessenyeit és a szintén kevés figyelemben részesülő megyei irodalmat megismertesse és népszerűsítse az ifjúság körében.

A verseny felhívását 1987 decemberében továbbították a megye 17 gimnáziumába és – tájékoztató jelleggel – a kisvárdai, tiszaberceli és a két nyíregyházi gyakorló általános iskolába. Arra kérték fel a tanulóifjúságot, hogy vegyen részt egy olyan műveltségi versenyben, amely „Bessenyei György életművének elmélyültebb megismerésére és az e tájon született vagy huzamosabb ideig itt alkotó írók, költők műveinek áttekintő ismeretere ösztönöz”. A versenyfelhívás közölte a részvétel feltételeit és a felkészüléshez szükséges forrásműveket. A versenyzőknek a Bessenyei életére, munkásságára és jelentőségére vonatkozó színvonalas ismeretek mellett nyelvhelyességi és helyesírási feladatokat is meg kellett oldaniuk, s önálló kiselőadást tartani egy-egy megadott Bessenyei-témáról. A benevezés feltétele egy dolgozat készítése volt Bessenyei nézetei a nyelvről és a nemzetről címmel.

A jó előkészítésnek és szervező munkának is köszönhető, hogy a 17 gimnáziumból 15 benevezte versenyzőit, s a pályázat részeként színvonalas dolgozatok készültek. Az 1988 márciusában tartott elődöntők után áprilisban került sor a döntőkre. A továbbjutott 8 általános iskolai csapat a főiskolán, az 5 gimnázium (Báthory, Bessenyei, Esze Tamás, Korányi, Krúdy) versenyzői az SZMT nagytermében mérték össze tudásukat.

Az első Bessenyei műveltségi verseny kettős kisvárdai győzelemmel zárult. A két vándorserleget a 2. sz. Általános Iskola és a Bessenyei Gimnázium csapata nyerte el. A rendezvény szervezői nem alaptalanul érezték, hogy „ezek a fiatalok felismerték a megtanult gondolatok szépségét és igazságát, és így magukénak is érezték azokat”. A verseny külön hozadéka volt, hogy a csapatok tagjain kívül is sokan bekapcsolódtak ebbe a szellemi áramkörbe, köztük a kérdéseket kidolgozó főiskolai tanárok, az iskolák vezetői, a felkészítő tanárok, a versenyzők iskolatársai, a zsűri tagjai és az eredményeket elemző főiskolai hallgatók.

A Társaság elnöke a Kelet-Magyarországban május 7-én közzétett irodalmi hírlevelében¹⁸ számolt be a verseny eredményeiről és tanulságairól. Összegzésében örömmel állapítja meg: „eljutottunk odáig, hogy megyénk gimnazistái, sőt általános iskolásai is Bessenyei-verseket, röpiratokat és esszéket olvasnak, ismerik a filozófus-író életpályáját, ... fel tudják sorolni a megyében született vagy most itt alkotó művészeink nevét, ... képesek önálló kiselőadásban ismertetni Bessenyei legfontosabb gondolatait”.

A sikeresnek bizonyult műveltségi versenyt 1992-ig minden évben megrendezték, miközben bővítették a résztvevők körét és némileg módosították a verseny feltételeit. A szervezőmunkában kiemelkedő részt vállalt *Sárosy Zoltán* Kisvárdán, *Nagy Éva* Nyíregyházán és *Zsíros Antalné* Tiszabercelen. Mindhárman a Társaság elnökségi tagjai. Zsíros Antalné 1992. február 24-én Körzeti Bessenyei-vetélkedőt szervezett Tiszabercelen a Rétközi Iskolaszövetségen (RISZ) belül működő általános iskolák tanulói számára. A versenyt a következő évtől kezdve a nyíregyházi általános iskolák körében is igyekezett népszerűsíteni. A vetélkedők zsűrizését továbbra is a Társaság elnöksége vállalta. A Bessenyei műveltségi és nyelvművelő verseny ma is népszerű a RISZ iskoláinak nyolcadikos tanulói körében.

Versmondó és előadói versenyek

A 90-es évek első felében a Társaság új kezdeményezése a versmondó versenyek indítása. Célja a fiatalok versmondó kultúrájának fejlesztése, a versek, főként a megyei költők műveinek megismertetése és népszerűsítése. Az elsőt 1990. február 24-re, a Bessenyei-émléknappra hirdették meg a megye középiskolás diákjai és főiskolai hallgatói számára, Szabolcsi Versek Versenye névvel. A megyei tanács művelődési osztálya, a Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár és a kisvárdai Bessenyei Gimnázium által is támogatott versenyről az 1989. október 21-i hírlevél adott előzetes tájékoztatást.¹⁹

18. Bánszki István: A Bessenyei műveltségi verseny eredményeiről, tanulságairól. *Kelet-Magyarország*, 1988. máj. 7.

19. Bánszki István: Jelentés a Szabolcsi Versek Versenyéről. *Kelet-Magyarország*, 1989. okt. 21.

A kisvárdai Bessenyei Gimnázium emléktáblája és Gyulavári Pál Bessenyei-szobra (1983)

November elején az érintett oktatási intézmények igazgatóihoz és magyar szakos tanáraihoz is eljuttatták a verseny célját és feltételeit tartalmazó versenykiírást. Az első alkalommal 30 diák jelentkezett, zömmel Kisvárdáról, Mátészalkáról, Tiszabercelről, Nyírbátorból és Nyíregyházáról. Vállalták Bessenyei néhány mini-atűr versének élményszerű előadását, s öt megyei költő (*Kölcsey Ferenc, Váci Mihály, Képes Géza, Ratkó József, Bory Zsolt*) közül választott két alkotó egy-egy versének bemutatását.

A verseny színhelye a kisvárdai Bessenyei Gimnázium díszterme volt. Rendezője *Sárosy Zoltán* igazgató. A Bessenyei-emlékünnephez kapcsolódó rendezvény megemlékezéssel, szoborkoszorúzással kezdődött, majd *Nagy Éva* szavalta el a Bessenyei verspályázaton díjat nyert *Több bölcsességet!* című költeményét. A versenyző diákok teljesítményét a rendezők és a védnök intézmények által felkért zsűri értékelt *Csikos Sándor* színművész vezetésével. (Az első alkalommal *Gulyás Zoltánt*, a nyíregyházi Kossuth Gimnázium diákját találták a legjobbnak.)

A Szabolcsi Versek Versenyét a következő két évben is megrendezték. A sikeres verseny győztes versmondói a megyei könyvtárban tartott költészet napi és más ünnepi műsorok keretében Nyíregyházán is bemutatkoztak a versszerető közönségnek.

A főiskolával közösen hirdették meg 1991 áprilisában a Bessenyei Előadói Versenyt. Ezen a színvonalas vetélkedőn a magyar szakos hallgatók egy szabadon választott irodalmi-művészeti és egy kötelező Bessenyei-témáról tartott 5-5 perces kiselőadással vizsgázhattak előadókészségből, s adhattak példát a szép magyar beszédre. A tanári pályára való felkészülés szempontjából is hasznos, magas színvonalú vetélkedő résztvevői először a főiskolán, a következő évben a megyei könyvtár pódiumán, a város közönsége előtt mérték össze tudásukat, tehetségüket. A verseny kétszeres győztese, *Gyureskó Ágnes* magyar-francia szakos hallgató, később a Társaság több rendezvényén is közreműködött.

A négy nyíregyházi főiskola hallgatói számára szerveztek versmondó versenyt 1992. április 25-én Világlíra Nyíregyházán – főiskolás hangokon címmel. A benevezett 25 hallgató a Váci Mihály Művelődési Központ kamaratermében, versbarát érdeklődők és a *Csikos Sándor* Jászai-díjas színművész elnökletével működő zsűri előtt mutatta be a világlíra legszebb alkotásaiból kiválasztott 3-3 költeményt, megérdemelt sikert aratva.

Tiszabercelen a Bessenyei György Szakközépiskola volt a színhelye az 1995. április 22-re szervezett Regionális Bessenyei Szavalóversenynek. A Társaság küldöttsége különbusszal utazott a népes versmondó-gárdát felvonultató emlékezetes eseményre és a névadóról való közös, ünnepi megemlékezésre.

A Bessenyei Társaság a korábbi évek hagyományát folytatva társrendezője és támogatója a Kossuth Gimnázium által kezdeményezett Országos Ökumenikus Szavalóversenynek. Az 1993 májusában *Az Úr* érkezése címmel indított, s azóta évenként ismétlődő kétnapos rendezvényen az ország egyházi iskoláinak legjobb diák-versmondói találkoznak a gimnázium dísztermében. A Társaság minden évben különdíjakkal jutalmazza a legkiválóbb versenyzőket. A díjakat *Bánszki István*, a szavalóverseny elindítója és fővédnöke, a gimnázium ma már nyugalomba vonult igazgatója adja át a Bessenyei Társaság nevében.

A Társaság kapcsolatai

A Bessenyei Társaság vezetősége már az alakuló ülésen hangsúlyozta a társaság nyitottságát, s azt, hogy célkitűzéseit a „hivatalos állami intézmények mellett, olykor azokkal együttműködve” kívánja megvalósítani. Alapszabályában is rögzíti, hogy vállalt feladatai eredményesebb ellátása érdekében „kapcsolatot tart fenn a céljaival egybeeső területekkel foglalkozó intézményekkel, társaságokkal, így a Tudományos Ismeretterjesztő Társasággal, a megyei múzeumi szervezettel, levéltárral, tudományos gyűjteményekkel, illetve a Magyar Irodalomtörténeti Társasággal, melynek közvetlen segítséget nyújt a megyei tagozat megalakításában...”

A „Társaságra vagyunk teremtve” Bessenyei-gondolat szellemében a társaság-szervezés időszakában elkezdtek, s később eredményesen folytatták a kapcsolatok kiépítését a helyi és a regionális irodalmi-művelődési egyesületekkel, intézményekkel. Két évtizedes tevékenységük áttekintése során ezek a kapcsolatok és az együttműködés különféle formái szemléletesen kirajzolódnak.

A Társaság a Magyar Irodalomtörténeti Társaság mellett az 1992-ben megalakuló Irodalmi Társaságok Szövetsége (ITÁSZ), majd a napjainkban félszáznál is több tagot számláló Kárpát-mendencei Irodalmi Társaságok Szövetségének (KITÁSZ) testületi tagjaként képviselteti magát az országos rendezvényeken, s tartja a kapcsolatot a rokonszervezetekkel.

A Kazinczy Társaság elnökével és titkárával a vizsolyi Károlyi Gáspár-szobor előtt (1990. május 19.)

Szoros kapcsolat jött létre az 1985-ben alakult zempléni Kazinczy Ferenc Társasággal, akik jelentős segítséget nyújtottak a társaság-alapítás munkájában, s elnökük, *Kováts Dániel* vezetésével részt vettek az alakuló ülésen. A két társaságot a történeti és földrajzi szomszédság mellett baráti szálak fűzik össze, amelyeket az 1989-es kölcsönös bemutatkozó látogatás és több

találkozás tovább erősített. A Kazinczy Társaság emlékezetes, irodalmi-művészeti műsorral kísért bemutatkozásáról Bánszki István számolt be a Kelet-Magyarország 1989. május 20-i számában közreadott hírlevelében.²⁰ A látogatások, publikációk és a kiadványok cseréje mellett *Kováts Dániel* több alkalommal volt a Bessenyei Társaság összejövetelének meghívott előadója. *Bánszki István* és a Társaság több tagja, így *Csorba Sándor* és *Szabó József* is tartott előadást a Kazinczy Társaság és az Abaúji Szabadegyetem rendezvényein.

Jó kapcsolatot alakítottak ki a Móricz Zsigmond Társasággal és az 1988. szeptember 23-án, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság fehérgyarmati vándorgyűlése alkalmával megalapított Kölcsey Ferenc Társasággal. (Ekkor alakult meg a MIT megyei tagozata is.) A tagság köréből többen a Kölcsey Társaságnak is alapító tagjai. A közös eszmeiség mellett ez is hozzájárul, hogy népes küldöttséggel vesznek részt a Kölcsey Társaság közgyűlésein, a Szatmári Irodalmi Napok rendezvényein, s 1995-től minden év januárjában a Magyar Kultúra Napjának Szatmárcsekén rendezett országos központi ünnepségén.

Örömmel üdvözölték a megye szellemi örökségébe tartozó kiemelkedő alkotók hagyatékának ápolását és kisugárzását vállaló újabb kulturális közösségek jelentkezését, többek között a Sipkay Barna Vendéglátóipari Szakközépiskola névfelvételét és a Sipkay Emlékbizottság megalakulását 1989-ben, a Ratkó József Irodalmi Társaság létrehozását 1994-ben, s a nyíregyházi Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület megalakulását 2005-ben, az író születésének 125. évfordulója alkalmából.

A társasági ülések vendég-előadói körében ott vannak a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem és a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem tudós professzorai, irodalmárok, Bessenyei-kutatók, teológusok, neves egyházi személyiségek.

Bessenyei György személye, szellemi hagyatékának őrzése és közös gondozása az alapja annak a kapcsolatrendszernek, amely a Társaságot a szülőfaluhoz, Tiszabercelhez, s az író halófeldjéhez, az egykori Bihar vármegyei Pusztakovácsihoz, a mai Bakonszeghez fűzi. Ehhez a körhöz tartoznak a Bessenyei nevet viselő intézmények is.

20. Bánszki István: A művelődési társaságok kapcsolatairól. *Kelet-Magyarország*, 1989. máj. 20.

Szoros együttműködés alakult ki a Társaság megalakulását előkészítő, s működését később is támogató Bessenyei György Tanárképző Főiskolával, a kisvárdai Bessenyei Gimnáziummal, a nyíregyházi Bessenyei Középiskolai Kollégiummal, Tiszabercelen a Bessenyei György Szakmunkásképző Intézettel (2006-ban megszűnt) és az 1997 óta Bessenyei nevét viselő Általános Iskolával. Az együttműködés leggyakoribb formái a közös rendezvények, megemlékezések, előadások, műveltségi és versmondó versenyek, kölcsönös látogatások, hagyományörző irodalmi kirándulások. A Bessenyei Színkör tagjai több irodalmi értékű színdarab sikeres bemutatása mellett gyakran felléptek a társasági rendezvényeken. Tevékenységükbe előadóként, közreműködőként rendszeresen bevonták a Móricz Zsigmond Színház jeles színművészeit, *Csikos Sándort*, *Hetey Lászlót*, *Horváth Istvánt*, *Pregitzer Fruzsínát*, *Sinkovits-Vitay Andrást*, *Szabó Tündét* és *Zubor Ágnes*t.

A hagyományok életbentartásának és ápolásának közös célja fűzi a Társaságot a Megyei Levéltárhoz és a Jóna András Múzeumhoz. Ezen alapul a Városvédő Egyesülettel kialakított szorosabb együttműködés is, amelynek eredményét közös rendezvények, könyvbemutatók és kiadványok tanúsítják.

Az egykori Bessenyei Kör irodalmi és zenei szakosztálya eredményes együttműködésének sok évtizedes hagyományán alapul a Társaság kapcsolata a Magyar Kodály Társaság 1985-ben létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tagcsoportjával és a Kör zeneiskolájának jogutódjával, a 2002 óta az alapító-igazgató nevét viselő Vikár Sándor Zeneiskolával. Közös rendezvények és a társasági üléseken elhangzó zenei témájú előadások sora jelzi, hogy a mai Társaság vezetői és tagjai is hisznek a város közös irodalmi és zenei múltjáról tájékoztató hírlevélben idézett Kodály-gondolatban: „Az emberiség boldogabb lesz, ha megtanul a zenével méltóképpen élni. S aki csak valamit tesz ez irányban, már nem élt hiába.”²¹

A Bessenyei Kör tudományos ismeretterjesztő tevékenységét folytató, úgynevezett szabad lyceális szakosztályáig vezethető vissza a TIT megyei szervezetéhez fűződő kapcsolat alapja. Az együttműködés eredménye egy sikeres előadássorozat és néhány nagyobb rendezvény.

21. Bánszki István: Nyíregyháza közös irodalmi és zenei múltjáról. *Kelet-Magyarország*, 1988. márc. 19.

A Társaság életében kiemelkedő hely illeti meg azokat a kapcsolatokat és együttműködési formákat, amelyek a számára ott-hont, s megfelelő működési feltételeket nyújtó Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárhoz, majd 1992-től az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumhoz fűződnek. Mindkét intézmény jelentős szerepet játszott a Társaság szellemi holdudvarának kialakításában.

Már a társaság-szervezés időszakában létrejött, s 1992 után tovább erősödött a kapcsolat a fővárosban működő Szabolcs-Szatmár (-Bereg) Megyei Öregdiákok Klubjával. (Utódja a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Baráti Társaság.) A klub tagjai a megye régi, híres gimnáziumainak egykori diákjai, közülük többen a magyar tudományos és

A Szabolcs-Szatmár Megyei Öregdiákok klubjában, Budapesten 1988. november 25-én. Bánszki István, Czine Mihály és Belohorszky Ferenc

közélet jeles személyiségei. Nemcsak egymással tartják a kapcsolatot, megyéjükhöz, városukhoz és régi alma materükhöz is erős szálakkal kötődnek, figyelemmel kísérik az „itthoni” eseményeket. Örömmel üdvözölték a Bessenyei Társaság újralakulását. Lehetőségeik szerint segítették a társaság-szervezés munkáját, küldöttségük részt vett az alakuló közgyűlésen, s mintegy hűszen tagként is csatlakoztak a Társasághoz. Rövidesen sor került a kölcsönös látogatásokra. 1988. novemberében a Bessenyei Társaság elnöksége – a klub vendégeként – beszámolt az első év társasági munkájáról, s a nyíregyházi szellemi és kulturális élet legújabb eseményeiről. A találkozó házigazdája ezúttal *Czine Mihály* egyetemi tanár, a fiútanítóképző egykori diákja volt, a díszvendég *Belohorszky Ferenc*, sokuk kedves tanárja, az összejövetelek gyakori résztvevője. A következő év augusztusában a Társaság fogadta a Szabolcsi Öregdiákok hazalátogató csoportját a főiskolán és egy tiszaberceli emlékkirándulás keretében.²² Néhányan, főként a

22. Bánszki István: A fővárosban élő szabolcs-szatmári öregdiákok és a Bessenyei Társaság kapcsolatáról. *Kelet-Magyarország*, 1989. jan. 7.

**A budapesti Szabolcs-Szatmár megyei
öregdiákokkal Tiszabercelen**

volt Kossuth-diákok, folyamatosan részt vesznek a társasági munkában. A kapcsolattartás „motorja” *Kökénydi Mária*, a klub szervezőtitkára. A klub alapítója és tiszteletbeli elnöke *dr. Bernáth Zoltán* bíró, jogtörténész és *dr. Borsy Zoltán* ügyvéd a társasági ülések gyakori és népszerű előadója.

A „külföldi” kapcsolatokat elsősorban a szomszédos országok magya-

rok lakta területeiről meghívott vendégek jelentik, akik a társasági összejöveteleken mutatkoztak be előadással, verssel, vagy irodalmi-művészeti műsorral.

A meghívottak körébe tartoznak a Szatmárnémeti Magyar Színház és a Kassai Magyar Színház művészei, csángó népdalénekesek, *Kányádi Sándor* költő, *Futaky István*, a göttingeni Georg August Egyetem nyugalmazott professzora, s a Bécsben működő Bornemissza Péter Irodalmi Társaság vezetője és több tagja.

1989-ben vették fel a kapcsolatot az USA New Jersey államában, New Brunswick-ben működő Magyar Öregdiák Szövetség – Bessenyei György Körével, akik titkáruk, *Ruszcák Miklós* által írt levélben üdvözlötték az újjászervezett Bessenyei Társaságot. Az Öregdiák Szövetséget 1960-ban hozta létre a Rutgers Egyetemen tanuló magyar diákok hivatalosan bejegyzett diákszervezete. Tagjai magyar származású értelmiségiek, zömmel az egyetem munkatársai. Célkitűzésük „a magyar nyelv és kultúra külföldi gondozása, a világ tizenhat milliónyi magyarsága sorskérdéseinek elemzése és ismertetése”. A Szövetség már megalakulása évében létrehozta, s huszonhat éven át működtette a mintaértékűvé váló Hétfégy Magyar Iskoláját. Előadásokat, konferenciákat, kiállításokat, Tanúk korunkról címmel szabadegyetemi előadás-sorozatot rendeztek, amelyeken az évek során a magyar tudományos, kulturális és közélet több mint száz jeles képviselője tartott előadást. Folyamatosan kapcsolatban álltak a nyugati or-

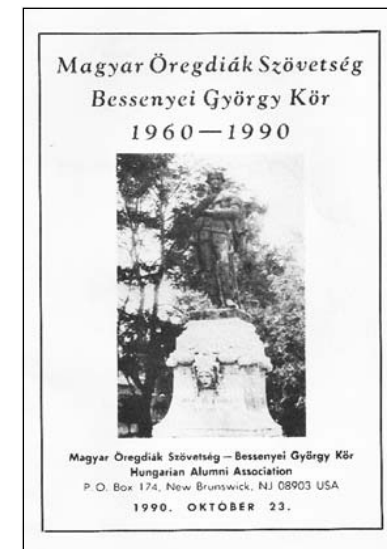
szágokban működő magyar egyesületekkel is. A Szövetség egyik alapítója, 1977-től vezetője, *Nagy Károly* Nyíregyházán született, s itt szerzett tanítói oklevelet. 1956-ban telepedett le az USA-ban. Felsőfokú tanulmányai elvégzése után a New York-i egyetemen doktorált, s 1965 óta a Rutgers Egyetem szociológia tanára. Szülővárosához való ragaszkodását jelzi, hogy a Szövetség 1977-ben felvette a Bessenyei György Kör nevet is. Magyar nyelvű meghívóikon, műsorfüzeteiken, emléklapjaikon kitüntetett helyen szerepel a motóul választott Bessenyei-idézet: „Ki szereti jobban hazáját? Az-é, aki ahhoz vonzó hívségétül elragadtatván, érte minden szempillantásban halni akar, vagy az, aki annak javára értelembeül dolgozik?”

A két Bessenyei Kör kapcsolatfelvételét a levélváltás és a kiadványok cseréje után rövidesen találkozás követte. 1989 júliusában váratlanul családjával együtt Nyíregyházára látogatott *Nagy Károly*. Így – bár a nyári időpont miatt szűkebb körben – sor kerülhetett a kapcsolatok jelenéről és jövőjéről szóló személyes beszélgetésre. Újabb találkozásra adott alkalmat az augusztusban Kecskeméten megrendezett VI. Anyanyelvi Konferencia, amelyen Nagy Károly nyitotta meg a plenáris ülések sorozatát, aki *Kodály Zoltánnal* és *Váci Mihállyal* együtt egyik kezdeményezője és alapítója volt az 1970-es debreceni Anyanyelvi Konferenciát előkészítő nemzetközi mozgalomnak.

Az amerikai Bessenyei György Kör sokoldalú tevékenységét *Bánszki István* hírlevelei^{23, 24} és a „szigetmagyarság” életét jól ismerő, a New Jersey-ben tett látogatásáról hazatérő *Pomogáts Béla* előadása ismertette meg a téma iránt érdeklődő nyíregyházi közönséggel.

23. Bánszki István: Az Amerikában működő Bessenyei Körről. *Kelet-Magyarország*, 1989. febr. 18.

24. Bánszki István: A VI. Anyanyelvi Konferenciáról. *Kelet-Magyarország*, 1989. aug. 19.

**Az amerikai Magyar Öregdiák
Szövetség Bessenyei György Kör
kiadványának címlapja**

A Társaság „otthonai”

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár (archív felvétel)

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium

AZ EVANGÉLIKUS KOSSUTH LAJOS GIMNÁZIUMBAN

Bánszki István 1992 július elsejével megvált a főiskolai katedrától, s elvállalta a nyíregyházi evangélikus gyülekezet tulajdonába visszakerült, újra a régi nevét viselő Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatói megbízatását. Ez a döntés a Társaság életében is változást hozott. A megyei könyvtár támogató vendégszeretetében töltött öt év után *Kovács Tibor* A könyvtár, mint szellemi műhely című előadásával búcsúztak a befogadó intézménytől, s az 1806-ban alapított (1887-ben felépített és 1906-ban kibővített) patinás gimnázium lett működésük színtere. Az impozáns épületbe lépve úgy érezhették, hogy társasági elődjük nyomában járva, hazaérkeztek. Ez a nagy hírű gimnázium volt a kibontakozó Bessenyei-kultusz bölcsője. Kiemelkedő tanáregyeniségei, volt diákjai közül került ki a régi és az újjászervezett Bessenyei Társaság több köztiszteltben álló tisztségviselője, rendezvényeinek rendszeres előadója. Néhány név a tiszteletre méltó névsorból: *Vietórisz József, Belohorszky Ferenc, Leffler Sámuel, Porubszky Pál, Popini Albert, Geduly Henrik, Schárbert Ámin, Sziklay László, Margócsy József, Katona Béla, Bachát László* és *Bánszki István*, aki 1948-ban, a gimnázium utolsó egyházi vezetésű évében tette le érettségi vizsgáit.

Szeptembertől társasági üléseiket, irodalmi-művészeti rendezvényeiket a gimnázium dísztermében tartják. A szép terem, amely az intézmény 1843-ban alapított klasszikus könyvtárának is helyet ad, s amelyhez az egykori Kossuth-diákok legendáriumában annyi emlékezetes esemény fűződik, újra megnyílt a város irodalombarát és a hagyományos értékekre fogékony közönsége előtt.

Az év tíz hónapjában havonta egyszer tartott színvonalas előadásokon, szerzői eseteken az iskola tanárai és érdeklődő diákjai is gyakran részt vesznek. A régi és az új tanári karból többen tagként és előadóként is bekapcsolódtak a Társaság munkájába. Időnként a diákok is közreműködnek, verssel, énekkel, egy-egy színdarab előadásával. A társasági összejövetelek nyilvánosak. A program beépül az intézmény eseménynaptárába, az „Agenda”-ba. A rendezvényekről rendszeresen tudósít a Nyíregyházi Kossuth-

diák, az 1936-ban *Belohorszky Ferenc* által alapított, s 1992-ben újra elindított diáklap.

Ezekben az években a társasági ülések programjában előtérbe került az irodalmi téma, a nemzeti és a megyei irodalom kiemelkedő alkotói szellemi hagyatékának népszerűsítése, ébren tartása, az új tehetségek bemutatása. Évfordulós megemlékezések, irodalmi előadások, igazi művészi élményt nyújtó irodalmi és szerzői estek, s több könyvpremier jelzi a Társaság ilyen irányú törekvését.

Az első évek az egykori „főgimnáziumban” (1992–1996)

A díszteremben tartott első társasági ülésen *Ratkó József*re, a kiváló költőre, egykori Kossuth-diákra emlékeztek. Életútjáról és az alig három éve tragikus hirtelenséggel lezárult költői pályáról a gimnázium volt tanára, a Nagykállóban élő *Bódor Sándor* tartott előadást. Októberben a Móricz Zsigmond halálának 50. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepeken *Kováts Dániel*, a Kazinczy Társaság elnöke, a Móricztól – Móriczról című kötet szerzője idézte fel a „rangrejtett fejedelem” emlékét. A következő összejöveten *Horváth József*, akkor még Kótajban élő költő-tanár mutatkozott be, az előző évben megjelent *Gyökereid el ne ereszd* című első önálló verseskötetének szerzői estjén. A több évtized lírai termésének keresztmetszetét felvillantó költeményeket a szerző és az előadóként közreműködő felesége tolmácsolta. Decemberben *Bódor Sándor* újabb előadásával folytatódott a magyar irodalom nagy alkotóit népszerűsítő sorozat, a közelmúltban elhunyt *Márai Sándor* életpályájának bemutatásával. Ezen az összejöveten vette át a Bessenyei-plakettet a két kitüntetett, *Bachát László* és *Katona Béla*. Az évet az Advent az irodalomban című bensőséges irodalmi-művészeti műsor zárta, a gimnázium és a Társaság közös rendezésében. *Csermely Tibor* és a verssel-zenével közreműködő diákok előadása a karácsony misztériumáról, a hitvalló emberi magatartásról szóló művészeti alkotások csokrát emelte ünnepi fénybe, lélektől lélekig, igazi karácsonyi ajándékként.

1993 januárjában a gimnáziummal közösen ünnepelték a Magyar Kultúra Napját. Az irodalmi, nyelvi, képzőművészeti, színházi, zenei kultúráról és a könyvtár kulturális szerepéről *Belinszky Etelka*, *Csikos Sándor*, *Csorba Sándor*, *Dévényi Sarolta*, *Futaky László* és *Szitha Mária* tartottak előadást. A diákok énekkel, verssel, zenével járultak hozzá az előadás sikeréhez. A következő három évben a város társadalmi egyesületeivel közösen – az első két alkalommal a TIT nagytermében, 1996-ban újra a gimnázium dísztermében rendezték az ünnepséget. Különösen emlékeztető az 1994-es év Magyar Kultúra Napjának a programja, amikor Bánszki István ünnepi beszédét a Móricz Zsigmond Színház művészeinek irodalmi műsora és a Cantemus Kórus ünnepi hangversenye követte.

A Társaság ülésein *Nagy Lászlóné* gimnáziumi tanárnő Petőfi és Ady lírájáról, *Bódor Sándor Márai* írói vallomásairól és a keresztény eszmevilággal való kapcsolatáról, majd *Kodolányi János* regényeiről tartott előadást. Krúdy Gyula halálának 60. évfordulóján *Praznovszky Mihály*, a Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatója idézte fel a Krúdy-regények világát. *Pappné Nagy Éva Mészöly Miklós* írói pályáját mutatta be, egyéni kutatásai tükrében.

A Társaság meghívására 1993-ban a Szatmárnémeti Magyar Színház, 1994-ben a Kassai Magyar Színház művészei mutatkoztak be, verses-zenés irodalmi műsorral. Vendégük volt három csángó népdalénekes, akik Pusztina, Bogdánfalva és Klézse ma is élő népszokásaiból, régi-új szokincseiből, szép népdalaiból adtak ízelítőt. 1995-ben *Tóth-Máté Miklós* debreceni író és előadóművész, a következő évben *Hetey László*, a Móricz Zsigmond Színház színművészeinek előadóestje jelentett igazi élményt a költészet barátai számára.

Az irodalmi témájú előadások és irodalmi estek mellett a Társaság szerzői estek és könyvbemutatók rendezésével járult hozzá a kortárs alkotók, főként saját régióink szellemi értékeinek megismertetéséhez, fórumot teremtve a bemutatkozáshoz.

Az 1993-as évben nagy érdeklődés kísérte *Barota Mihály*, a Szombathelyen élő, de születése, iskolai tanulmányai és több évtizedes pedagógiai tevékenysége révén a városhoz és a megyéhez kötődő író szerzői estjét. (Az előző évben Szigetlakók címmel megjelent kötetének kiadását, több szervezettel együtt a Bessenyei Társaság is támogatta.) Ebben az évben került sor *dr. Bernáth*

Zoltán bíró, jogtörténész *Justitia* tudathasadása (Püski, 1993) címen megjelenő könyvének bemutatójára. (A kötetben szerepel a *Belohorszky Ferenc*et koncepció-s vádak alapján elítélő 1945. július 22-i nyíregyházi Népbíró-sági tárgyalás leírása.) 1994-ben *Ferencz Miklósné* Iskoláskoromban című visszaemlékezésének könyvpremierje, 1995-ben *Katona Béla* kiváló munkája, a regionális irodalmat összegző igénnyel feldolgozó Szabolcs-Szatmár-Bereg irodalmi topográfiaja második kötetének (JAM, 1996) bemutatása és a szerzőnek a megyei irodalomról szóló előadása szerepelt a Társaság programjában.

Két nagy sikerű szerzői est fűződik még ehhez az évhez. *Szabó Gyula* sebészfőorvos, kitűnő előadóművész és tehetséges író az „ének és a vers: a lélek gyógyítása” gondolat jegyében állította össze *Különbéke* című előadóstje műsorát a saját írásai és a számára legkedvesebb művek közül válogatva. A katartikus élményt nyújtó előadást *Keresztesné dr. Papp Ágnes* zongorajátéka kísérte.

Kányádi Sándor szeretetreméltó személyisége és varázslatos költői világa tárult fel azon a Kodály Társasággal közösen rendezett, emlékeztető szerzői esten, amikor a jeles erdélyi költővel *Karádi Zsolt* beszélgetett költészetéről, emberi-költői hitvallásáról.

A társasági ülések programja ezekben az években sem korlátozódott csak irodalmi jellegű témakörökre. 1993 májusában a díszterem zsúfolásig megtelt, amikor meghívásukra *Balczó András*, az öttusasporthon, ötszörös világbajnok és olimpiai bajnok, egykori Kossuth-diák látogatott el a gimnáziumba. 1994-ben Kossuth Lajos halálának centenáriumát az 1921 óta a nevét viselő, és a névviselést engedélyező Kossuth-levelet őrző gimnáziummal együtt ünnepelték. Az emlékbeszédet *Fabinyi Tamás* evangélikus teológiai tanár mondta. 1995 áprilisában *Merényi László* emlékezett édesapjára, a 100 éve született *Merényi Oszkár* irodalomtörténészre, neves Berzsényi-kutatóra, az 1947-ben újjászervezett Bessenyei Társaság elnökére. *Dr. Bernáth Zoltán*, a Társasággal és a gimnáziummal is szoros kapcsolatot ápoló Szabolcsi Öregdiákok Klubjának elnöke a klub 25 éves történetéről tartott személyes élményekkel átszőtt, érdekes előadást.

1995. november 11-én bensőséges ünnepség keretében avatták fel *Belohorszky Ferenc*, a gimnázium volt tanára és igazgatója, a Bessenyei Kör egykori főtítkára bronz-portrész emléktábláját.

Az öregdiákok támogatásával készült márványtáblát, *Orr Lajos* szobrászművész alkotását, leánya, *Belohorszky Mária* leplezte le, s a hajdani tanítvány, dr. *Borsy Zoltán* ügyvéd mondott nagyhatású emlékbeszédet.²⁵ Ezt követően dr. *Sonnevend Péter*, a JPTE Könyvtárának főigazgatója (*Belohorszky Mária* férje) bemutatta a gimnáziumnak adományozott családi könyvtárat, a 2500 kötetes *Belohorszky Gyűjteményt*. Az ünnepség a gimnázium és a Társaság által adott fogadással és emlékező beszélgetéssel zárult.

1996 szeptemberében, az első magyar iskola alapításának 1000. évében *Margócsy József* Az 1000 éves magyar iskola nyíregyházi fejezetei²⁶ című előadásában mutatta be a 190 éves Kossuth Gimnázium elődjét, az 1806–1851-ig az evangélikus presbitérium fenntartásában működő „professzori iskolát”.

Októberben, az Országos Protestáns Napok szervezőivel együttműködve rendezték meg A 16. századi prédikátor-írók üzenete a mának című előadást. A reformáció emlékét idéző nagy sikerű irodalmi esten *Bozorády Zoltán* evangélikus esperes *Dévai Bíró Mátyás*, *Sipos Kund Kötöny* református esperes *Heltai Gáspár* pályaképét ismertette. Az irodalmi szemelvényeket, köztük a *Sylvester János* Újtestamentum-fordításának előszavából vett részletet és *Bornemissza Péter* Siralmas énnéköm című versét a gimnázium diákjai, *Szollár Tamás* és *Bánki Mónika* adták elő. Novemberben *Frenkl Róbert* egyetemi tanár tartott előadást A test és lélek harmóniája címmel.

A Bessenyei-hagyományok ápolása és az 1997-es Bessenyei Év

A Bessenyei-kultusz ápolása ezekben az években is meghatározó része volt a Társaság tevékenységének. 1993 februárjában a Bessenyei sírjánál tartott hagyományos ünnepség és koszorúzás alkalmával *Kovács Tibor* mondott emlékbeszédet. A következő év-

25. Borsy Zoltán: *Belohorszky-emlékbeszéd*. In.: Bánszki István: *Erkölc és tudomány*. Nyíregyháza, 1996. p. 71–72.

26. Margócsy József: *A nyíregyházi „professzori” iskola*. In.: Bánszki István i. m. p. 81–82.

tól a gimnázium dísztermében rendezett emlékműsorral bővült a Bessenyei-emléknap programja, amelyen 1994-ben *Ferencz Miklósné*, 1995-ben *Pappné Nagy Éva*, 1996-ban *Csermely Tibor*, az elnökség tagjai tartottak előadást. A kiválasztott irodalmi szemelvényeket a Kossuth és a Szent Imre Gimnázium diákjai tolmácsolták.

1996 februárjában, Bessenyei halálának 185. évfordulóján a Bessenyei Főiskola közművelődési bizottsága és az MTA megyei Testületének Irodalmi Szekciója rendezett megemlékezést. A könyvtárban, *Róna József* Bessenyei-szobra előtt a főiskolai hallgatók emlékműsora és *János István* főiskolai docens *A fényre lépő ember*²⁷ című ünnepi beszéde idézte fel a névadó alakját.

A felolvasó ülésen a főiskola oktatói: *Pál György*, *Csorba Sándor*, *Antal Attila*, *Jeney István*, *Margócsy Klára*, *Jánosi Zoltán* és *Karádi Zsolt* olvasták fel tanulmányaikat.

A Bessenyei Év

Az újjászervezésének tíz éves jubileumához érkező Társaság a Bessenyei György születésének 250. évfordulóját hordozó 1997-es évet Bessenyei Évnek nyilvánította, és programjaival is igyekezett emlékeztetni tenni.

A Magyar Kultúra Napját és a Himnusz születésének 174. évfordulóját a szatmárcsekei református templomban ünnepelték. Társrendezői voltak a Kölcsey Társaság által szervezett megemlékezésnek, ahol az ökumenikus istentisztelet után *Kányádi Sándor* költő, a Kölcsey-díj az évi kitüntetettje tartott ünnepi beszédet. Több száz résztvevővel együtt lerótták kegyeletüket és elhelyezték az emlékezés koszorúját Kölcsey sírjánál. A program folytatásaként *Kányádi Sándorral* találkoztak a nyíregyházi művelődési központban, ahol a költő *Csorba Sándor* kérdéseire válaszolva vallott önmagáról, ars poeticájáról és az erdélyi magyarság sorskérdéseiről.

Februárban a hagyományos Bessenyei-megemlékezéseket követő társasági ülés témája Bessenyei György és a Bessenyei Kör inspiratív hatása Nyíregyháza szellemi, tudományos és művészeti

27. János István: „A fényre lépő ember”. *Szabolcs-szatmár-beregi Szemle*, 1997. 1. sz. p. 1–3.

életére. Bánszki István bevezetesként a Bessenyei életmű és magatartás hatását, szellemi kisugárzását elemezte. *Babka József*, a zeneiskola igazgatója a Bessenyei Kör zenei szakosztályának kiemelkedő szerepéről, a város zenei életéről és a Kör egyik legnagyobb vívmányáról, a zeneiskola megalapításáról szolt előadásában. *Hargitay János*, a TIT megyei elnöke, a mai ismeretterjesztő társaság elődjének, a Kör szabadlyceális szakosztályának tevékenységét ismertette. *Futaky László* az egyesület tíz éven át megjelenő folyóiratáról, a Szabolcsi Szemléről és utódjáról, a Szabolcs-szatmár-beregi Szemléről tartott sok új információt tartalmazó előadást. A színvonalas rendezvényt az 1899-es ódapályázat díjnyertese, *Sajó Sándor* Bessenyei György című költeménye zárta, *Bánki Mónika* tolmácsolásában.

A Vietórisz József-emlékülés

Az év kiemelkedő társasági eseménye az az emlékülés, amelyet április 24-én rendeztek *Vietórisz József* (1868–1954), neves költő és közéleti személyiség, a Kossuth Gimnázium tanára, majd igazgatója tiszteletére, aki évtizedeken át a Bessenyei Kör tisztségviselőjeként is tevékenykedett. A program a Bessenyei sírjánál tartott megemlékezéssel és koszorúzással kezdődött, ahol *Palotai Erzsébet* tartott ünnepi beszédet. A gimnázium dísztermében *Bánszki István* köszöntötte az emlékülés résztvevőit. Vietórisz Józsefre Budapesten élő két unokája, dr. *Szlávik Ferenc* és dr. *Szesztay András* tudományos igénnyel összeállított, szellemes előadása emlékezett és emlékeztetett. A gazdag költői és műfordítói életművet Szlávik Ferenc átfogó elemzése és a *Hetey László* színművész előadásában elhangzó versek mutatták be. *Szesztay András* „unokai kommentárjai” a híres tanítvány, *Krúdy Gyula* által felvázolt Vietórisz-portréhoz mellékeltek szemléletes kor- és társadalomrajzot.

Az emlékülés résztvevői megkoszorúzták a gimnázium falán lévő emléktáblát. Itt *Margócsy József* emlékbeszéde idézte fel a „kiemelkedő tehetségű, feltörekvő fiatalember”, a „szülőföldjét szerető és szolgáló értelmiségi”, a diákjait és polgártársait „művelődésre serkentő tanár”, az elismert alkotóművész, kiváló szónok és közszeretnek örvendő társasági ember, *Vietórisz József*

alakját.²⁸ Az emlékülés teljes szövege megjelent a Társasági füzetek sorozatban, a Szellemi elődeink 4. köteteként. A könyvpremierre szeptember 25-én, *Erdész Sándor* néprajzkutató, a Sóstói Múzeumfaló alapítója A magyar népmese motívumai és kapcsolatrendszere című előadását követve került sor. A bemutató kedves színfoltja volt *Megyer Lajosné* közreműködése, az általa megzenésített Uram, te tudod... kezdetű Vietórisz-vers előadásával.

A Bessenyei Év ünnepi rendezvényei sorában május 9-én megemlékezést és koszorúzást tartottak *Kallós Ede* Bessenyei-szobránál. *Dr. Papp Ágoston*, a múzeum munkatársa mondott ünnepi beszédet, s elhangzott *Képes Géza* (a vers írásakor még pataki diák) Bessenyei Gyurka szobránál című költeménye. Május 31-én autóbuszos emléktúrát szerveztek Tiszabercelre. A Társaság helyi tagjaival együtt emlékeztek és koszorúztak a Bessenyei-szobornál és a szülőháznál. A Szakmunkásképző Intézetnél tett látogatás és a közös ebéd után Tisza-parti séta közben idézték fel a költő emlékét, átérezve annak a természeti környezetnek a varázsát, amely az akkor már Bécsben élő Bessenyeit a Tiszának reggeli gyönyörűsége című versének, az első magyar tájleíró költeménynek megírására ihlette.

Tiszabercel a színhelye a következő eseménynek is. Szeptember 12-én a település általános iskolája felvette Bessenyei György nevét. A feliratot és a névadó portréját tartalmazó domborművet *Bánszki István*, a település első díszpolgára avatta fel. A bensőséges ünnepeken a helyiek mellett jelen voltak Nyíregyháza, Bakonszeg, a Bessenyei nevet viselő intézmények és a környék iskoláinak képviselői is.

A Bessenyei György Tanárképző Főiskola október 15–16-án, névadója születésének 250. és a főiskola alapításának 35. évfordulóját összekapcsolva, tudományos ülészakot rendezett. Az ünnepélyes megnyitón A rejtőzködő rendszer címmel *Bíró Ferenc* irodalomtörténész tartott előadást Bessenyei programjáról. A tudományos ülészak résztvevői Bessenyeivel kapcsolatos kutatásaikat ismertették. Az előadók: *Antal Attila, Csorba Sándor, Debreczeni Attila, Kókay György, Margócsy István, Mezei Márta, Onder Csaba* és *Szilágyi Márton*.²⁹

28. Az emlékülésről *Berki Antal*: A Nyírség szerelmese című írása számolt be. *Új Kelet*, 1997. máj. 5.

29. Az előadások szövege megjelent a Szabolcs-szatmár-beregi Szemle 1997/1. és 1997/4. számában, majd a főiskola kiadásában A szétszórt rendszer (Nyíregyháza, 1998.) című kötetben.

A novemberi társasági ülésen *Kováts Dániel*, a Kazinczy Társaság elnöke adott átfogó képet az anyanyelvművelés 25 évéről a szerkesztésében megjelent A nemzeti szeretet kapcsa című kötet alapján. Az ülés második részében *Katona Béla* mutatta be a 250. évfordulóra megjelent új könyvét. A Bessenyei György és Nyíregyháza (1747–1997) – Egy fejezet *Bessenyei Anna* gávai életéből (az író Nyíregyházán őrzött levelei) kettős című kötet (Nyíregyháza, Rím Kiadó, 1997) bevezető tanulmánya a nyíregyházi Bessenyei-kultusz kibontakozását elemzi és dokumentálja. Megcáfolja a hamis Bessenyei-legendákat, s bepillantást nyújt a város kultúrtörténetébe. A második rész a Bessenyei Annával kapcsolatos kutatásokról tájékoztat, s közli az író Jóna András Múzeumban őrzött 19 eddig kiadatlan levelét. (Bessenyei Anna emlékére november 4-én emléktáblát avattak a gávavencsellői református parókián. Az emlékülésen és a koszorúzáson a Társaság képviselői is részt vettek.) A kötet *Jánosi Zoltán* recenziójának összegzése szerint „tisztelgés mindazok előtt is, akik Bessenyeiért, vagy az ő nevének és szellemének fénye alatt a városért tettek és tesznek. S méltó ahhoz a tisztelethez, amivel szellemi elődjének adózott az elmúlt hetekben a város és a megye... Ez a könyv hozzásegíti a Bessenyei-kedvelőket, hogy lelki ünneplőt ölthessenek a hétköznapokban is.”³⁰

Jubileumi ünnepség serlegavatással

A Bessenyei Évet december 20-án a gimnázium dísztermében rendezett hagyományos összejövetel zárta, amelyen ezúttal a Társaság újjászervezésének tíz éves jubileumát is megünnepelték. Elsőként *Bánszki István* tekintette át az elmúlt évtized tevékenységét. Emlékeztetett a több mint száz színvonalas irodalmi, művészeti és tudományos előadásra, az irodalmi-zenei műsorokra, előadóestekre, könyvbemutatókra és sok más kulturális eseményre, amelynek a Társaság, névadója szellemében munkálkodva, rendezője, vagy közreműködője volt.

Az elnöki beszámolót szokás szerint a társasági kitüntetés átadása követte. A két jeles évforduló alkalmából kiosztott 20. számú Bessenyei-plakettel az elnökség és a tagság egyhangú döntése

30. Jánosi Zoltán: Szellem és koporsószőg. *Szabolcs-szatmár-beregi Szemle*, 1998. 1. sz. p. 104.

alapján Bánszki Istvánt, a Társaság alapító elnökét tüntették ki, kifejezve elismerésüket és köszönetüket. Az emlékrmet *Kovács Tibor* adta át. Laudációjában méltatta a kitüntetett tanári, irodalomtörténeti és publikációs tevékenységét, a Bessenyei-hagyományok ápolásában, a Társaság újjászervezésében és folyamatos működtetésében végzett sokoldalú és fáradhatatlan munkálkodását.

A jubileumi összejevetel az új Bessenyei-serleg felavatásával zárult. Az előző év záró ülésén döntöttek arról, hogy a Bessenyei Kör hagyományát felelevenítve, pótolják a háború idején eltűnt relikviát. Az eredeti Bessenyei-serleget, a kótaji görög katolikus egyház ajándékát, a tiszaberceli református egyházközség által adományozott ezüst Bessenyei-kehellyel együtt, 1923. május 23-án, a Tiszabercelen rendezett ünnepségen avatták fel, s emelték „a Bessenyei György szellemében kivívandó szebb, dicsőségesebb, boldogabb magyar jövő eszméjére”.³¹

Bánszki István és a Bessenyei-serleg

Az elnöki köszöntő ünnepi perceiben fél évszázadnyi szünet után ismét a „Bessenyei-kehely” jelképes megemlézése kísérte az eredeti relikviára gravírozott Vietórisz-sorokat:

„Ez a serleg Bessenyei serlege,
Tiszta borral tüzes lelket tölts bele,
Úgy idézd a Bessenyei-szellemét.
Műveltségért, magyarságért
Küzdjön minden nemzedék!”

31. Bánszki István: A Bessenyei Kör története. Nyíregyháza, 1989. 84. p.

A MÁSODIK ÉVTIZED KRÓNIKÁJA (1998–2007)

1998 A Társaság működésének második évtizedét nyitó év emlékezetes programokkal indult. A Magyar Kultúra Napját és a Bessenyei Kör alapításának 100. évfordulóját a gimnáziummal közösen ünnepelték. Eljöttek a Társaság tiszaberceli és kisvárdai tagjai is. *Bánszki István* Emlékezés a Bessenyei Kör alapítására című előadását a gimnázium Bessenyei Ifjúsági Önképzőköre diák-színjátéskörének ünnepi „meglepetése” követte. A fiatalok Bessenyei A filozófus című vígjátékát adták elő, vezető tanárunk, *Ivaskin Attila* irányításával, s megérdemelten nagy sikert arattak.

Februárban *Horváth József* mutatta be Idekötöz mindhalálilig (Rím, 1997.) címmel megjelent második verseskötetét. A *Csizmadia Attila* szép fametszeteivel illusztrált kötetet és szerzőjét az előszót író *Czine Mihály* így ajánlja a versszeretők figyelmébe: „A fénytől, az irodalmi műhelyektől távol élve keres rímekeket a rohanó évekre, népe, szülőföldje hűséges krónikásaként... A kötet anyagát figyelemmel végiggondolva egy pedagógus élet fénye marad az olvasó emlékezetében, a mindig katedrán álló, a mindig kötelességet teljesítő pedagógusé.” Ezek a szavak a szerzői est vonatkozásában is helytállónak bizonyultak.

A Magyar Nyelv Hete alkalmából *Bachát László*, a főiskola nyelvészeti tanszékének alapítója, s évtizedeken át tanszékvezető tanára tartott előadást *Nyelvünk fejlődése 1848-tól napjainkig* címmel. A szeptemberi társasági ülésen új kötetét, *Az iskolai nyelvtanítás műszavainak lexikonát* mutatta be. Beszámolt az anyaggyűjtés során szerzett tapasztalatairól, szót ejtett a nyelv rétegeiről, változásairól és mai állapotáról. A könyv bemutatása mellett érdekes áttekintést adott az iskolai magyar nyelvkönyvek történetéről.

A három tavaszi hónaphoz három kiemelkedő előadást kapcsolódott. Elsőként *Réti Árpád*, a Gárdonyi Géza Színház színművésze idézte meg *Ady Endrét* és költészetét az *Ember az embertelenségben* című irodalmi műsorával.

Májusban a Kodály Társasággal közös rendezvényen *Kóka Rozália*, a népművészet mesetere, az *Érden* működő Bukovinai

Székely Népdalkör vezetője nyújtott bepillantást a bukovinai székelyek és a moldvai csángómagyarok történetébe. Az 1764-es menekülés Erdélyből, a madéfalvi veszedelem, a bukovinai betelepülés, az öt magyar falu, Istensegíts, Fogadjisten, Hadikfalva, Andrásfalva és Józseffalva sorsa, az 1941-es hazahozataluk és letelepítésük a frissen visszafoglalt Bácskába, majd 1944-ben az újabb menekülés, amelynek végén a háromszáz sokat szenvedett család Érden talált otthonra. Az előadóművész is egy Érdre települt egykori bukovinai székely család leszármazottja. A hatvanas-hetvenes években tett moldvai néprajzi gyűjtőútja során ismerkedett meg Magyarfalu, Lészped, Szabófalva és más települések magyar közösségének életével, archaikus népi kultúrájával, s egész életére elkötelezte magát a moldvai csángómagyarok ügye mellett. A rövid történeti áttekintés után az évszázadokon át megőrzött kulturális kincs meghatározó szépségű népdalai, nyelvi fordulatokban gazdag, sajátos humorú meséi és történetei következtek az előadó magával ragadó, ízes tolmácsolásában.

Pregitzer Fruzsina, a Móricz Zsigmond Színház Jászai-díjas színművésze legkedvesebb verseit és novelláit szólaltatta meg előadóestjén. Az Uram, nem látta Magyarországot? című összeállításában több *József Attila* és *Ady* költemény, s néhány szép dal mellett *Lázár Ervin*, *Karinthy Frigyes*, *Bálint György* és *Ancsel Éva* írásai hangzottak el, emlékeztető előadásban, nagy sikert aratva.

Októberben *Madách Imrere* emlékeztek születésének 175. évfordulója alkalmából. A Társaság meghívására *Imre László* irodalomtörténész, a KLTE tanára tartott előadást Az ember tragédiájának jelentésmódosulásai címmel. Az érdekes, gondolatébresztő előadás rávilágított arra, miért sorolható a Tragédia a világirodalom legjobb emberiség-költeményei sorába, s hogyan változott egy-egy szín értelmezése a különböző politikai rendszerekben.

A Kodály Társasággal közösen rendezett novemberi összejövetel előadója *Erdélyi Zsuzsanna*, Európa-díjas etnográfus, akinek 6000 darabból álló szakrális témájú gyűjtése révén a népköltészet új műfajjal, az archaikus (apokrif) népi imádságok ágával gazdagodott. A hatalmas gyűjteményből válogatott, s 1974-ben Hegyet hágék, lőtöt lépék címen publikált kötetét a tudományos élet és a sajtó is nagy elismeréssel fogadta. *Juhász Ferenc* egyik költői bevezetőjében népköltészetünk legfénylőbb rétegéhez hasonlónak

mondja az imákat: „szépségük és erejük nemcsak tartalmaikban van, de nyelvükben is, mert hallván őket, oly erővel ráz meg népem nyelvének gyönyörúsége, bátorsága, tisztasága és látomásossága, hogy költő-szívemben ámuldozva és szégyenkezve csak édesdeden mosolyogni és könnyezni tudok, mint *Bartók Béla* zenei-örvényeiben, lángoló látomásaiban.”³² *Erdélyi Zsuzsanna* erről a csodálatos, sokáig rejtőzködő, s utolsó pillanatban megmentett folklórkincsről tartott előadást. E mellett szót ejtett a 13–14. századi Mária-siralmakról és a 16–17. századi bujdosóénekekről. Felidézte a terepen végzett gyűjtőmunka személyes élményeit, s a vatikáni könyvtárban folytatott kutatásait. Az előadást *Ferencz Éva* énekművész erdélyi Mária-énekből, 15–17. századi moldvai, csángó és memorialis imákból, bukovinai és moldvai Mária-siralomból álló műsora illusztrálta, s karácsonyi palóc és bukovinai népdalcsokra zárta.

1999 Az év első társasági összejövetelén *Csorba Sándor* irodalomtörténész, a Kölcsey Társaság alelnöke, Kölcsey életművének és szatmári életének egyik legavatottabb ismerője tartott előadást a Himnusz jelentőségéről. A gimnáziummal közös rendezvény kedves színfoltja volt *Karinthy Frigyes* Visszakérem az iskolapénzt című darabjának bemutatása a Bessenyei Ifjúsági Önképzőkör színjátszói előadásában.

A következő társasági ülés témája a nyíregyházi Kálvineum története, amely 1880–1894-ig református polgári leányiskolaként, 1928-tól négyosztályos tanítóképzőként, 1930-tól leányliceumként működött, s 1959-től mint felsőfokú tanítóképző, a város első felsőfokú tanintézte lett. Az egykori patinás iskoláról, úgy is mint alma materéről, *Ferencz Miklósné* tartott személyes emlékekkel átszőtt, érdekes előadást.

Április 8-án *Bécsy Tamás*, az ELTE professzora nagy érdeklődéssel várt előadása következett, Shakespeare – tények és legendák címmel. A kitűnő tudós és szellemes előadó 1990-ben már volt a Társaság vendége. Most előadása első részében a *Shakespeare* életére és életművére vonatkozó adatok és feltételezések hitelességének filológiai vizsgálatába vonta be a hallgatókat. A második részben a társadalmi háttérrel, az Erzsébet-kori világmagará-

32. Juhász Ferenc: Imák, apokrif mámorok. *Új Írás*, 1970/9. p. 73–74.

zatokról és szellemi áramlatokról rajzolt érdekes képet. Ezen a napon jeles eseményt, *Margócsy József* 80. születésnapját ünnepelte a város. A tiszteletére rendezett jubileumi hangversenyen, a Kodály Iskola hangversenytermében, a Társaság tagjai is nagy számban részt vettek. A Bessenyei Társaság nevében *Bánszki István* mondott köszöntő beszédet.

1999. május 9-én a város két kultúrtörténeti szempontból fontos eseményének, a Bessenyei-szobor felavatásának és a Szabolcs vármegyei Múzeum megnyitásának száz éves évfordulóját ünnepelték. Kallós Ede Bessenyei-szobránál *Bánszki István* tartott emlékbeszédet. Bessenyei emberi-írói jelentőségének méltatása mellett kitért a szoborállítást kísérő közösségi összefogás, közös áldozatvállalás szép példájára, s felhívta a figyelmet az utódok kötelességére, az elődeink által vállalt szellemi örökség ápolására. Beszédének záró mondata is ezt összegzi: „Kötelességünk a szobor tisztelete mellett Bessenyei gondolatainak, művelődési eszméinek, felvilágosult szellemi elveinek, a közjó és a hazaszeretet ügyében kifejtett nézeteinek, dialógusra ösztönző toleranciájának megismerése és a mai életünk gyakorlatában való alkalmazása.” Az ünnepség befejezéseként Tiszabercel küldöttsége, a főiskola, a kisvárdai Bessenyei Gimnázium, a Városvédő Egyesület és a Bessenyei Társaság képviselői elhelyezték az emlékezés koszorúit. (A megemlékezés résztvevői a Városvédő Egyesülettől emléklapot kaptak.)

A májusi társasági ülésen a Bécsben működő Bornemissza Péter Társaság bemutatkozó látogatására került sor. Vezetőjük *Szépfalusi István* lelkész-irodalomtörténész, az 1960-ban alakult társaság alapító és ügyvezető titkára, szellemi irányítója. Lelkészsé avatása után, az 1955-ben aláírt osztrák államszerződés alapján, mint hazánkban élő osztrák állampolgár távozott Bécsbe. Az Evangélikus Világszövetség alkalmazásában 1956-tól kivándorlási ügyekkel foglalkozott, majd menekültgondozó lelkész lett. A menekülttáborban havi rendszerességgel szervezett „szeretetvendégség” és kulturális est sikere alapján hozták létre a társaságot, 196 alapító taggal. Bornemissza Pétert azért választották névadójuknak, mert teológus, író, fordító és könyvkiadó volt egy személyben. 1967 óta működnek igazán irodalmi társaságként. A Bécsben és Grazban rendezett irodalmi estjeiken, az osztrák PEN Klub meghívására a magyar szellemi élet szá-

mos kiválósága, köztük *Illyés Gyula, Keresztury Dezső, Franyó Zoltán, Pilinszky János, Weöres Sándor, Mészöly Miklós, Czine Mihály, Kányádi Sándor* tartottak előadást. A Szépfalusi-család Kapisztrán utcai lakása is rendszeresen irodalmi találkozók színhelye. *Szépfalusi István* tájékoztatása szerint a társaság nem folytat klubéletet. Feladatuknak tartják, hogy szellemi műhelyként segítsék az ausztriai magyar közösséget. Ausztriai magyar irodalmi körként az irodalmi élet mindenkori teljes spektrumában gondolkodnak. Irodalmi estjeiken megfelelő színvonal esetén a legkülönbözőbb irányzatok kaphatnak szót a tolerancia jegyében. (*Szépfalusi István* 1956–1987-ig nem léphetett be az országba, csak 1987-ben sikerült *Csoóri Sándornak* és *Frenkl Róbertnek* töröltetni a nevét a „feketelistáról”).³³

Az Ünnepi Könyvhét programjához kapcsolódva *Nagy Gáspár*, a 2007-ben fájdalmasan korán elhunyt József Attila-díjas költő, a középnemzedék kiváló lírikusa volt a gimnáziummal közösen rendezett találkozó vendége. A szerencsés résztvevők egy olyan szilárd erkölcsi erővel és értéktudattal felvértezett személyiséget ismerhettek meg, aki hisz a költő és a költészet közösségi küldetésében, cselekvő felelősségében. Nagy Gáspár költői világát áthatják a magyarság sorskérdései, s 1985-től két évtizeden át a Bethlen Gábor Alapítvány titkáraként is fáradhatatlanul munkálkodott a szétszakított magyarság szellemi-lelki egységéért. A költői bemutatkozást az emberi lét végső kérdéseit vizsgáló, és a rendszerváltó értelmiség erkölcsi helytállását számonkérő *Tudom*, nagy nyári délután lesz (Kortárs, 1998) című új verseskötetének bemutatása követte.

A Könyvhét megyei megnyitója alkalmából került sor egy új társasági kiadvány, *Bánszki István* Egy európai magyar: Bessenyei György című tanulmánykötetének bemutatására. A szerző előszava szerint a Bessenyei emberi magatartását, alkotói módszerét és filozófiai szemléletét bemutató tanulmányokat megismerő olvasó „saját személyére szóló feladatként tanulhatja meg Bessenyeitől, hogy a modern tudományok eredményei csak az erkölcs kontrollja alatt válhatnak ember-érdekűvé, kultúra-megtartó erővé.”

Szeptemberben a Bessenyei Kör 60 éve, 1939 szeptemberében indított városi zeneiskolájára emlékeztek. Az Irodalom és zene

33. A társaság működéséről tájékoztat a *Találkozások Európával* c. kötet. Budapest–Bécs, Magvető, 1995.

című, jó hangulatú rendezvényen a mai zeneiskola művésztanárai és a Társaság irodalom- és zenetörténész tagjai működtek közre, a máig érvényes együttműködést jelképezve.

Októberben a Társaság felkérésére *dr. Fazekas Árpád* nyugalmazott főorvos, helytörténész tartott előadást a Jósa András Kórház (korábban Erzsébet Közkórház) alapításának 100 éves jubileuma alkalmából. Az ismert orvostörténész a kórház VII. évkönyveként megjelent jubileumi kiadvány, A nyíregyházi Erzsébet Közkórház centenáriuma 1899–1999 című kötete kapcsán bevatta a hallgatóságot a helytörténeti és orvostörténeti szempontból is jelentős mű előkészületeibe, a négy évtizedes kutatómunka és anyaggyűjtés fontos mozzanataiba.

Novemberben *Lukin László* zenetörténész Eszterházi vigasságok, Bessenyei és Haydn című invenciózus előadásában vizsgálta a két kiemelkedő személyiség, a költő és a muzsikus lehetséges kapcsolatának hátterét. Irodalomtörténeti tény, hogy Bessenyei 1772 júliusában részt vett azon az ötnapos vendégségen, amit testőrkapitánya, Esterházy Miklós herceg, a „Pompakedvelő” rendezett a francia nagykövet tiszteletére. A versailles-i mintára készült és berendezett kastélyban a vadászat mellett balett, hangverseny, színházi előadás és tűzijáték szórakoztatta a vendégeket. Zenetörténeti tény, hogy ebben az időben Haydn volt a herceg „házimuzsikusa” és udvari zenekarának vezetője. Bessenyei Eszterházi vigasságok címmel elbeszélő költeményt, verses naplót írt a mulatságról, amelyben azt is megörökíti, milyen élvezettel adta át magát a zene, a tánc és az ének gyönyörűségének. Az előbbieken alapján feltételezhető, hogy a költő és a muzsikus-zeneszerző találkozása legalább a zene befogadása szintjén megtörténhetett.

2000 A Társaság januári összejövetelén *Kelemen Erzsébet* költő és ifjúsági regényíró mutatkozott be. A többkötetes szerző tanulmányai egy részét Nyíregyházán végezte, a Bessenyei Főiskolán szerzett magyar és ének-zene szakos tanári oklevelet, majd a Pázmány Egyetemen hittanári diplomát. 1986-tól publikál. 1998-ban Sarutlanul címen megjelent második verseskötete, 1999-ben Hexameron címmel novelláit adta közre a Jel Kiadó. A szerzői est

alkalmából rendezett kiállításon vizuális költeményeivel is megismerkedhettek az érdeklődők.

Februárban In memoriam címmel Bessenyei György halálának 189. évfordulójára és a megye irodalmi életének két kiemelkedő, országosan is elismert személyiségére, a közelmúltban elhunyt *Rákos Sándor* költőre és *Katona Béla* irodalomtudósra emlékezett *Bánszki István*, *Palotai Erzsébet* és *Jánosi Zoltán*.

A Társaság az irodalmi, zenei és nyelvészeti témák mellett nagy figyelmet fordít az erkölcsi-társadalmi kérdésekre. Kiemelt érdeklődés fogadta *Pregun István*nak, a Hittudományi Főiskola főigazgatójának *Család – erkölcs – társadalom* című előadását. Áprilisban *Székely Gábor* nyelvész, egyetemi tanár számolt be egyik aktuális kutatásának eredményéről *A lexikai fokozás sajátosságai a magyar nyelvben* címmel. A következő ülésen *Kováts Dániel* irodalomtörténész *A fejedelemasszony és a tudós* című művelődéstörténeti eszmefuttatása rajzolt sokoldalú képet *Lórántffy Zsuzsanna* és *Comenius* szellemi kapcsolatáról.

Júniusban *Csorba Sándor* irodalomtörténész mutatta be a Bessenyei-kutásait összegző új könyvét, amely az *Argumentum* Kiadónál jelent meg 2000-ben, Bessenyei György világa címen. A kötet a levéltári források feltárása és értelmezése alapján, sok új adat birtokában mutatja be Bessenyei életének, alkotói létének közvetlen társadalmi hátterét. Az életrajz mögött a három meghatározó helyszín, Bercel, Bécs és Pusztakovácsi világa rajzolódik ki, az eredeti dokumentumok adataival hitelesítve. (Elsősorban a bihari évek, az író halála és temetése körülményeinek leírása és végrendeletének elemzése tartalmaz sok újdonságot.)

A második félév programja is könyvbemutatóval indult. *Szitha Mária* nyugalmazott tanárnő *Egy család története* című munkájának első négy kötetével ismerkedhettek meg az érdeklődők. Októberben *Reményik Sándor* születésének 110. évfordulóját ünnepelték. *Márkus Béla* irodalomtörténész, a KLTE tanára gondolatébresztő, szép előadása idézte fel az erdélyi magyar irodalom egyik meghatározó személyisége, a költő és szerkesztő *Reményik Sándor* emlékét. A novemberi társasági ülésen Bessenyei szülőhelye, Tiszabercel mai életét mutatta be *Hajnal András* polgármester, a község oktatási, kulturális, vallási és gazdasági vezetőinek, köztük a Társaság tagjainak közreműködésével.

Bessenyei-ábrázolások II

A Bessenyei György Tanárképző Főiskola ezüst Bessenyei-émlékérme, Tóth Sándor alkotása (1980)

A Bessenyei György Tanárképző Főiskola ezüst Bessenyei-émlékérme, Nagy Lajos Imre alkotása (1987)

A Magyar Éremgyűjtők Egyesülete XVII. Vándorgyűlésének ezüst Bessenyei-émlékérme, Sebestyén Sándor műve

2001 Az új évezred kezdetén, januárban *Imre László* irodalomtörténész, egyetemi tanár (KLTE) A magyar kultúra reménye a harmadik évezred küszöbén című előadása nyitotta meg a Társaság éves programsorozatát. A Bessenyei-émléknapon *Bánszki István* mutatta fel Bessenyei magatartásának és műveinek olyan erkölcsi és eszmei értékeit, amelyek a 21. század embere számára is követendő példát jelenthetnek.

Márciusban *Belohorszky Ferenc*re emlékeztek halálának 10. évfordulója alkalmából. Az egykori tanítványok nevében *dr. Borsy Zoltán* és *Walkó Zoltán* mondott emlékbeszédet. A koszorúzást *dr. Bernáth Zoltán* Trianon, Párizs, Jalta századában (Püski, 2000) címen megjelent új könyvének bemutatója követte a díszteremben.

Az áprilisi összejövetelen *Szabó Tünde* és *Hetey László*, a Móricz Zsigmond Színház színművészeinek hangulatos előadástje idézte a tavaszt, s emlékeztetett a költészet „vadságot szelídítő” emberformáló erejére.

Nagy várakozás előzte meg *Futaky István*nak, a göttingeni Georg August Egyetem finnugor tanszéke nyugalmazott professzorának Göttingen és Erdély tudományos, kulturális és történelmi kapcsolatait bemutató előadását. *Futaky István*, akit gyermek- és ifjúkori évei Nyírcsaholyhoz és Mátészalkához, családi kapcsolatai Nyíregyházához kötnek, 1957 óta él Németországban. Göttingenben végzett tanulmányai után az egyetemen maradt, s oktató és kutató munkája mellett kezdett a magyar kapcsolatokkal foglalkozni. Kutatásának fő területe a magyar és a rokon nyelvek etimológiája. (Nyelvtörténeti vizsgálatok a Kárpát-medencei avar–magyar kapcsolatok kérdéseire című kötete 2001-ben jelent meg az Universitas Kiadónál.) Kultúrtörténeti kutatásairól számos hazai publikációja számol be. Tanítványaival együtt sokat tett a Göttingában fellelhető magyar vonatkozású dokumentumok feltárásáért. (1978-ban kiadták a göttingi levéltárak magyar állagának jegyzékét és a Göttingische Gelehrte Anzeigen, a világ legrégebb ma is működő tudományos-kritikai szemléje magyar vonatkozású anyagának repertóriumát.)

A több évtizedes, ekkor még jórészt publikálatlan kutatómunka bázisára épülő előadás érdekes képet rajzolt az 1737-ben megnyitott egyetem világáról és a működése első száz évében ott tanu-

ló, közel 500 magyarországi és erdélyi peregrinus, köztük számos kiemelkedő személyiség (Bolyai Farkas, Gyarmati Sámuel, Kőrösi Csoma Sándor) göttingeni életéről és kapcsolatrendszeréről. (A kutatás eredményeit összefoglaló kötetet az MTA Egyetemtörténeti Albizottsága és az ELTE Levéltára 2007-ben közreadta.)

Júniusban *Ferencz Miklósné*, a Társaság elnökségi tagja idézte fel a 150 éve született „kiváló pedagógus és egész életében a közjót szolgáló városi polgár”, *Leffler Sámuel* emlékét, a Bessenyei Kör igazgatósági tagjaként és az 1899-es szoboravatás ünnepi szónokaként is számon tartanak. Az Ünnepi Könyvhét programjához kapcsolódó rendezvényt a megyei könyvtár előadótermében tartották, ahol a könyvtár munkatársai Leffler-emlékkiállítást rendeztek a jeles szellemi előd tiszteletére.

A díszteremben tartott társasági ülésen a 20. század magyar irodalmának egyik legnagyobb hatású alkotójára, *Németh Lászlóra* emlékeztek, aki hatalmas életművében és életében is olyan célokat keresett, amelyek „a személyes életnek értelmet, a nemzeti közösségnek méltóságot adhatnak”. Születésnek 100. évfordulóján *Kováts Dániel* irodalomtörténész tartott előadást az író élet- és nemzetfilozófiájáról.

A második félév nyitó programja *Horváth Sándor* író és műfordító Sötétben minden út hosszú című történelmi kollázsregényének nagy érdeklődéssel fogadott bemutatója volt. Újabb előadással jelentkezett *Borsy Zoltán*, ezúttal arra keresve és adva választ, miért időszerű az antik világ bölcselőinek szellemisége. Novemberben a kisvárdai Bessenyei Gimnázium volt a Társaság vendége. Az irodalmi, énekkari és hangszeres zenei részekből összeállított színvonalas kulturális műsort az igazgató, *Bíró Gábor* intézménybemutató előadása vezette be.

2002 Az év két irodalmi esttel indult. A Magyar Kultúra Napját *dr. Szabó Gyula* sebészfőorvos szerzői estjével ünnepelték. A számtalan színvonalas irodalmi és zenei rendezvény közreműködője, önálló irodalmi estek népszerű előadója ezúttal saját alkotásaiból állította össze a műsorát. A nagy sikerű est alapja készülő gyűjteményes kötete, amely 2003-ban, 50. születésnapjára jelent meg Csak nekünk sorbaállt betűk címmel. A kötet cím az előadó-

esten is elhangzott Kányádi Sándorhoz írt versére utal, kifejezve a magyar nyelvért, a költészetért, „az egyre árvább jóért” való aggodását: „Te szavakkal szeretkező, anyanyelvedet dédelgető Ember! Mondd! Van-e még értelme simogatni a csak nekünk sorbaállt betűket?”

Februárban, a hagyományos Bessenyei-emlékesten a Nyíregyházi Főiskola magyar szakos hallgatói, *Csorba Sándor* tanítványai, idézték versben, prózában, zenében a bölcsész-költő és filozófus-író emlékét.

A következő ülésen *Bakajsa András* fényeslitkei középiskolai tanár, a Versek varázsa, harangok szólása című, közelmúltban megjelent műves esszékötet szerzője, *Rákos Sándorról* tartott előadást. A Kossuth-díjas költő, az asszír-babilóniai irodalom remekeinek, Óceánia népköltészetének kiváló műfordítója Kálmánházáról indult, s Kossuth-diákként, majd újságíróként Nyíregyházához is sok szállal kötődött. Az életművét áttekintő előadás a jelenlévők, köztük Kálmánháza népes küldöttsége öröme, külön fénybe emelte az életének és költői világának forrásvidékét, a szülőföld emlék-mozaikjait felvillantó műveket. Mészöly Miklósról, a modern magyar irodalom különleges alakjáról szolt a következő előadás. Életútját és irodalmi pályáját ezúttal is *Pappné Nagy Éva* főiskolai tanár elemezte és értékelte, újabb kutatásai tükrében.

A Társaság működésének 15. évfordulója alkalmából kötetbe rendezték és a NKÖM anyagi támogatásával megjelentették a Szellemi elődeink című előadássorozat korábban négy füzeten megjelent pályarajzait. A „Szellemi elődeink. A Bessenyei Társaság kultúra-teremtő nagyjai” című gyűjteményes kötetet augusztus 28-án mutatták be a díszteremben. Az új tanulmányokkal bővített kötet méltó megemlékezés és lélekemelő olvasmány.

2002-ben *Kodály Zoltán* születésének 120., halálának 35. évfordulóját ünnepelte az ország. A város e mellett Kodály ket-tős nyíregyházi látogatásának (1937 és 1942) jubileumát is. A szellemi hagyatékát hűségesen őrző és ápoló Nyíregyháza méltó módon, a római katolikus társszékesegyházban tartott gregorián gyászmisével, emlékmisével, hangversenyekkel, előadásokkal emlékezett. A Bessenyei és a Kodály társaság közösen rendezett októberi összejövetelén *Szabó Helga*, a zenetudományok kandidátusa *Emlékeim Kodály Zoltánról* című előadása idézte fel a ki-

váló zeneszerző és zenepedagógus alakját és gondolatait. Az éves programot *Borsy Zoltán* Az antik világ szellemiségéről című előadása és *Szitha Mária* tanárnő Egy család története című visszaemlékezése újabb kötetének bemutatója zárta.

2003 januárjában a zeneiskolával együtt emlékeztek *Vikár Sándorra*, a Bessenyei Kör zenei szakosztályának egykori elnökére, az 1939-ben alapított zeneiskola első igazgatójára. A díszteremben tartott ünnepségen *Pappné Szabó Ella* igazgatónő emlékbeszédét kis zenekari koncert követte, az intézmény művész-tanárai közreműködésével. Az ünnepi összejevetelt bensőséges esemény, a Társaság korelnökének és egyik legaktívabb (elnökségi) tagjának, a 90 éves *Ferencz Miklósnénak* születésnapjára felkösztöntése zárta. Az előző év december 8-án a zeneiskola felvette *Vikár Sándor* nevét. A névadó ünnepségen felavatták a jeles zenepedagógus bronz mellszobrát, *Zagyva László* nyíregyházi szobrászművész alkotását. Az ünnepi eseményen a Társaság tagjai is részt vettek. A szobor leleplezésekor *Bánszki István* méltatta az esemény jelentőségét, s emlékezett *Vikár Sándorra*, az alapító igazgatóra, *Kodály Zoltán* méltó tanítványára.

A februári társasági ülésen a megújult, de a Bessenyei-hagyományokat változatlan szeretettel ápoló nyíregyházi Bessenyei György Középkolai Kollégium (Városmajor u. 2. sz.) mutatkozott be, *Balogh Zoltán* igazgató vezetésével. A kollégium minden év márciusában emlékkirándulást szervez Tiszabercelre, ahol koszorút helyeznek el Bessenyei szülőházánál. Áprilisban a bölcsész-író sírjánál és szobránál emlékeznek a névadóra, s a Bessenyei Napok egész hetes rendezvénysorozata keretében szavalóversenyt rendeznek a megyei kollégiumok részvételével. A hagyományápolás új formája a 2003-ban alapított, ösztöndíjjal járó Bessenyei-díj.

Az év folyamán a magyar irodalom három kiemelkedő alakjáról hangzott el előadás. *Antal Attila*, a főiskola Irodalom Tanszékének adjunktusa, a megye költői középnemzedékének egyik jeles képviselője, *Áprily Lajos* életművét mutatta be saját kutatásai tükrében. Májusban *Pethő József* főiskolai docens emlékezett a 125 éve Nyíregyházán született és 70 éve elhunyt *Krúdy Gyulára*, a

Kossuth Gimnázium egyik leghíresebb diákjára, a kettős jubileum alkalmából. Novemberben az élő klasszikusnak számító *Határ Győző* pályaképét mutatta be *Margócsy Klára*, a főiskola tanszékvezető tanára, akinek tudományos munkássága, így kandidátusi értekezése is az Angliában élő (2006-ban elhunyt) európai hírű író életművéhez kapcsolódik. (A nyíregyházi irodalombarátok 1989 novemberében személyesen is találkozhattak az akkor 75 éves *Határ Győző*vel, aki Margócsy Klára meghívására ellátogatott a főiskolára, s emlékezetes előadást tartott a zsúfolásig megtelt nagyelőadóban.)³⁴

Költői bemutatkozásokra és könyvpremierekre is sor került. Júniusban az Esztergomban élő, de születése és diákévei révén Nagyecsedhez és Mátészalkához is kötődő orvos-költővel, *dr. Szállási Árpáddal*, s a 2002-ben megjelent *Bűvópatak* című első verseskötetével ismerkedhettek meg a Társaság tagjai. Szeptemberben a szatmár-beregi tájhoz, s a Jánk–Fehérgyarmat–Cégénydányád által meghatározott szűkebb páttriájához hűséges szeretettel ragaszkodó pedagógus-költő, *Udud István* volt a Társaság vendége. Aranyeső címen megjelent tizedik verseskötete, s az előadóként is kiváló, Mensáros-díjas költő tolmácsolásában elhangzó, szellemi, emberi értékeket közvetítő költemények méltán arattak nagy sikert az est résztvevői körében.

A társzművészeteket két zenei témájú előadás képviselte. A Kodály Társasággal közösen rendezett áprilisi összejevetelen *Tarcai Zoltán* tartott zenei betétekkel és a *dr. Szabó Gyula* tolmácsolásában elhangzó irodalmi szemelvényekkel illusztrált előadást Kuruc zenei elemek Kodály Zoltán műveiben címmel. Októberben a népdal és a magyar nóta világában kalauzolt *dr. Borsy Zoltán* személyes élményektől áthatott előadása, a Társaság művész tagjai és *Nagy Csaba* tárogatóművész közreműködésével.

Egy sikeres pályázatnak köszönhetően októberben ellátogattak Bakonszagra. A *Kovács Tibor* által szervezett emlék-kirándulás keretében felkeresték és megkoszorúzták Bessenyei egykori házát, amely 1965 óta emlékházként működik. Kertjében 1991-ben, halálának 180. évfordulóján avatták fel az író bronz mellszobrát, a berettyóújfalui *Kurucz Imre* alkotását. Az emlékező szavak és az útközben „testületileg” megtanult szép *Nadányi Zoltán*-vers, A

34. Az eseményről Bánszki István: A mindig itthon lévő Határ Győzőről c. hírlvele számolt be. *Kelet-Magyarország*, 1989. nov. 25.

testőr elhangzása után a Berettyó partján álló márvány-obelisknél rótták le kegyeletüket. Az emlékművet 1883-ban, Bessenyei hamvainak első exhumálása után, *Gyulai Pál* avatta fel a Magyar Tudományos Akadémia nevében.

2004 Az év programjában több előadás témája kapcsolódott az egykori Bessenyei Körhöz. Januárban *dr. Hargitay János*, a TIT megyei igazgatója ismertette az egyesület névadója, *Jurányi Lajos* életművét és az ismeretterjesztés városi történetét a Bessenyei Kör „szabadlyceális” szakosztályától a mai TIT-centrumig. Februárban *Palotai Erzsébet* tanárnő, elnökségi tag mutatta be a 70 éve indult Szabolcsi Szemlét. A Bessenyei Kör irodalmi és művészeti folyóirata, amelyet szerkesztőként *Szohor Pál*, *Szentmiklósi Péter* és *Belohorszky Ferenc* neve fémjelez, tíz éven át (1934–1944) folyamatosan megjelent, s az adott időszakban a város és a megye szellemi és kulturális életének hiteles irodalmi tükré volt. (Repertóriumát *Orosz Szilárd* állította össze, 1993-ban jelent meg a megyei könyvtár kiadásában.)

Áprilisban György-napi ünnepi megemlékezést és koszorúzást tartottak a Nyíregyházi Főiskola Bessenyei-aulájában, ahol *Csorba Sándor* rendezésében a magyar szakos hallgatók színvonalas irodalmi-zenei összeállítása idézte Bessenyei emlékét.

Májusban *Bory Zsoltra*, a város jeles költőjére, a Bessenyei Kör ifjú és tevékeny tisztségviselőjére emlékeztek, aki később két évtizeden át a megyei könyvtár munkatársaként végzett kiváló irodalom-népszerűsítő és szervező munkát. Életéről és költői életművéről a róla szakdolgozatot is író unokahúga, *Nagyné Bálint Lilla* tanárnő tartott személyes élményeivel gazdagított előadást.

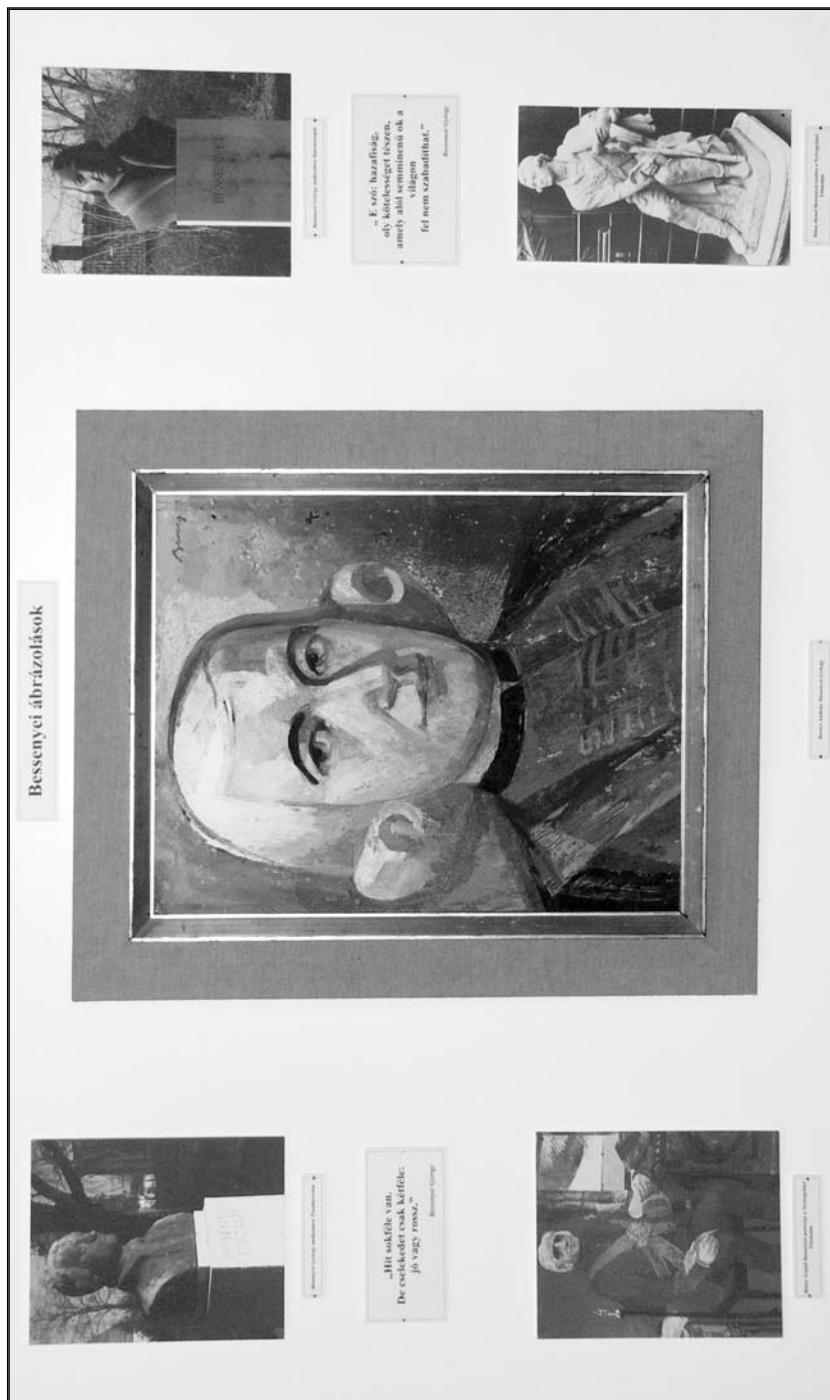
A társművészeteket ezúttal három előadás képviselte. *Tarcai Zoltán* Irodalmi és zenei örökségünk címmel a 16. század legjelentősebb énekmondójára, *Tinódi Sebestyénre* emlékezett, akinek a történeti forrásértékű históriás énekeit összegyűjtő *Cronica* című kötete 450 éve jelent meg a kolozsvári Heltai nyomdában. Az előadást a kor hangulatát idéző zenei és irodalmi betétek egészítették ki *dr. Szabó Gyula* és *Béke Csaba* lantos-énekmondó tolmácsolásában.

Júniusban *Lukin László*, a kiváló zenetörténész volt a Társaság vendége. Bölcsőtől a siring címmel *Liszt Ferenc*ről tartott képekkel és zenei részletekkel dokumentált előadást a Kodály Társasággal közös rendezvényen. Szeptemberben *Tendenciák a világ filmművészetében* címmel *Hamar Péter* irodalmár-filmesztéta, a művész-filmklubok ismert előadója rajzolt érdekes képet a kortárs filmművészet világáról.

Az októberi társasági ülésen *Emlékek és gondolatok a társadalomról, az életmódról és a morálról* címmel *dr. Borsy Zoltán* tekintette át a magyarság 20. századi életének jellegzetes területeit. A következő hónapban *Kriveczky Béla* főiskolai tanár, Rákóczi-kutató tartott előadást a Rákóczi-szabadságharc történelmi előzményeiről és megyei vonatkozású eseményeiről.

Az év kiemelkedő eseménye volt az az emlékünnepe az év könyvbemutató, amelyet december 9-én, *Vietórisz József* halálának 50. évfordulója alkalmából rendezett a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár, a Városvédő Egyesület, az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium és a Bessenyei Társaság. Az ünnepség keretében délelőtt megkoszorúzták sírját az Északi temetőben lévő családi sírkertben. Délután Vietórisz-kamarakiállítás nyílt a levéltárban, majd a gimnázium falán lévő emléktáblánál koszorúztak. A díszteremben rendezett ünnepségen *Labossa Gusztáv*, a Városvédő Egyesület elnöke mondott köszöntő beszédet. A Kossuth Gimnáziumban 1899 óta tanítás előtti bevezető imaként elhangzó Vietórisz-vers felidézése után *Szlávik Ferenc*, a költő unokája mutatta be a levéltár és a Városvédő Egyesület kiadásában, a gimnázium és a Társaság közreműködésével készült Vietórisz József breviáriumot. A *Margócsy József* és *Szlávik Ferenc* által szerkesztett kötet kiadási költségeit (a Városvédő füzetek 9., Vietórisz József-emlékszámaival együtt) a megyei és a városi Önkormányzat biztosította. A Bessenyeit idéző A gárdista kacagánya című Vietórisz-vers elhangzása után *Margócsy József* előadása tájékoztatót a levéltárba került írói hagyatékáról. Az emlékünnepe a *Megyer Lajosné* által megzenésített *Uram, Te tudod...* című vers és a tanítás utáni Vietórisz-ima elhangzása után *Bánszki István* beszéde zárta.

Bessenyei-ábrázolások 111

A TÁRSASÁG TÖRTÉNETE AZ ÉVKÖNYVEK TÜKRÉBEN (2005–2007)

A Bessenyei Társaság tevékenységét a 2005-ös évtől kezdődően évkönyvek dokumentálják. Az elnökség régi elképzelése vált valóra az év társasági összejöveteleinek anyagát kötetbe rendező első évkönyv, a Bessenyei Almanach megjelenítésével, amelyet azóta éves rendben újak követnek. Az elnöki előszó is utal rá, hogy a kiadvány címét „tiszteletből és hagyományörzésből” a társasági elődjük 1930 karácsonyán, *Jóba Elek* Könyvnyomdájában megjelentetett Bessenyei Almanachjától vették át. Az egykori almanachot azonban szerkesztője, *Szohor Pál* a megye szellemi életét, elsősorban irodalmát tükröző gyűjteményes kötetnek szánta. A mai almanachok igazi évkönyvek, a társasági üléseken elhangzó előadások, írói-költői bemutatkozások, szépirodalmi alkotások, könyvbemutatók és emlékbeszédek írott formában rögzített dokumentumai, tehát a Társaság működésének tükörképei. Az 1987-tel induló, a közös emlékezés örömét és a külső érdeklődők tájékoztatását szolgáló krónika a 2004-es évvel le is zárulhatna, a Társaság története az évkönyvekben folytatódik. Az újjáalakult Bessenyei Társaság két évtizedét bemutató jubileumi kötetből azonban ezeknek az éveknek a legfontosabb eseményei sem hiányozhatnak.

2005 januárjában emlékünnepeket és koszorúzást rendeztek *Belohorszky Ferenc* születésének 100. évfordulója alkalmából. Az emléktáblánál, tisztelői népes körében a család nevében unokája, *Sonnenvend Júlia*, az egykori tanítványok képviselőjeként *Walkó Zoltán*, Budapesten élő mérnök-közgazdász idézte fel a köztisztviselőként álló irodalmár és kiváló pedagógus alakját és a korabeli Kossuth Gimnázium szellemiségét.

Februárban *Jánosi Zoltán* irodalomtörténész, a Nyíregyházi Főiskola Bölcsészettudományi és Művészeti Karának főigazgatója volt a Társaság vendége. Előadásában Szabolcs-Szatmár-Bereg újabb irodalmát tekintette át a közel negyedszázados kutatásait összegző *Nyírfatűz* (Nyíregyháza, 2004) című kötete alapján, amely megfogalmazása szerint „a Ratkó utáni generációk, irányzatok és a jelenben is működő, változatos tekintetű alkotói arcok,

műhelyek, irodalom-teremtő és -értelmező közösségek régióbeli feltérképezését kíséri meg”. Az est második részében „En, József Attila, itt vagyok!” címmel a 100 éve született költőre és nagyszabású költői életművére emlékezett, s manak szóló üzeneteire emlékeztetett.

Emlékezetes szerzői est keretében mutatkozott be *Tóth Sándor* honvéd alezredes, helytörténész, több értékes helytörténeti kiadvány és számos cikk szerzője, *Lupsáné Gál Mária*, Kótajban élő költő és a Tiszadobon alkotó *Bugya István*, akinek költészetéről, életről, s a *Ratkó Józseffel* való meghatározó kapcsolatáról szóló költői vallomása maradandó élményt jelentett.

A korábban szerzői esten bemutatkozó *dr. Szállási Árpád* orvos-költő új versesköteteit *dr. Fazekas Árpád* baráti hangvételű könyvismertetései ajánlották a verskedvelők figyelmébe.

„Debrecen: ó-kikötő” – „Magyarország és Erdély világító lámpása” címmel *Keresztesné Várhelyi Ilona*, a Debreceni Irodalmi Múzeum vezetője idézte fel előadásában a civis város szellemi arculatának legjellemzőbb vonásait, irodalmi életének kiemelkedő alkotóit. A kettős cím is utal a 20. századi *Gulyás Pál* és a 16. századi *Huszár Gál* gondolatait összekötő fél évezredes szellemi irodalmi folyamatra.

Minya Károly főiskolai tanár Rendszerváltás – normaváltás című előadásában a magyar nyelvvelés történetét, a nyelvtudomány és a nyelvvelés viszonyát, s az utóbbi években kibontakozó viták elvi hátterét és eseménytörténetét tekintette át 1989-től napjainkig.

Az év második felében két könyvpremierre is sor került. *Reményi Mihály* főorvos Emlékmorzsák (Nyíregyháza, 2005) című kötetét *Margócsy József* és a közreadó Városvédő Egyesület elnöke, *Labossa Gusztáv* mutatta be a szeptemberi társasági ülésen. Az olvasmányos, kézikönyvként is használható gyűjtemény azokat a várostörténeti szempontból fontos emlékeket, „szemtanú-vallomásokat” tartalmazza, amelyeket a szerző 1991 és 2005 között publikált a helyi sajtóban.

Novemberben a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár megújult épületének átadási ünnepsége alkalmából rendezett szakmai bemutatón már elismeréssel fogadott Fejezetek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye könyvtártörténetéből című nagyszabású

helytörténeti kiadványt (1–2. köt. Nyíregyháza, 2004–2005) ismerhették meg a Társaság tagjai. A köteteket a főszerkesztő és egyik szerző, *Futaky László* és a szerkesztőként és szerzőként közreműködő *Kovács Tibor* mutatta be.

2006 januárjában az Alkotó Képzőművészek és Írók Országos Szövetségének (AKIOSZ) helyi tagjai, *Demeter Sándor*, *Pagonyi Szabó János*, *Szunyogh Gizella* költő és *Törökné Bognár Márta* novellista mutatkoztak be. A Lírám vig húrjai című összeállításban a rövid pályarajzok mellett a művek válogatott csokra hangzott el a szerzők előadásában.

A Társaság vendége volt *Kocsis Csaba*, Berettyóújfalun élő író, kulturális menedzser, a Bihari füzetek szerkesztője, aki bihari lokálpatriótaként drámát írt Bessenyei Györgyről. Az Ezüstkert címen megjelent (Budapest, Magyar Napló, 2005) három felvonásos színjátékban a „bihari remete” utolsó évei elevenednek meg, az eredeti helyszínen, a bakonszegi Bessenyei-házban. A szerző előadását a dráma egyes részletei illusztrálták *Venyige Sándor* színművész tolmácsolásában.

Kaleidoszkóp a világra című válogatott tanulmánykötetével mutatkozott be *Kincses Kovács Éva* szociológus, nyelvész, aki több évtizede kötődik a Debreceni Egyetemhez és az ELTE Stíluskutató csoportjához. (Édesapja, *Kovács József* magyar–francia szakos tanár, a nyíregyházi főiskola alapító főigazgatója.)

A főiskola Bessenyei-aulájában tartott György-napi megemlékezés és koszorúzás alkalmával *Balogh Árpád* rektor és *Székely Gábor* tudományos rektorhelyettes mutatta be a 2000. január 1-jén a két jogelőd intézmény, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola és a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Nyíregyházi Mezőgazdasági Kara integrációjával létrejött Nyíregyházi Főiskolát, és tájékoztatót a felsőoktatás aktuális kérdéseiről.

A májusi összejövetelen személyes kincseivel, legkedvesebb verseivel ajándékozta meg a Társaságot és a költészet kedvelőit. *L. Tóth László*, Radnóti- és Kosztolányi-díjas versmondó. Önálló estjének bevezetéseként a versmondásról szóló vallomását, versmondói hitvallását osztotta meg a hallgatókkal.

Kováts Dániel, a Kazinczy Társaság alapító elnöke két évtizedes működésük legfontosabb területeit mutatta be A helyi kulturális értékek megjelenítése a Kazinczy Ferenc Társaságban című előadásában. Kiemelten szolt a könyvkiadói tevékenységükről, a Széphalom című évkönyvsorozatról, a Kazinczy Könyvtár és a Poétai Gyűjtemény köteteiről, a helytörténeti-helyismereti kiadványokról, s az egyre hatékonyabb műhelymunkáról.

Szeptemberben a Vikár Sándor Zeneiskola vendégei voltak. A hangversenyteremben *Papp Istvánné Szabó Ella*, az intézmény igazgatója mutatta be az ország „egyik legrégebb és legnagyobb zenepedagógiai tradíciókkal rendelkező művészetoktatási intézményét”. Előadásában hangsúlyozta az egykori Bessenyei Társaság kiemelkedő szerepét a jogelőd városi zeneiskola létrehozásában. A rendezvényt a művésztanárok hangversenye és az iskola történetét dokumentáló kiállítás tette még emlékezetesebbé.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóján *dr. Fazekas Árpád* főorvos, a berettyóújfalui üzemi munkástanács egykori elnöke idézte fel a történelmi jelentőségű napok eseményeit és a forradalom manak szóló üzenetét. A megemlékezést az alkalomra készült irodalmi összeállítás zárta *Horváth József* költő és *Horváth Józsefné* pedagógus előadásában.

A novemberi társasági ülésen a napjainkban egyre növekvő számú lelki sérülések és a következményükként fellépő lelki betegségek kiváltó okainak egy fontos területére világított rá *dr. Exterdéné Zsurkai Ilona* mentálhigiénikus előadása. Megküzdési stratégiánk a hétköznapiakban címmel a lelki egészség megőrzéséhez, az élet stresszhelyzeteinek megoldásához szükséges stratégiák (COPING) kialakításához adott szak- és szépirodalmi idézetekkel illusztrált, szakszerű és érzelmileg is ráhangoló tanácsokat.

A Bessenyei Emlékév

A **2007.** évet, Bessenyei György születésének 260. és az újralakult Társaság működésének 20. évét az elnökség Bessenyei Emlékévnek nyilvánította. A megkülönböztetett figyelemmel összeállított éves program mellett két kiemelkedő rendezvényt is kaptak a kettős jubileum méltó megünneplésére.

Az év első társasági ülésén *Lupsáné Gál Mária* mutatta be a Csendben, kettésben (Nyíregyháza, 2006) címen megjelent negyedik verseskötetét. A verssel, énekkel és zenével illusztrált szerzői estet barátai és tanítványai közreműködése színesítette.

A Bessenyei-emléknaphoz kapcsolódva *Nagy Ferenc*, a megyei levéltár igazgatója a szabolcsi nemesi családok életéről, a tiszaberceli Bessenyei-család szerepéről és jelentőségéről tartott előadást. A levéltári források tükrében érdekesen és sok új vonással rajzolódott ki a köznemes Bessenyei alakja és a 18. századi megyei nemesség életének néhány mozaikja.

Az év folyamán több szerzői estre és kötetbemutatóra is sor került. Elsősorban a Társaság tagjai jelentkeztek új vagy eddigi írásaikat összegyűjtő kötetekkel. A Költészet Napján *Szabó Lajos* Ibrányban élő költő-tanár, a *Gitárhang* (1998), az *Őszi citeraszó* (2004) és egy formálódó harmadik verseskötet szerzője volt a Társaság vendége. *Kincses Kovács Éva* Az öt karika bűvöletében címmel Nyíregyházán kiadott sportszociológiai témájú tanulmánykötetét, *Bodnár István*, az ismert újságíró és író A magány arcai című új prózakötetét mutatta be, *Jenei Judit* színművész közreműködésével. *Kecskés István* nyugalmazott iskolaigazgató Tarpához fűződő pedagóguséveiről, verseiről és az Ismerje meg Esze Tamás faluját, Tarpát! című kötetéről tartott előadást.

Május 13-án a hagyományoknak megfelelően emlékünnepséget és koszorúzást tartottak Kallós Ede Bessenyei-szobránál. Az emlékbeszédet az elnökség felkérésére Bessenyei szülőfalujának polgármestere, *Hajnal András* tartotta. A 260. évforduló alkalmával ő tolmácsolta Tiszabercel hagyományörző szeretetét és üzenetét a község zászlóján is megörökített „Emeld nemzetedet, ez legyen törvényed” Bessenyei-mottó szellemében. Beszédében kiemelte, hogy a mai utódoknak kötelessége a szobor tisztelete mellett Bessenyei gondolatainak, elveinek, a közjó és a hazaszeretet ügyében kifejtett nézeteinek, dialógusra ösztönző toleranciájának megismerése és mai életünk gyakorlatában való alkalmazása.

A Bessenyei-emlékkiállítás

Az emlékévként kiemelkedő eseménye volt a Bessenyei emlékezete című reprezentatív kiállítás, amelyet a Társaság a megyei könyvtárral közösen rendezett, a 78. Ünnepi Könyvhét megyei programjához kapcsolódva.

A könyvtár kamaratermének főfalán a mottóul választott „Mosolyogni kezd az hajnal világunkra, világosságot gyűjt zsibbasztó álmunkra” Bessenyei-idézet fogadta a látogatókat. A tárlókban Bessenyei műveinek különböző – köztük nyíregyházi – kiadásait, plaketteket és a Társaság kiadványait helyezték el. Az író életével kapcsolatos dokumentumok, a „róla készült” képzőművészeti alkotások fotómásolatai a kiállítási tablókra kerültek. Ebben a formában mutatták be a Társaság kitüntetettjeit és a Bessenyei verspályázat díjnyertes költeményeit is. Külön tablókat készítettek a hagyományápolás helyi dokumentumainak felhasználásával a Bessenyei nevet viselő intézmények: a kisvárdai Bessenyei György Gimnázium, a nyíregyházi Bessenyei György Középiskolai Kollégium, a tiszaberceli Bessenyei György ÁMK Általános Iskolája, a Bessenyei Könyvesbolt és a Társasággal szoros kapcsolatot ápoló budapesti Szabolcsi Öregdiákok Klubja. Tiszabercel Önkormányzata Bessenyei-relikviákkal, a korábbi Bessenyei Szakiskola jogutódja, az ibrányi Móricz Zsigmond Gimnázium a Bessenyei család virágcímerének elkészítésével, a Krúdy Gimnázium egy Bessenyei-vers ihlette Krutilla-festménnyel, *Dohanics Sándor* főorvos minikönyv-gyűjteményének ide illő kötetével, *Nagy Károlyné* társasági tag az alkalomra készített Bessenyei-portré és a Tiszának reggeli gyönyörűsége című festményeivel, *Lupsáné Gál Mária* mandala-képeivel gazdagította a kiállítás anyagát.

Az ünnepélyes megnyitásra május 31-én, a Könyvhét megyei nyitó ünnepségét követően került sor. A kamaratermet megtöltő érdeklődők bevezetéseként *Vraukó Lili Anna* és *Vraukó Eszter Ilona*, a Vikár Sándor Zeneiskola két tehetséges növendéke zongorajátékában gyönyörködhetek. Ezt követte *Bánszki István* Bessenyei jelentőségét méltató, s az egykori és a 20 éve újraalakult Társaság céljait, tevékenységét és eredményeit felvillantó elnöki megnyitója. Az ünnepi hangulathoz illeszkedtek két megyénkben élő költő, *Horvát József* és *Szabó Lajos* Bessenyei emlékét idéző költeményei, a szerzők előadásában.

Befejezésül a Társaság nevében *Kovács Tibor* mondott köszönetet a Bessenyei nevet viselő intézmények vezetőinek, a Krúdy Gimnáziumnak, a Kossuth Gimnázium könyvtárosainak, a megyei könyvtár vezetőinek és munkatársainak, köztük a szervezésben jelentős szerepet vállaló *Vraukóné Lukács Ilonának*, s azoknak a társasági tagoknak, akik tevékenyen részt vettek a kiállítás létrehozásában.

Az év második felének programja szeptemberben, *dr. Dolinay Tamás* főorvos könyvpremierjével indult. Az önmagát legszívesebben „írogató embernek” nevező szerző, a Kórházunk című lap főszerkesztője, hatvanadik születésnapjához közeledve állította össze válogatott írásai gyűjteményét *Forgácsaim* címmel. A *Szabó Tibor* grafikusművész műves illusztrációival megjelent kötet bemutatóját a szerző életéről és munkásságáról szóló TV-film színesítette.

Októberben, a Társaság megalakulásának évfordulójához kapcsolódva *dr. Fazekas Árpád* főorvos A Bessenyei Kör és az orvosok című előadásában tekintette át az orvosok szerepét az egyesület 110 éves történetében. (Néhány név a tiszteletre méltó névsorból: *dr. Jósa András*, a korabeli vármegye egyik legjelentősebb személyisége, *dr. Kállay Rudolf*, az Erzsébet Közkórház első igazgatója, 1911 és 1920 között a Kör alelnöke, *dr. Korompai (Klekner) Károly*, a kórház későbbi igazgatója, 1921-től a Kör főtítkára, *dr. Spányi Géza*, a kórház első bőrgyógyász főorvosa, 1937–1941-ig a Kör főtítkára. A mai Társaság orvos tagjai: *dr. Dohanics Sándor*, *dr. Fazekas Árpád*, *dr. Jakó János*, *dr. Loós Tibor*, *dr. Szállási Árpád*, *dr. Dolinay Tamás*, *dr. Reményi Mihály*, *dr. Papp Irén*.)

Novemberben *Kerekes Attila Miklós*, a Kossuth Gimnázium tanára tartott előadást *Az erdélyi magyar irodalom: Reményik Sándor és társai a „Pásztortűz” körül* címmel. A fiatal irodalmár azt az 1920–1925 közötti időszakot mutatta be, amikor a trianoni határokon kívül rekedt, kisebbségbe kényszerült magyarságnak ki kellett alakítani a saját irodalmi életét összefogó és irányító intézményeit és sajtóorgánumait. Az előadás középpontjában a *Reményik Sándor* alapító főszerkesztő nevével fémjelzett *Pásztortűz* című folyóirat állt, amely 1921-es indulásától 1944-es megszűnéséig az irodalmi élet központja volt, s maga köré gyűjtött szinte minden erdélyi tehetséget.

A könyvbemutatók sorát a Társaság korelnöke, a 92 éves, nemrég Életmű-díjjal kitüntetett *Ferencz Miklósné* Életpályám működési bizonyítványai című kötetének premierje zárta. A könyvet, a közreadó Városvédő Egyesület elnöke, *Labossa Gusztáv* bevezető szavai után a szerző mutatta be. A dísztermet megtöltő tisztelők és érdeklődők előtt egy hosszú és eredményes pedagógus életpálya nem mindennapi eseményei bontakoztak ki a szellemes és szemléletes előadás kapcsán.

Bessenyei névfelvétel emléktábla-avatással

A Bessenyei Emlékév a nyíregyházi Bessenyei-kultusz történetében is kiemelkedő eseménnyel zárult. A megyei önkormányzat képviselői indítványok alapján kezdeményezte, hogy a Megyeháza Nagyterme, az a díszterem, amelyben a Szabolcs vármegyei Bessenyei Kör, élén *bárá Feilitzsch Berthold* főispánnal, 110 évvel ezelőtt megalakult, felvegye Bessenyei nevét. Novemberben elfogadták a Bessenyei Emlékév méltó megünnepléséről rendelkező 115/2007. (XI. 22.) számú határozatot. E szerint „a Megyei Közgyűlés a Megyeháza Nagytermét Bessenyei Györgyről nevezi el, a névadóról emléktáblát helyez el a Nagyterem bejárati ajtaja mellett. A Nagyterem névhasználata: Bessenyei Nagyterem”. A határozat azt is megfogalmazta, hogy az „emlékév kapcsán a méltó megemlékezés céljából a megyei önkormányzat együttműködik a Bessenyei Társasággal”.

A névfelvétel és az eseményt megörökítő emléktábla avatása alkalmából a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat 2007. december 20-án, a közgyűlés az évi utolsó ülésnapjának délelőttjén, nagyszabású ünnepséget rendezett a Megyeházán. A Himnusz elhangzása után *Fülöp István*, a Megyei Közgyűlés elnöke mondott ünnepi beszédet. Ezt követte a Bessenyei-portrés emléktábla, *Bíró Lajos* mátészalkai szobrászművész szép alkotásának leleplezése, majd *Szabó Lajos*, Ibrányban élő költő Bessenyei Györgyre emlékezve című költeménye, *Pregitzer Fruzsina* színművész előadásában. A Bessenyei Társaság nevében *Bánszki István* mondott köszöntő beszédet, a szülőhely, Tiszabercel köszöntő szavait *Hajnal András* polgármester tolmácsolta. A két szónoklat között hangzott el a *Vikár Sándor* által megzenésített szép Bessenyei-költemény, A Tiszának reggeli gyönyörűsége, a zeneiskola kamarakórusa előadásában. Az emléktábla-avatást egyházi áldás és koszorúzás követte, s a Bessenyei Nagyteremben – ahol a múzeum munkatársai Bessenyei emlékkiállítást rendeztek az alkalomra – ünnepi fogadás zárta.

**A Bessenyei Nagyterem emléktáblája a Megyeházán.
Bíró Lajos szobrászművész alkotása**

A Társaság jubileumi összejövetele a Bessenyei Nagyteremben

A névadó ünnepség délutánján a Megyei Közgyűlés oktatási és kulturális bizottsága ünnepi fogadás keretében vendégül látta a 20 éves Bessenyei Társaságot. Így történt, hogy az 1993-tól már hagyományos, karácsony előtti, évzáró társasági összejövetelüket, amelyet a kettős jubileum évében a szokásosnál ünnepélyesebbre terveztek, ezúttal nem a Kossuth Gimnázium dísztermében, hanem az önkormányzati fogadással összekapcsolva, az ünnepi díszbe öltözött Bessenyei Nagyteremben rendezték meg.

Bánszki István a Bessenyei-serleg jelmondatával köszöntötte a jeles alkalomra nagy számban megjelent tagságot. Ünnepi beszédében szólt a megye nagyformátumú tehetségeiről, a nemzet kultúráját gazdagító alkotóiról, köztük Bessenyei Györgyről. Kiemelte annak a nagy nemzedéknek, megyénk kiváló polgárainak a szerepét, akik 1898-ban létrehozták a Szabolcs vármegyei Bessenyei Kört, felvállalták ennek a gazdag szellemi örökségnek az ápolását, s mintegy fél évszázadon át meghatározó szerepük volt a város és a megye szellemi és kulturális életének irányításában, fejlesztésében. Végül szólt arról az újabb nemzedékről, köztük a 20 éves Bessenyei Társaság tagjairól és támogatóiról, akik a tiszteletre méltó szellemi elődök nyomában járva, megbecsülik és értékelik ezt a nemzetmegtartó örökséget. Értékelik, mert tudják, hogy Bessenyei „több mint két évszázada megfogalmazta számunkra a legfontosabb dolgot, magatartásunk, erkölcsi létünk meghatározó feladatát, mely szerint minden embernek a legszentebb kötelessége... emelni nemzetét, s annak műveltségéért az ember boldogságát szolgáló értelem fényével küzdeni”.

A beszédet, mint minden évben, ezúttal is közös megemlékezés zárta, felidézve azoknak a társasági tagoknak az emlékét, akik már nem lehetnek közöttünk, akiktől az évek során búcsúnunk kellett.

Az elnöki köszöntőt az éves társasági munka áttekintése, majd *Décsyné Varga Anikó* rövid lírai műsora követte. *Csermely Tibor* a Társaság kiadványairól, *Kovács Tiborné* a jubileumi kötet előkészületeiről és a 20 év társasági eseményeiről összeállított kronológiáról tartott tájékoztatást. A rendezvény első részét a jubileumi

díszoklevelek és a Társaság megalakulásának 20. évfordulója alkalmából készült emléklapok átadása zárta.

Az ünnepi fogadás hangulatos alkalmat teremtett a baráti beszélgetésekre, a kitüntetettek – köztük a Bessenyei-névfelvételt kezdeményező *Román István* és *dr. Karakó László* megyei közgyűlési képviselők és a Bessenyei Emlékévhez kapcsolódó méltó megemlékezést támogató *Gergely Zsolt* osztályvezető-helyettes – köszöntésére, a visszaemlékezésre és a jövő terveiről – köztük a megyei „irodalmi tárlat” létrehozásáról – való közös gondolkodásra. A jubiláló Társaságot *Román István*, a közgyűlés oktatási és kulturális bizottságának elnöke köszöntötte. Az ünneplők között volt *Seszták Oszkár*, a közgyűlés alelnöke. A jubileumi összejövetel résztvevőit – igazi meglepetésként – a tiszaberceliek küldöttsége a Bessenyei család címerével díszített óriás-tortával köszöntötte.

**A jubileumi ünnepséget Bánszki István nyitotta meg
(a további képeket ld. a 134. oldalon!)**

Utószó

Az 1898-ban alapított, s csaknem negyvenéves kényszerű nemlét után újjászervezett Bessenyei Társaság első két évtizedének történetét a 2007-es év ünnepi eseményeinek felidézésével lezártnak tekinthetjük. A 20 éves jubileum, mint minden jelentős évforduló, jó alkalom volt a visszaemlékezésre, a szellemi elődök előtti főhajtásra, s a Társaság tevékenységének számbavételére. Ezt a célt szolgálja az 1987 és 2007 közötti időszak legfontosabb társasági eseményeit megörökítő jubileumi kötet is, amelynek összeállításával a Társaság elnöksége – megtisztelő módon – megbízott.

Társaságunk alapító és közös céljaink mellett elkötelezett tagjaként arra törekedtem, hogy a rendelkezésemre álló források és személyes emlékeim alapján készülő kötet a lehető legteljesebb képet adjon a Társaság életéről. A terjedelmi korlátok szorításában le kellett mondani az egyes rendezvények részletes leírásáról. A korábbi években már közzétett előadások – így a Szellemi elődeink sorozat pályarajzai – és az évkönyvekben megörökített események csak utalásszerűen szerepelnek.

A húszéves tevékenység összegző áttekintése azt mutatja, hogy Társaságunk, amely az évek során igazi közösséggé vált, az alakuló ülésen elfogadott nemes célkitűzések szellemében munkálkodva, jelentős eredményeket ért el a Bessenyei-kultusz ápolása, szellemi hagyatékának gondozása és népszerűsítése terén. A rendelkezésére álló eszközökkel védte és védi a magyar kultúra klasszikus értékeit, a helyi hagyományos értékeket, s emellett előadói fórumot, bemutatkozási lehetőséget biztosít a szűkebb pátriánkban élő írók, költők és tehetséges alkotók számára.

Remélem, hogy a kötet lapozgatása közben, a helyenként óhatatlanul szűkszavú adatok is segítenek feleleveníteni rendezvényeink – a változatos témájú előadások, megemlékezések, szerzői és irodalmi estek, könyvbemutatók és hagyományörző kirándulások – maradandó emlékét, érzelmi-gondolati gazdagságát és bensőséges hangulatát.

Megköszönöm Kökénydi Máriának és Futaky Lászlónak a dokumentumokat, Belinszky Etelkának a fotókat, Erdélyi Tamásnak a szerkesztést és az IMI Print Nyomdának a gondos kivitelezést.

Kovács Tiborné

A társasági események kronológiája, 1987–2007

1987

Október 16–17. A Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság alakuló közgyűlése Nyíregyházán, a Hazafias Népfront székházában.

Az alapító tagok *Bánszki István* irodalomtörténészt, Bessenyei-kutatót, a főiskola irodalom tanszékének docensét választják a Társaság elnökének.

Tudományos ülészak a Bessenyei Társaság megalakulása alkalmából: *Némedi Lajos* egyetemi tanár (KLTE), *Bíró Ferenc* egyetemi docens, az MTA Irodalomtudományi Intézete, *Wéber Antal* egyetemi tanár (ELTE), *Mezei Márta* egyetemi tanár (ELTE), *Csorba Sándor* főiskolai docens, *Kovács Dániel*, a *Kazinczy Társaság* elnöke és *Bánszki István* előadása.

Koszorúzás Tiszabercelen a Bessenyei-emlékháznál és a Bessenyei-szobornál.

November 13. Az első elnökségi ülés a HNF székházában.

Elkészül a Társasági tájékoztató első száma.

December 14. *Bánszki István*: Bessenyei élete Tiszaberceltől Bécsen át Bakonszegig.

A Szellemi elődeink című előadássorozat első előadása.

1988

Január 18. *Margócsy József*: *Vietórisz József* költő-tanár életútja. (Szellemi elődeink)

Január 21. Megemlékezés és kiállítás a Bessenyei Kör megalakulásának 90. évfordulója alkalmából a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtárában.

Február 15. *Szabó Géza*: *Popini Albert* életútja (Szellemi elődeink)

Február 24. Ünnepi megemlékezés és koszorúzás Bessenyei György sírjánál. Emlékbeszédet mond *Csabai Lászlóné* tanácselnök. Közreműködik a főiskola kamarakórusa.

Március 7. *Fazekas Árpád*: *Jósa András* életműve. (Szellemi elődeink)

Megjelenik a Társaság első kiadványa *Örökségünk*: Bessenyei György címmel.

A Társaság tagjai átveszik a tagsági emléklapot.

Március 21. A Bessenyei Műveltségi Verseny gimnáziumi elődöntője a főiskolán.

Március 25. *Király István* akadémikus és *Pálfy G. István* újságíró a megyei könyvtárral közösen indított Társasági Fórum című sorozat első vendégei.

- Április 11.** A Magyar Költészet Napján emlékezés a 200 éve született Kisfaludy Károlyra. *Bánszki István* előadása és *Horváth István* színművész verses összeállítása A modern líra gyöngyszemei címmel.
- Április 16.** A Bessenyei Műveltségi Verseny általános iskolai döntője a főiskolán. (1. helyezett: Kisvárdai, 2. sz. Általános Iskola)
- Április 18.** *Margócsy Józsefné: Spányi Géza* életútja. (Szellemi elődeink)
- Április 23.** A Bessenyei Műveltségi Verseny gimnáziumi döntője az SZMT székházban. (1. helyezett: Bessenyei Gimnázium, Kisvárdai)
- Május 20.** *Katona Béla: Fehér Gábor* életútja. (Szellemi elődeink)
- Szeptember 27.** A Társaság képviselői Sárospatakon *Somogyi József* Bessenyei-szobrának avatásán. *Bánszki István* és *Szabó József* előadása a Bessenyei-emlékülésen.
- Október 10-13.** Bessenyei Irodalmi Napok.
- Október 10.** Könyvkiállítás és *Bíró Ferenc* egyetemi docens: Bessenyei és az európai felvilágosodás c. előadása a megyei könyvtárban. Rendhagyó irodalomóra a Kölcsey és a Zrínyi Gimnáziumban.
- Október 11.** *Porubszky Pál* emlékülés a Kossuth Gimnáziumban. Emlékbeszéd: *Palotai Erzsébet*. *Bánszki István* előadása Bessenyei emberi és művészi jellemvonásairól.
- Október 12.** A megyei írócsoport bemutatkozása a tanárképző főiskola nagyelőadó-jában. Bevezeti *Katona Béla*, a megyei írócsoport elnöke.
- Október 13.** *Bata Imre* főszerkesztő előadása a Pedagógiai Intézetben és a Jósza András Múzeum előadótermében.
Térzene a Bessenyei téren.
Koszorúzás a Bessenyei-szobornál. Emlékezik: *Margócsy József*.
- November 2.** Az első közgyűlés. Egy éves működésünk áttekintése.
- November 15.** *Bánszki István: Ágától Pontyin át Tarimenesig: Bessenyei életműve.* (Szellemi elődeink)
- November 25.** A Szabolcsi Öregdiákok és a Bessenyei Társaság találkozója Budapesten. Házigazda: *Czine Mihály*, a klub díszvendége: *Belohorszky Ferenc*.
- November 29.** *Fekete Károly* teológiai tanár: Első várostörténésünk: *Lukács Ödön*. (Szellemi elődeink)
- December 6.** *Margócsy József: Egy költő Anarcsról: Czobel Minka* életműve. (Szellemi elődeink)
Először adták át a Társaság által alapított Bessenyei-emlékplakettet. A kitüntetettek: *Belohorszky Ferenc*, a Bessenyei Kör egykori főtítkára és *Bíró Ferenc* egyetemi tanár, a Társaság tiszteletbeli tagjai.
- December 15.** A Társasági Fórum vendége *Kósa Ferenc*, Balázs Béla-díjas filmrendező. (Az alkalomra *Kósa Ferenc* munkásságát bemutató bibliográfia készült *Kovács Tiborné* összeállításában.)

1989

- Január 25.** *Ambrózy Géza: Geduly Henrik* várostörténész. (Szellemi elődeink)
- Február 14.** *Pál György: A nagykállói Lőrinczy György* életműve. (Szellemi elődeink)
- Február 20.** *Pomogáts Béla* irodalomtörténész: Magyar irodalom Nyugat-Európában és az USA-ban c. előadása.
- Február 24.** Megemlékezés és koszorúzás Bessenyei sirjánál. Emlékbeszéd: *Kiss Gábor*.
- Március 13.** *Szitha Mária: Méreiné Juhász Margit* életműve. (Szellemi elődeink)
- Március 30.** A Társasági Fórum vendége a 60 éves *Czine Mihály* irodalomtörténész. A beszélgetést a Nép és irodalom című kötetéről *Margócsy József* vezeti.
A Társaság vacsorával egybekötött ismerkedési estet rendez a Tanárképző Főiskola éttermében.
- Április 11.** Ünnepi megemlékezés a Magyar Költészet Napján.
Bánszki István előadása és *Csikos Sándor* színművész Villon-estje.
- Április 15.** A Bessenyei Műveltségi Verseny általános iskolai döntője a főiskolán. (1. helyezett a Mándoki Körzeti Általános Iskola csapata.)
- Április 22.** A Bessenyei Műveltségi Verseny középiskolai döntője a főiskolán. (1. helyezett a mátészalkai Esze Tamás Gimnázium csapata.)
- Április 23.** A Társaság közreműködik a Kodály Társaság *Sík Sándor* emlékünnepején. *Bánszki István* előadása *Sík Sándor* életműve címmel. Vendégművész: *Sinkovits Imre*.
- Április 27.** A Társaság vendége a zempléni Kazinczy Ferenc Irodalmi Társaság. *Kováts Dániel* elnök előadása a társaság tevékenységéről. Közreműködnek a Kazinczy Társaság vers- és zenebarát tagjai.
- Május 4.** Látogatás a bakonszegi Bessenyei-házban, koszorúzás a Bessenyei-szobornál.
- Június 8.** A Társasági Fórum vendége *Püski Sándor* könyvkiadó és beszélgetőpartnere, *Szél Júlia* újságíró.
Az Ünnepi Könyvhétre megjelenik *Bánszki István: A Bessenyei Kör története (1898–1949)* című kötete.
- Július** A Társaság vendége az amerikai Magyar Öregdiák Szövetség Bessenyei Körének vezetője, *Nagy Károly* egyetemi tanár New Jersey-ből.
- Augusztus 26–27.** Baráti találkozó a Szabolcsi Öregdiákok Klubjának hazalátogató csoportjával a főiskolán és a tiszaberceli Bessenyei Emlékházban.

- Szeptember 12.** Az elnökségi értekezleten határozatot hoznak a Bemutatkozik... című sorozat és a Szabolcsi Versek Versenye című szavalóverseny indításáról.
- Szeptember 28.** Látogatás Sátoraljaújhelyen a Kazinczy Ferenc Társaságnál.
Bánszki István ismerteti a Bessenyei Társaság tevékenységét. Közreműködnek: *Antal Attila* költő és *Joób Árpád* zenetanár.
- Október 8-21.** Bessenyei Irodalmi és Művészeti Napok.
- Október 8.** Zenei és irodalmi est a megyeháza dísztermében. Közreműködnek: *Zubor Ágnes* és *Csikos Sándor* színművészek és a zeneiskola tanárai.
- Október 10.** A Társasági Fórum vendége *Margócsy József* helytörténész, nyugalmazott főiskolai főigazgató. Beszélgetőpartnere *Pál György* főiskolai tanár.
- Október 12.** *Bánszki István* előadása Bessenyei alakja és emléke a képzőművészetben címmel.
- Október 16.** *Galambos Lajos*ra emlékezünk. Emlékezés a Móricz Zsigmond Megyei Könyvtárban.
- Október 19.** Bemutatkozik a Bessenyei György Tanárképző Főiskola. Közreműködnek a főiskola vezetői, tanárai és hallgatói.
- Október 21.** A Társaság második közgyűlése. A Bessenyei-verspályázat kiírása. A Bessenyei-emlékérem kitüntetettjei: *Némedi Lajos* egyetemi tanár (KLTE), *Molnár Rózsa* tanár és *Rácz Géza* nyugalmazott kultúratanácsos.
- November 14.** *Csorba Sándor* főiskolai tanár: Emlékezés az öt éve elhunyt *Bory Zsolt* költői életművére. (Szellemi elődeink)
- November 21.** *Karádi Zsolt* főiskolai adjunktus: *Merényi Oszkár* nyíregyházi működése. (Szellemi elődeink)
- December 9.** Társas vacsora a HNF Pinceszabójában. *Rácz Géza* átveszi a Bessenyei Társaság Emlékérmét.
- December 11.** Váci Mihályra emlékezünk születésének 65. évfordulóján.
Koszorúzás és megemlékezés a Váci-szobornál és az emléktáblánál.
Emlékest a megyei könyvtár nagytermében. *Bánszki István*: Dicsérni jöttem Vácit, nem temetni c. előadása. Közreműködnek: *Zubor Ágnes* és *Csikos Sándor* színművészek.

1990

- Január 16.** *Jeney István* főiskolai adjunktus: *Sipkay Barna* életműve. (Szellemi elődeink)
- Február 20.** *Bánszki István*: A Bessenyei-magatartás példája c. előadása.
A Bessenyei-verspályázat eredményhirdetése: I. *Cselényi I. Gábor*: Alakváltozások, II. *Nagy Éva*: Több bölcsességet!, III. *Béres Andrea*: A rengeteghez c. verse.

- Február 24.** A Szabolcsi Versek Versenye c. szavalóverseny döntője a kisvárdai Bessenyei Gimnáziumban. Rendező: *Sárosy Zoltán* igazgató, elnökségi tag.
A Bessenyei-szobornál *Nagy Éva* mondja el pályadíjas versét.
- Február 25.** Emlékezés és koszorúzás Bessenyei sírjánál. Emlékbeszéd: *Pataki József* művelődési főtanácsos. *Cselényi I. Gábor* előadásában elhangzott a díjnyertes Bessenyei-vers.
- Március 6.** *Némedi Lajos*, a KLTE tanára: A Bessenyei-kutatás eredményei c. előadása. A Bessenyei-emlékérem átadása.
- Március 20.** *Turi Sándorné* tanárnő: *Turi Sándor* életműve. (Szellemi elődeink)
- Április 7.** A Bessenyei Műveltségi Verseny általános iskolai döntője a főiskolán.
- Április 10.** Ünnepi irodalmi műsor a Magyar Költészet Napján. Előadó: *Bánszki István*. Közreműködnek a főiskola hallgatói.
- Április 18.** *Bécsy Tamás* egyetemi tanár (ELTE) előadása a mai magyar drámáról.
- Április 21.** A Bessenyei Műveltségi Verseny középiskolai döntője a főiskolán.
- Április 24.** Bemutatkozik a kisvárdai Bessenyei György Gimnázium. Közreműködnek: *Sárosy Zoltán* igazgató, az iskola énekkara, versmondói, színjátszói.
- Május 5.** *Reményik Sándor* centenáriumi emlékest az evangélikus templomban. Előadás és zárzó: *Koren Emil* esperes és *Bánszki István* elnök. Közreműködnek: *Csikos Sándor*, *Szabó Tünde* színművészek, *Benczur Sándor*, a főiskola és az egyház énekkara.
- Május 19.** A Társaság közreműködött a Göncön szervezett I. Abaúji Szabadegyetem keretében a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulóján rendezett konferencián. *Bánszki István*: A magyar nyelvű biblia hatása Bessenyei műveiben c. előadása.
- November 21.** Irodalmi emlékműsor a 300 éve született Mikes Kelemen tiszteletére. Előadó: *Hopp Lajos*, az ELTE tanára, a rodostói emlékünnepeken részt vett magyar küldöttség tagja.
- November 30.** Bessenyei-dombormű avatása a főiskola főbejáratánál. (*Nagy Lajos Imre* szobrászművész alkotása.) Emlékbeszéd: *Székely Gábor* főigazgató és *Bánszki István*, a Társaság elnöke.
A Bessenyei kritikai kiadás 3. kötetének bemutatása a főiskola tanácstermében. A beszélgetést *Bíró Ferenc*, a kötet sajtó alá rendezője vezeti. (A Bessenyei György Tanárképző Főiskola és a Bessenyei Társaság közös rendezésében.)
- December 11.** *Inántsyné Nagy Mária* főiskolai tanár: A 100 éve született *Tartallyné Stima Ilona* műveire emlékezünk. (Szellemi elődeink)
A Bessenyei-emlékéremmel *Margócsy József* nyugalmazott főigazgatót és *Sárosy Zoltánt*, a kisvárdai Bessenyei Gimnázium igazgatóját tüntették ki.

1991

- Január 23.** A Társaság tisztújító közgyűlése.
- Február 12.** Városunk egykori híres, tudós tanáraitra emlékezik *Katona Béla* főiskolai tanár. Közreműködnek a főiskola hallgatói.
- Február 23.** A Szabolcsi Versek Versenyének döntője a kisvárdai Bessenyei Gimnázium dísztermében.
A kisvárdai Bessenyei-szobor megkoszorúzása. Emlékbeszédet mond: *Sárosy Zoltán* igazgató.
- Február 24.** Megemlékezés és koszorúzás Bessenyei sirjánál. Emlékbeszédet mond: *Rácz Géza* nyugalmazott kultúratanácsos.
Bessenyei szoboravató ünnep Bakonszegen. (*Kurucz Imre* szobrászművész Bessenyei mellszobra.) Emlékbeszédet mond: *Bánszki István*.
- Március 19.** Bemutatkozik a nyíregyházi Bessenyei Kollégium. Rendező: *Kiss János* igazgató.
- Március 23.** Bessenyei Műveltségi Verseny a főiskolán 10 meghívott megyei gimnázium részvételével. (1. helyezett a mátészalkai Esze Tamás Gimnázium csapata.)
- Március 26.** 86 éves korában elhunyt *Belohorszky Ferenc*. A Társaság nevében *Bánszki István* búcsúztatta.
- Április 11.** A Magyar Költészet Napjának ünnepi műsorában bemutatkoznak a Szabolcsi Versek Versenyének győztes versmondói. Bevezetőt mond *Bánszki István*. (A megyei könyvtárral és a TESZ-szel közös rendezvény.)
- Április 13.** Bessenyei Előadói Verseny a főiskola magyar szakos hallgatói részére. (1. helyezett *Gyureskó Ágnes*.) (A főiskola és a Társaság közös rendezvénye.)
- Április 23.** Bemutatkozik a kisvárdai Bessenyei György Gimnázium. Kulturális műsor és *Sárosy Zoltán* előadása, aki ez alkalommal veszi át a Bessenyei-emlékérmet.
- Május 10.** Bemutatkozik a nyíregyházi Bessenyei Színkör. *Szántó Sándornak*, a színkör vezetőjének előadása Tíz év története címmel.
- Május 23.** Városunk egykori jelentős eseményére emlékezünk a Kossuth Gimnázium dísztermében. 60 éve itt mutatták be a *Belohorszky Ferenc* irányításával és az akkori Kossuth-diákok közreműködésével sajtó alá rendezett Bessenyei György kisebb költeményei című kötetet.
- Május 31.** A Szabolcs-Szatmár-Bereg kortárs íróinak kislexikona c. társasági kiadvány könyvpremierje a TESZ nagytermében. A kötetet bemutatják a szerkesztők: *Bánszki István* és *Futaky László*.
- Június 21.** Szülőföldünk Erdély c. képzőművészeti kiállítás a megyei könyvtárban. Megnyitja *Hajdú Dénes Demeter*, az Erdélyi Művészeti

Alap elnöke. *Bánszki István* előadása: Erdély és a magyar irodalom címmel. Közreműködik *Illyés Péter*, a Bessenyei Színkör tagja. (A Társaság a kiállítás társrendezője.)

- Augusztus** A Társaság a III. Szatmári Irodalmi Napok társrendezője.
Bánszki István előadása Bessenyei jelentőségéről. A Bessenyei Színkör bemutatja Bessenyei: A filozófus c. vígjátékát.
- Szeptember 23.** Emlékezés *Széchenyi Istvánra* születésének 200. évfordulóján. Az emlékülés előadói: *Szabó József*, *Csorba Sándor* és *Szabó Géza*, a főiskola tanárai. Verset mond: *Gyureskó Ágnes*, főiskolai hallgató.
- Október 1.** *Láczay Magdolna*, a mezőgazdasági főiskola tanára: A szabolcsi szabadkőművesség c. előadása.
- Október 20.** Emlékezés az 50 éve elhunyt *Reményik Sándorra*. A Társaság és az evangélikus egyház közös rendezvénye az evangélikus templomban. Előadók: *Bachát László* és *Bánszki István*.
- November 7.** *Bánszki István: Belohorszky Ferenc* Bessenyei-kutató pályaképe. (Szellemi elődeink)
- November 12.** *János István* főiskolai tanár: Emlékezés a 200 éve született *Katona Józsefre* c. előadása.
- November 15.** Bemutatkozik a tiszaberceli Bessenyei Szakmunkásképző Iskola. A Társaság látogatása Tiszabercelre, ahol megnézik a Bessenyei-emlékház új irodalmi kiállítását.
- November 26.** Irodalmi est *Rákos Sándor* születésének 70. évfordulója alkalmából. *Katona Béla* irodalomtörténész: Élet és pálya c. előadása.
- December 3.** *Makay László* tanár (Kisvárdai): *Kiss Lajos* néprajzkutató, régész és múzeumigazgató pályaképe. (Szellemi elődeink)
- December 19.** A Bessenyei-emlékérem kitüntetettjei: *Ferencz Miklósné* és *Szitha Mária* nyugalmazott tanárnők.
Bánszki István emlékbeszéde a berettyóújfalui Bessenyei György Szakközépiskola névadó ünnepségén.

1992

- Január 23.** *Bánszki István* mutatja be Bessenyei: A természet világa c. művét „Az embert fedezd fel...” címmel.
- Február 13.** Egyház és kultúra. A történelmi egyházak szerepe a nemzeti kultúrában és a közoktatásban. Előadók: *Bozorády Zoltán* evangélikus esperes, *Fekete Károly* református teológiai tanár, *Keresztes Szilárd* görög katolikus püspök, *Várady József* római katolikus főesperes. Közreműködnek: *Csikos Sándor* Jászai-díjas színművész és *Bárdosi Ildikó* főiskolai hallgató.
- Február 22.** Szabolcsi Versek Versenye szavalóverseny Kisvárdán, a Bessenyei Gimnáziumban. Rendező: *Sárosy Zoltán* igazgató.

- Február 23.** Megemlékezés és koszorúzás Bessenyei sírjánál. Emlékbeszéd: *Kökéndy Mária*, elnökségi tag.
- Február 24.** Körzeti Bessenyei-vetélkedő Tiszabercelen általános iskolások számára. Rendező: *Zsíros Antalné* igazgató.
- Február 25.** Bessenyei emlékműsor a főiskola nagyelőadójában, a főiskola alapításának 30., a Bessenyei név viselésének 20. évében. Ünnepi beszéd: *Székely Gábor* főigazgató. Előadó: *Bánszki István*. Közreműködnek a főiskola tanárai és hallgatói.
- Március 7.** A Társaság képviselői részt vettek a Kazinczy Társaság Encsen rendezett II. Abaúji Szabadegyetemén. *Bánszki István*: Bessenyei nyelvi és közművelődési programjáról tartott előadást.
- Március 12.** Bessenyei Előadói Verseny a megyei könyvtárban magyar szakos főiskolai hallgatók számára. A zsűri elnöke *Kovács Dániel*.
- Március 19.** *Arany János*-emlékest születésének 175. évfordulóján. Emlékező előadást tart *Pásztor Attiláné*, az Arany János Gimnázium tanára.
- Március 28.** Bessenyei Műveltségi Verseny a főiskolán középiskolások számára. (1. helyezett a nyíregyházi Kölcsey Gimnázium.) Rendezte: *Nagy Éva*, főiskolai tanár.
- Április 11.** A Magyar Költészet Napján költők, versek, versmondók matinéja a megyei könyvtárban. Bemutatkoznak a Szabolcsi Versek Versenyének győztesei. *Futaky László*: Kortárs líra tágabb és szűkebb pátriánkban c. előadása. A Társaság vendége: *Gajárszky Magdolna* költő és *Z. Misuta Márta* előadó.
- Április 25.** Világlíra Nyíregyházán – főiskolás hangokon. A nyíregyházi főiskolák hallgatóinak szavalóversenye a művelődési központ kamaratermében. A zsűri elnöke: *Csikos Sándor* színművész.
- Május 7.** Kovács Tibor könyvtárigazgató előadása a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár tevékenységéről A könyvtár, mint szellemi műhely címmel.
- Május 14.** A Bessenyei Színkör a Kölyökkvár nagytermében bemutatja Bessenyei: A filozófus c. vígjátékának rövidített változatát. Rendező: *Szántó Sándor*. *Bánszki István* prologusa a darab jelentőségéről.
- Május 18.** Évadzáró kötetlen baráti beszélgetés a társasági tagok és hozzátartozóik részére a TESZ nagytermében.
- Július 1.** *Bánszki István*, a Társaság elnöke 1992. július 1-jével a nyíregyházi evangélikus gyülekezet tulajdonába visszakerült, s régi nevét felvett Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatója lett. A Bessenyei Társaság a továbbiakban a gimnázium dísztermében tartja az összejöveteleit.
- Szeptember 24.** *Bódor Sándor* tanár (Nagykálló): *Ratkó József* életútja, pályaképe. (Szellemi elődeink)

- Október 15.** *Móricz Zsigmond*-emlékünnepe halálának 50. évfordulóján. Előadó: *Kovács Dániel*, a Kazinczy Társaság elnöke, a Móricztól – Móriczról című kötet szerzője.
- November 22.** Bemutatkozik *Horváth József* megyénkben élő költő, a Gyökereid el ne ereszd című verseskötet szerzője. Verssel, énekkel közreműködik *Horváth Józsefné*, tanár.
- December 17.** *Bódor Sándor: Márai Sándor* életpályája című előadása. A Bessenyei-emlékérem kitüntetettjei: *Bachát László* és *Katona Béla* főiskolai tanárok.
- December 20.** *Csermely Tibor* előadása Advent az irodalomban címmel. (Az evangélikus gimnáziummal közös rendezvény.)

1993

- Január 21.** A Magyar Kultúra Napjának ünnepe a díszteremben. Előadók és közreműködők: *Csikos Sándor*, *Csorba Sándor*, *Dévényi Sarolta*, *Futaky László*, *Szitha Mária*, *Vargáné Belinszky Etelka*.
- Január 27.** Megemlékezés és koszorúzás *Sipkay Barna* író sírjánál, halálának 25. évfordulóján.
- Február 24.** Megemlékezés és koszorúzás Bessenyei sírjánál. Emlékbeszéd: Kovács Tibor, a Társaság titkára. Bessenyei Műveltségi Verseny középiskolásoknak a Társaság és a Bessenyei Kollégium szervezésében.
- Március 11.** *Bernáth Zoltán* előadása az 1945 után működő népbíróságok tevékenységéről Justitia tudatzavarai címmel (könyvbemutató).
- Március 18.** *Nagy Lászlóné* előadása: Az Alföld képe Petőfi és Ady lírájában címmel. Közreműködnek a gimnázium diákjai.
- Április 22.** *Bódor Sándor* tanár előadása *Márai Sándor* és a keresztény eszmevilág címmel.
- Május 8–9.** Az Úr érkezése c. Országos Ökumenikus Szavalóverseny a Kossuth Gimnázium dísztermében egyházi gimnáziumok diákjai számára. (A Társaság támogató közreműködésével.)
- Május 26.** A Bessenyei Társaság vendége *Balczó András* öttusa világ- és olimpiai bajnok, egykori Kossuth-diák.
- Október 22.** *Barota Mihály* tanár, író szerzői estje.
- November 11.** A Szatmárnémeti Magyar Színház irodalmi estje és bemutatkozása Te vagy a szabadító címmel.
- November 23.** *Praznovszky Mihály*, a Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatója előadása Krúdy Gyula regényeiről.
- December 21.** A díszteremben tartott ünnepi közgyűlésen *Kökéndy Mária* és *Kovács Tibor*, a Társaság titkára vette át a Bessenyei-emlékérmeket.

1994

- Január 20.** A Magyar Kultúra Napján ünnepi műsor a TIT nagytermében. *Bánszki István* előadása. Közreműködnek a Móricz Zsigmond Színház művészei és a Cantemus Kórus.
- Február 24.** Bessenyei György emlékműsor halálának 183. évfordulóján. Emlékbeszéd: *Ferencz Miklósné* tanárnő.
- Március 24.** A Kassai Magyar Színház művészeinek verses-zenés műsora Íme, hát megleltem hazámat címmel.
- Április 19.** Megemlékezés Kossuth Lajos halálának 100 éves évfordulójáról. *Fabinyi Tibor* evangélikus teológiai tanár előadása.
- Április 23–24.** Az Úr érkezése c. II. Országos Ökumenikus Szavalóverseny egyházi gimnáziumok diákjai számára. (A Társaság támogató közreműködésével.)
- Május 26.** *Bódor Sándor* előadása *Márai Sándor* írói vallomásai címmel.
- Szeptember 22.** *Ferencz Miklósné* bemutatja Iskoláskoromban címmel megjelent új kötetét.
- Október 20.** *Bódor Sándor* előadása *Kodolányi János* regényeiről.
- November 7.** A Társaság vendége három csángó népdalénekes.
- December 22.** A Társaság ünnepi közgyűlése. A Bessenyei-emlékérem kitüntetettje: *Tarcai Zoltán* főiskolai tanár, zenetörténész és *Bódor Sándor* tanár.

1995

- Január 19.** *Bernáth Zoltán* előadása a Szabolcsi Öregdiákok Klubjának 25 éves története címmel.
- Január 23.** A Magyar Kultúra Napján ünnepi műsor a TIT nagytermében. (A Bessenyei Társaság, a TIT és a TESZ közös rendezvénye.)
- Február 23.** Bessenyei öröksége címmel ünnepi műsor a gimnázium dísztermében. Előadó: *Pappné Nagy Éva* főiskolai tanár. Közreműködnek a gimnázium diákjai.
- Február 24.** Koszorúzás a főiskolai Bessenyei-domborműnél.
Bessenyei emlékműsor a főiskolai könyvtár olvasótermében. Előadó: *Pappné Nagy Éva*. Közreműködnek a főiskola hallgatói.
- Február 25.** Emlékezés és koszorúzás Bessenyei sírjánál.
- Március 23.** *Katona Béla* főiskolai tanár előadása a Megyénk irodalmi topográfia című munkája 2. kötetéről és a megyei irodalomról.
- Április 20.** *Merényi László* emlékezik édesapjára, a 100 éve született *Merényi Oszkár* irodalomtörténészre.

- Április 22.** Különbusszal Tiszabercelre, a Bessenyei György Szakközépiskolában megrendezett Bessenyei-szavalóversenyre.
- Május 6–7.** Az Úr érkezése c. III. Országos Ökumenikus Szavalóverseny.
- Május 25.** Különbéke címmel *dr. Szabó Gyula* főorvos-művész önálló estje a díszteremben. Zongorán kísér *Keresztesné Papp Ágnes*.
- Szeptember 28.** *Kányádi Sándor* erdélyi költő szerzői estje. A beszélgetést *Karádi Zsolt* vezeti. (A Kodály Társasággal és a városi művelődési osztállyal közös rendezvény.)
- Október 19.** *Pappné Nagy Éva* előadása *Mészöly Miklós* írói pályájáról.
- November 11.** *Belohorszky Ferenc* emléktáblájának avatóünnepsége a gimnáziumban. (*Orr Lajos* alkotása.) Az ünnepség a gimnázium és a Bessenyei Társaság által adott fogadással, emlékező beszélgetéssel zárul.
- November 16.** *Tóth-Máté Miklós* debreceni író és előadóművész bemutatkozása.
- December 20.** Ünnepi évváró közgyűlés. A Bessenyei-emlékérem átadása *Pappné Nagy Éva* főiskolai tanár és *Zsíros Antalné* tanárnő számára.

1996

- Január 23.** A Magyar Kultúra Napján a Társaság, a TIT és a TESZ közös ünnepélyt rendez a gimnázium dísztermében. Előadók: *Bachát László* (nyelvi kultúra), *Blaskóné Brösztl Márta* (könyvtár és kultúra), *Dévényi Sarolta* (képzőművészet), *Ivaskin Attila* (irodalom), *Vargáné Belinszky Etelka* (énekezenekultúra). Közreműködnek: a Művészeti Szakközépiskola énekkara, a gimnázium versmondói és énekesei.
- Február 23.** Bessenyei Györgyre emlékezünk halálának 185. évfordulóján. Koszorúzás a főiskolai Bessenyei-domborműnél. Emlékbeszédet mond: *Székely Gábor* főigazgató. Emlékműsor a könyvtárban. Ünnepi beszéd: *János István* főiskolai docens.
A felolvasó ülés előadói: *Pál György*, *Csorba Sándor*, *Antal Attila*, *Jeney István*, *Margócsy Klára*, *Jánosi Zoltán*. (A Bessenyei György Tanárképző Főiskola Közművelődési Bizottsága és az MTA megyei Tudományos Testületének Irodalmi Szekciója rendezvénye.)
- Február 24.** *Csermely Tibor* előadása Szabolcs daliája, Bihar remetéje címmel. Közreműködnek a Szent Imre Gimnázium diákjai. A megemlékezés Bessenyei sírjának megkoszorúzásával zárult.
- Március 21.** *Hetey László* színművész előadóestje a díszteremben.
- Szeptember 26.** *Margócsy József* előadása: Az 1000 éves magyar iskola nyíregyházi fejezetei címmel.

- Október 29.** A 16. századi prédikátor-írók üzenete a manak. Előadók: *Bozorádi Zoltán* evangélikus esperes, *Sipos Kund Kötöny* református esperes és *Bánszki István* irodalomtörténész. Közreműködnek a gimnázium diákjai. (Az Országos Protestáns Napok szervezőivel együttműködve.)
- November 21.** *Frenkl Róbert* egyetemi tanár: A test és lélek harmóniája c. előadása.
- December 21.** Hagyományos karácsonyi találkozó. A Bessenyei-emlékérme átadása. Kitüntetettek: *Székely Gábor* főiskolai főigazgató és *Futaky László*, a megyei könyvtár nyugalmazott igazgatóhelyettese.

1997 – Bessenyei Év

- Január 19.** A Magyar Kultúra Napjának ünnepe Szatmárcsekén. Találkozó *Kányádi Sándor* erdélyi költővel a művelődési központban.
- Február 27.** Bessenyei György és a Bessenyei Kör inspiratív hatása Nyíregyháza szellemi, tudományos és művészeti életére. Előadók: *Babka József*, *Bánszki István*, *Futaky László* és *Hargitay János*.
- Március 20.** *Losonczy Léna* költő szerzői estje.
- Április 20.** Az V. Országos Ökumenikus Szavalóverseny döntője.
- Április 24.** Koszorúzás Bessenyei sírjánál. Emlékbeszédet mond: *Palotai Erzsébet* tanár, elnökségi tag.
Ünnepi megemlékezés *Vietórisz József*ről. Előadók: *Szlávik Ferenc* és *Szesztay András*, a Vietórisz-család tagjai. Közreműködik: *Hetey László* színművész. *Margócsy József* emlékbeszéde és koszorúzás a gimnázium falán lévő Vietórisz-márványtáblánál. (Szellemi elődeink)
- Május 9.** Megemlékezés és koszorúzás a Bessenyei szobornál. Emlékbeszéd: *Papp Ágoston*, muzeológus.
- Május 31.** A Bessenyei-év ünnepi rendezvényei keretében a Társaság meglátogatja a tiszaberceli szülőházat, megkoszorúzza a Bessenyei-szobrot és az emléktáblát.
- Szeptember 12.** A tiszaberceli általános iskola felveszi Bessenyei György nevét. A Bessenyei-portrét és a feliratot tartalmazó domborművet *Bánszki István* avatja fel.
- Szeptember 25.** *Erdész Sándor* néprajzkutató: A magyar népmese c. előadása. Ezt követi a Szellemi elődeink 4., *Vietórisz József* életpályáját bemutató kötetének könyvpremierje.
- Október 15–16.** A Bessenyei György Tanárképző Főiskola névadója születésének 250., a főiskola fennállásának 35. évfordulója tiszteletére tudományos ülőesszakit rendez. *Bíró Ferenc* irodalomtörténész előadása Bessenyei György programjáról. Az ülőesszakit: *Kókay György*, *Mezei Márta*, *Margócsy István*, *Szilágyi Márton*, *Csorba*

Sándor, Dávidházy Péter, Debreceni Attila, János István, Onder Csaba és Antal Attila előadása.

- November 20.** *Kováts Dániel*, a Kazinczy Társaság tiszteletbeli elnöke: Az anyanyelv-művelés 25 éve c. előadása. Ezt követi *Katona Béla*: Bessenyei és Nyíregyháza c. új kötetének bemutatója.
- December 20.** A hagyományos karácsonyi évadértékelő közgyűlésen a Társaság megalakulásának 10 éves évfordulójának ünnepe, Bessenyei-serleg avatással. A 20. számú Bessenyei-emlékérem kitüntetettje *Bánszki István*, akit a Társaság nevében *Kovács Tibor* köszönt.

1998

- Január 22.** A Magyar Kultúra Napján emlékezés a Himnusz születésének 175. évfordulójára. A gimnázium diákjai bemutatják Bessenyei: A filozófus c. vígjátékát.
Bánszki István igazgató, a Társaság elnöke Budapesten, az országos ünnepség keretében átveszi az Apáczai-díjat.
- Február 19.** *Horváth József* költő, tanár szerzői estje.
- Március 26.** A Magyar Nyelv Hete alkalmából *Bachát László* előadása Nyelvünk fejlődése 1848-tól napjainkig címmel.
- Április 15.** *Réti Árpád*, a Gárdonyi Géza Színház színművésze Ady-estje Ember az embertelenségben címmel.
- Május 7.** *Kóka Rozália*, a népművészet mestere előadóestje.
- Május 28.** *Pregitzer Fruzsina*, a Móricz Zsigmond Színház Jászai-díjas színművésze előadóestje, Uram, nem látta Magyarországot? címmel.
- Szeptember 24.** *Bachát László* előadása Az iskolai nyelvtanítás műszavai c. új kötetéről.
- Október 24.** Megemlékezés és koszorúzás a Bessenyei-síremléknél. Emlékbeszédet mond: *Futaky László*, elnökségünk tagja.
- Október 29.** *Imre László* egyetemi tanár (KLTE) előadása Az ember tragédiájának jelentés-módosulásai címmel. *Madách Imre* születésének 175. évfordulójára emlékezve.
- November 19.** *Erdélyi Zsuzsanna* Európa-díjas néprajzkutató és *Ferencz Éva* énekművész előadása A szóbeliség és az írásbeliség kapcsolata címmel. (A Kodály Társasággal közös rendezvény.)
- December 19.** Hagyományos karácsonyi találkozó. A Bessenyei-emlékérem kitüntetettje: *Csorba Sándor* főiskolai tanár.

1999

- Január 21.** A Magyar Kultúra Napján *Csorba Sándor* főiskolai tanár előadása a Himnusz jelentőségéről.

- Február 25.** A Bessenyei Ifjúsági Önképzőkör bemutatja *Karinthy Frigyes*: Visszakérem az iskolapénzt c. darabját.
- Február 25.** *Futaky László* nyugalmazott könyvtárigazgató-helyettes, szakíró bemutatja Könyvtári múltidéző c. új kötetét. Beszélgetőtársa *Kovács Tibor* nyugalmazott könyvtárigazgató.
- Március 25.** *Ferencz Miklósné* nyugalmazott tanárnő előadása Városunk történelmi iskolái: A Kálvineum címmel.
- Április 8.** *Bécsy Tamás* egyetemi tanár (KLTE): Shakespeare-tények és legendák c. előadása.
- Május 9.** Megemlékezés és koszorúzás a 100 éve felavatott Bessenyei-szobornál. Emlékbeszédet tart *Bánszki István*. Verset mond *Hriczkó Renáta* Kossuth-diák.
- Május 10.** A Bécsben működő Bornemissza Péter Társaság bemutatkozása: Milyen egy bécsi magyar irodalmi társaság élete? címmel. Közreműködnek: *Szépfalusi István* elnök, irodalomtörténész és a társaság tagjai.
- Június 3.** *Bánszki István*: Egy európai magyar: Bessenyei György c. új kötetének bemutatása a Megyei Könyvhét megnyitásának napján.
- Július 1.** Megemlékezés és koszorúzás Tiszabercelen.
- Szeptember 23.** Irodalom és zene. Emlékezés a Bessenyei Kör 1939. szeptemberében indított városi zeneiskolájára. Előadók: a mai zeneiskola művésztanárai és a Társaság irodalom- és zenetörténészei.
- Október 21.** *Fazekas Árpád* nyugalmazott főorvos, helytörténész előadása: Városunk és egészségünk címmel.
- November 18.** *Lukin László*, a Bárdos Lajos Társaság főtítkára: Eszterházi viasságok, Bessenyei és Haydn c. előadása.
- December 23.** Hagyományos karácsonyi ünnepi találkozó. A Bessenyei-emlékérem kitüntettje: *Csermely Tibor* tanár, közőíró.

2000

- Január 20.** *Kelemen Erzsébet* költő, ifjúsági regényíró szerzői estje.
- Február 24.** In memoriam. Megyénk egykori és nemrég elhunyt irodalmi nagyjaira emlékezünk (*Bessenyei György*, *Rákos Sándor*, *Katona Béla*). Emlékeznek: *Bánszki István*, *Palotai Erzsébet*, *János Zoltán*.
- Március 23.** *Pregun István*, a Hittudományi Főiskola főigazgatója: Család – erkölcs – társadalom c. előadása.
- Április 27.** *Székely Gábor* egyetemi tanár: A lexikai fokozás sajátosságai a magyar nyelvben c. előadása.
- Május 9.** Emlékezés és koszorúzás a Bessenyei-szobornál.

- Május 25.** *Kováts Dániel* nyugalmazott főiskolai tanár: A fejedelemasszony és a tudós c. előadása *Lórántffy Zsuzsanna* és *Comenius* szellemi kapcsolatáról.
- Június 8.** *Csorba Sándor* főiskolai tanár: Bessenyei György világa c. új kötetének bemutatása.
- Szeptember 21.** *Szitha Mária* nyugalmazott tanárnő bemutatja Egy család története c. művének első négy kötetét.
- Október 25.** *Márkus Béla* egyetemi tanár (KLTE), irodalomtörténész: In memoriam *Reményik Sándor* c. előadásával a 110 éve született erdélyi költőre emlékezünk.
- November 23.** És milyen ma Tiszabercel? Bessenyei szülőhelyét *Hajnal András* polgármester mutatja be. Közreműködnek a község oktatási, kulturális, vallási, gazdasági vezetői és diákjai.
- December 22.** A Társaság hagyományos karácsonyi találkozója. A Bessenyei-emlékérem kitüntettje *dr. Fazekas Árpád* nyugalmazott főorvos, helytörténész.

2001

- Január 25.** *Imre László* irodalomtörténész, egyetemi tanár (KLTE): A magyar kultúra reménysége a harmadik évezred küszöbén c. előadása.
- Február 22.** *Bánszki István*: A bölcsész-költő és filozófus-író Bessenyei György c. előadása.
- Március 22.** *Bernáth Zoltán* szerzői estje. (Új kötete: Trianon, Párizs, Jalta századában. Püski K., 2000.)
Megkoszorúzzuk *Belohorszky Ferenc* emléktábláját halálának 10. évfordulóján. Emlékbeszéd: *Borsy Zoltán* és *Walkó Zoltán*.
- Április 26.** *Szabó Tünde* és *Hetey László* a Móricz Zsigmond Színház színművészeinek előadói estje a tavasz és a költészet jegyében.
- Május 4.** Tiszaberceli emléktúra. Meglátogattuk Bessenyei szülőházát, megkoszorúztuk a Bessenyei-szobrot.
- Május 9.** A 102 éves Bessenyei szobor megkoszorúzása.
- Május 24.** *Futaky István* egyetemi tanár (Németország): Göttingen és Erdély tudományos, kulturális és történelmi kapcsolatai c. előadása.
- Június 14.** *Ferencz Miklósné*, Társaságunk elnökségi tagjának előadása a 150 éve született *Leffler Sámuel* munkásságáról.
- Június 19.** *Kováts Dániel* főiskolai tanár előadása a 100 éve született *Németh László* élet- és nemzetfilozófiájáról.
- Szeptember 27.** *Horváth Sándor* író, műfordító előadása: „Sötétben minden út hosszú” címmel. Könyvbemutató.

- Október 25.** *Borsy Zoltán*: Miért időszerű az antik világ bölcselőinek szellemisége? c. előadása.
- November 6.** Emlékkünnepség és koszorúzás a Korona Szálló nagytermében tartott *Kodály Zoltán*-előadás 75 éves évfordulója alkalmából. Az évforduló jelentőségét *Bánszki István* méltatja.
- November 22.** A kisvárdai Bessenyei György Gimnázium látogatása. Az intézményt *Bíró Gábor* igazgató mutatja be. A kulturális műsorban közreműködnek: az iskola kamarakórusa, vegyeskara, irodalmi színpada, hangszeresei és tanárai.
- December 22.** Hagyományos karácsonyi ünnepi rendezvény. A Bessenyei-emlékérem kitüntettje: *Palotai Erzsébet* tanár, elnökségünk tagja. Megjelent *Bánszki István*: Múltból jövő üzenetek c. kötete.

2002

- Január 24.** A Magyar Kultúra Napja jegyében *dr. Szabó Gyula* főorvos mutatja be saját alkotásait versben és prózában.
- Február 21.** Az ifjúság nem felejt címmel a Nyíregyházi Főiskola magyar szakos hallgatói, *Csorba Sándor* tanítványai idézik Bessenyei emléket versben, prózában és zenében.
- Március 21.** *Bakajsa András* tanár (Kisvárdai): *Rákos Sándor* költészete és műfordítói tevékenysége c. előadása.
- Május 23.** Pappné Nagy Éva főiskolai tanár kutatásai tükrében bemutatja Mészöly Miklós életútját és irodalmi pályáját.
- Június 1.** Társasági kirándulás. (Kisvárdai, Bessenyei Gimnázium, koszorúzás a Bessenyei szobornál. – Vásárosnaményban látogatás *Schmidt Sándor* fafaragó művész galériájában. – Anarcon koszorúzás a *Czóbel Minka* emlékháznál. – Tákos.)
- Augusztus 29.** A Társaság új kiadványa, a Szellemi elődeink. A Bessenyei Társaság kultúra-teremtő nagyjai c. kötet bemutatója.
- Október 10.** *Szabó Helga*, a zenetudományok kandidátusa Emlékeim *Kodály Zoltán*ról c. előadása. (A Kodály Társasággal közös rendezvény.)
- Október 31.** *Borsy Zoltán*: Az antik világ szellemiségéről c. előadása.
- November 28.** *Szitha Mária*: Egy család története V–VI. c. kötetének bemutatója.
- December 20.** Hagyományos karácsonyi ünnepi rendezvény. Emlékezés a Társaság elmúlt 15 évére. A 25. számú Bessenyei-emlékérem kitüntettje *Hajnal András*, Tiszabercel polgármestere.

2003

- Január 23.** Ünnepség Vikár Sándor, a Bessenyei Kör zenei szakosztálya egykori vezetőjének emlékére. Előadó: Pappné Szabó Ella igazgató. Közreműködnek a Vikár Sándor Zeneiskola tanárai.

- Február 27.** A Nyíregyházán működő Bessenyei Kollégium bemutatkozása. Szervezője: *Balogh Zoltán* igazgató.
- Március 27.** *Antal Attila* főiskolai tanár, költő előadása *Áprily Lajos* életművéről.
- Április 24.** *Tarcai Zoltán* nyugalmazott főiskolai tanár előadása, Kuruc zenei elemek *Kodály Zoltán* műveiben címmel. Közreműködik: *dr. Szabó Gyula*.
- Május 9.** Koszorúzás a Bessenyei-szobornál.
- Május 22.** Emlékezés *Krúdy Gyulára* születésének 125., halálának 70. évfordulója alkalmából. Előadó: *Pethő József* főiskolai docens.
- Június 19.** *Szállási Árpád* orvosprofesszor, költő bemutatkozó előadása. (Verseskötete: *Büvöpaták* c.)
- Szeptember 25.** A Társaság vendége *Udud István* tanár, költő, Mensáros-díjas előadóművész.
- Október 4.** Szakmai kirándulás Bakonszegre. Koszorúzás.
- Október 30.** *Borsy Zoltán*: A népdal és a magyar nóta c. előadása. Közreműködik: *Nagy Csaba* tárogatóművész.
- November 27.** *Margócsy Klára* főiskolai tanár: *Határ Győző* író, filozófus pályaképe c. előadása.
- December 19.** Hagyományos karácsonyi ünnepi rendezvény. A Bessenyei Társaság díszoklevelét *Durucz Istvánné* tanár, *Horváth József* tanár, költő és felesége kapták.

2004

- Január 22.** *Hargitay János*, a TIT megyei igazgatója: A Bessenyei Kör „szabadlyceális” szakosztályától a mai TIT-centrumig. *Jurányi Lajos* életműve c. előadása.
- Február 26.** *Palotai Erzsébet* tanárnő bemutatja a Szabolcsi Szemlét, a Bessenyei Kör folyóiratát.
- Március 25.** *Tarcai Zoltán* főiskolai tanár, zenetörténész: Irodalmi és zenei örökségünk c. előadása. Közreműködik: *Szabó Gyula* főorvos, előadóművész és *Béke Csaba* énekmondó.
- Április 22.** (Bessenyei) György-napi ünnepi megemlékezés a főiskola Bessenyei-aulájában. Szereplői az irodalom szakos hallgatók. Rendező: *Csorba Sándor*. Koszorúzás.
- Május 9.** A 105 éve felavatott Bessenyei-szobor megkoszorúzása. Emlékbeszédet mond *Ferencz Miklósné*.
- Május 27.** *Nagyné Bálint Lilla* emlékezik *Bory Zsolt* költőre, halálának 20. évfordulóján.
- Június 24.** *Lukin László* zenetörténész: A bölcsőtől a sírig. *Liszt Ferenc* képekben és muzsikában c. előadása.

- Szeptember 23.** *Hamar Péter* nyugalmazott igazgató, filmesztéta: Tendenciák a világ filmművészetében c. előadása.
- Október 28.** *Borsy Zoltán*: Emlékek és gondolatok a társadalomról, az életmódról és a morálról c. előadása.
- November 25.** *Kriveczky Béla* főiskolai tanár: A Rákóczi szabadságharc történelmi előzményeiről és szabolcsi eseményeiről c. előadása.
- December 9.** *Vietórisz József*-emlékünnepe. Köszöntő: *Labossa Gusztáv*, a Városvédő Egyesület elnöke. A Breviáriumot bemutatja: *Szlávik Ferenc*. Írói hagyatékáról beszél: *Margócsy József*. Zárszó: *Bánszki István*. Közreműködnek a Kossuth Gimnázium tanulói és *Megyer Lajosné*.
- December 20.** Hagyományos karácsonyi ünnepi rendezvény. A társasági Díszoklevél kitüntettjei: *Borsy Zoltán* jogász, közíró, az Ügyvédi Kamara nyugalmazott elnöke és *Blaskóné Brösztl Márta* könyvtáros-tanár.

2005

- Január 27.** Megemlékezés és koszorúzás a 100 éve született *Belohorszky Ferenc* emléktáblájánál. Emlékeznek a család tagjai és egykori tanítványa, *Walkó Zoltán*.
- Február 24.** *Jánosi Zoltán* irodalomtörténész, a főiskola bölcsészettudományi karának főigazgatója előadása: Nyírfatűz. Arcok és irányok Szabolcs-Szatmár-Bereg újabb irodalmában. *József Attila* emlékezete „Én, József Attila, itt vagyok!” címmel.
- Március 17.** *Tóth Sándor* honvéd alezredes, helytörténész: Egy szerzői-est gondolatai. (Koszorút a hősnék sírhalmára, Zenei élet Nyíregyházán a 19. században és a Kossuth-emlékek Szabolcsban c. kötetei alapján.)
- Április 21.** *Minya Károly* főiskolai tanár: Rendszerváltás – normaváltás. A nyelvvelés története, elvei és vitái 1989-től napjainkig c. előadása.
- Május 9.** Megemlékezés és koszorúzás a Bessenyei-szobornál. Emlékbeszédet mond: *Szitha Mária* nyugalmazott tanárnő.
- Május 26.** *Dr. Fazekas Árpád* bemutatja *dr. Szállási Árpád* főorvos, orvos-történész négy verseskötetét.
- Június 23.** *Lupsáné Gál Mária* szerzői estje A Nyírség lírájának legfrissebb hajtása címen.
- Szeptember 15.** *Dr. Reményi Mihály* főorvos Emlékmorzsák című gyűjteményes kötetét *Margócsy József* mutatja be. Közreműködik: *Labossa Gusztáv*, a Városvédő Egyesület elnöke.
- Szeptember 29.** *Keresztesné Várhelyi Ilona*, a Debreceni Irodalmi Múzeum vezetője „Magyarország és Erdély világító lámpása” – „Debrecen, ó-kikötő” címmel a civis város irodalmi értékeiről tart előadást.

- Október 27.** Meghívott előadónk *Bugya István* tanár, költő (Tiszadob). Vallomás a költészetéről, verseskötetéről és *Ratkó Józsefről*.
- November 24.** Fejezetek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye könyvtártörténetéből (1952–2002). Előadók: *Futaky László* és *Kovács Tibor*. Könyvbemutató.
- December 21.** Hagyományos karácsonyi rendezvény a gimnázium dísztermében. A Társasági díszoklevél kitüntettjei: *Bernáth Zoltán* jogász, közíró, *Reményi Mihály* főorvos, helytörténész és *Kiss János*, a Bessenyei Kollégium nyugalmazott igazgatója.

2006

- Január 26.** Lírám vig húrjai címmel bemutatkoznak *Törökné Bognár Márta*, *Demeter Sándor*, *Pagonyi Szabó János* és *Tóthné Szunyogh Gizella*, az Alkotó Képzőművészek és Írók Országos Szövetségének tagjai.
- Március 2.** *Kocsis Csaba* író (Berettyóújfalu) mutatja be *Ezüstkert* című Bessenyeiről szóló színjátékát. Közreműködik: *Venyige Sándor* színművész.
- Március 30.** *Kincses Kovács Éva* szociológus, nyelvész mutatja be *Kaleidoszkóp a világra* című tanulmánykötetét.
- Április 27.** *Balogh Árpád* rektor és *Székely Gábor* tudományos rektorhelyettes előadása a főiskoláról és a felsőoktatás aktuális kérdéseiről a Bessenyei-aulában.
- Május 7.** Megemlékezés és koszorúzás *Kallós Ede* Bessenyei-szobránál. Emlékbeszédet mond *Kovács Tiborné* nyugalmazott könyvtárigazgató.
- Május 25.** *Tóth László* Radnóti-díjas előadóművész műsora *Legkedvesebb verseim* címmel. *Bernáth Zoltán* ez alkalommal veszi át a Társaság díszoklevelét.
- Június 15.** *Kovács Dániel* irodalomtörténész előadása A helyi kulturális értékek megjelenítése a Kazinczy Ferenc Társaságban címmel.
- Szeptember 28.** *Papp Istvánné Szabó Ella* előadása a zeneiskola dísztermében *Minőség a Vikár Sándor Zeneiskolában* címmel. Közreműködnek az iskola művésztanárai.
- Október 19.** *Fazekas Árpád* főorvos Emlékképek a forradalomról c. előadása. Közreműködnek: *Horváth József* verssel, *Horváth Józsefné* énekkel, verssel.
- November 23.** *Exterdéné Zsurkai Ilona* mentálhigiénikus előadása *Megküzdési stratégiánk a hétköznapiakban* címmel.
- December 20.** Hagyományos karácsonyi ünnepi rendezvény. A Bessenyei díszoklevél kitüntettjei: *Labossa Gusztáv*, a Városvédő Egyesület elnöke, *Fekete Béla*, a tiszaberceli Bessenyei Szakiskola igazgatója, *Schmidt Sándor* fafaragó művész. Megjelent a Bessenyei Almanach, a Társaság 2005. évi évkönyve.

2007 – Bessenyei Emlékév

- Január 25.** *Lupsáné Gál Mária* költő és közreműködő társainak szerzői estje Csendes üzenet címmel.
- Február 22.** *Nagy Ferenc*, a megyei levéltár igazgatója: Szabolcsi nemesi családok élete, különös tekintettel a tiszaberceli Bessenyei család jelentőségére c. előadása.
- Március 29.** *Aporné Kovács Éva* bemutatja a Nyíregyházán kiadott, Az öt karika bűvöletében c. kötetét.
- Április 12.** *Szabó Lajos* költő-tanár szerzői estje a Magyar Költészet Napján.
- Április 26.** *Bodnár István* újságíró, költő mutatja be A magány arcai c. új kötetét. Közreműködik *Jenei Judit*, a Móricz Zsigmond Színház tagja.
- Május 13.** Koszorúzás és megemlékezés a Bessenyei szobornál. Emlékbeszédet mond: *Hajnal András*, Tiszabercel polgármestere.
- Május 31.** A 20 éves Bessenyei Társaság jubileumi kiállítása a megyei könyvtár előadótermében Bessenyei emlékezete címmel.
- Június 21.** *Kecskés István* nyugalmazott iskolaigazgató előadása verseiről és az Ismerje meg *Esze Tamás* faluját, Tarpát! című kötetéről.
- Szeptember 27.** *Dolinay Tamás* nyugalmazott főorvos mutatja be Forgácsaim című kötetét.
- Október 25.** *Fazekas Árpád* nyugalmazott főorvos: A Bessenyei Kör és az orvosok című előadása.
- November 20.** *Molnár V. József* néprajztudós: A Turul-nász és a magyar Szent Korona c. előadása a megyei könyvtárban. (A Kodály Társaság rendezvényéhez társulunk.)
- November 29.** *Kerekes Attila Miklós* tanár előadása: Az erdélyi magyar irodalom: Reményik Sándor és barátai a „Pásztortűz” körül címmel. (Közreműködik: *Lukács Roland* és *Gaál Eszter* Kossuth-diák.) Megjelent a Bessenyei Almanach, a Társaság 2006. évi évkönyve.
- December 6.** *Ferencz Miklósné* bemutatja Életpályám működési bizonyítványai című új kötetét. Bevezetőt mond *Labossa Gusztáv*. Közreműködnek a gimnázium diákjai. (A Városvédő Egyesülettel közös rendezvény.)
- December 20.** A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat által rendezett névadó ünnepségen a Bessenyei Nagyterem nevet kapja a megyeháza díszterme, az egykori Bessenyei Kör megalakulásának színhelye. Az ünnepség keretében felavatják Bessenyei György emléktábláját és portréját, *Bíró Lajos* szobrászművész alkotását. A Bessenyei Emlékév eseményeinek lezárásaként a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Kulturális Bizottsága ünnepi fogadás keretében vendégül látja a 20 éves Bessenyei Társaságot. A Társaság jubileumi összejövetele a Bessenyei Nagyteremben. Az ünnepségen kerül sor a jubileumi emléklapok és a díszoklevelek átadására.

A Bessenyei Társaság kiadványai

1. Örökségünk: Bessenyei György. A Bessenyei Társaság megalakulása alkalmából rendezett tudományos ülésanyag. (1987. okt. 16–17.) Szerk. Bánszki István. Kiad. a BGYTF és a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1988, BGYTF soksz. 101 p. (Társasági füzetek)
2. Szellemi elődeink 1. A Bessenyei Társaság 1988. évi rendezvényei keretében elhangzott előadások. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1988. 38 p. (Társasági füzetek)
3. Szellemi elődeink 2. A Bessenyei Társaság 1989. évi rendezvényei keretében elhangzott előadások. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1989. 59 p. (Társasági füzetek)
4. Bánszki István: A Szabolcsvármegyei Bessenyei György Művelődési Kör története 1898–1949. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1989, Grafik Nyomda. 188 p.
5. Bánszki István: Bessenyei György bölcsész-költő élete 1747–1811. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1990, Grafik Nyomda. 8 p.
6. Bánszki István: Bessenyei György filozófus-író életműve 1747–1811. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1990, Grafik Nyomda. 8 p.
7. Szabolcs-Szatmár-Bereg kortárs íróinak kislexikona. Szerk. Bánszki István és Futaky László. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1991. 53 p.
8. Szellemi elődeink 3. A Bessenyei Társaság 1991. évi rendezvényei keretében elhangzott előadások. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1991, Bessenyei Könyvkiadó. 28 p. (Társasági füzetek)
9. Szellemi elődeink 4. Vietórisz József. A Bessenyei Társaság 1997. április 24-i emlékülése. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1997, Nyírségi Nyomda. 48 p. (Társasági füzetek)
10. Egy európai magyar: Bessenyei György. Bánszki István tanulmányai. Kiad. a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium és a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 1999, Nyírségi Nyomda. 128 p.
11. Bánszki István: Múltból jövő üzenetek. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 2001, Nyírségi Nyomda. 104 p. (Válogatás a szerző Kelet-Magyarországban megjelent irodalmi hírleveleiből.)
12. Szellemi elődeink. A Bessenyei Társaság kultúra-teremtő nagyjai. (Gyűjtéményes kiadás.) Szerk. Kovács Tibor. Kiad. a Bessenyei Társaság. Nyíregyháza, 2002, Nyírségi Nyomda. 132 p.
13. Bessenyei Almanach. A Bessenyei Irodalmi Társaság évkönyve 2005. Kiad. a Bessenyei Társaság. Szerk. Csermely Tibor. Nyíregyháza, 2006. 98 p.
14. Bessenyei Almanach. A Bessenyei Irodalmi Társaság évkönyve 2006. Kiad. a Bessenyei Társaság. Szerk. Csermely Tibor. Nyíregyháza, 2006, IMI Print Kft. Ny. 107 p.
15. Bessenyei Almanach. A Bessenyei Irodalmi Társaság 20. éves jubileumi évkönyve 2007. Kiad. a Bessenyei Társaság. Szerk. Csermely Tibor. Nyíregyháza, 2008, IMI Print Kft. Ny. 92 p.
16. Bessenyei Almanach. A Bessenyei Irodalmi Társaság évkönyve 2008. Kiad. a Bessenyei Társaság. Szerk. Csermely Tibor. Nyíregyháza, 2009. Nyírségi Nyomda. 99 p.

A Bessenyei Társaság kitüntetettjei

A Bessenyei Társaság emlékérmével kitüntetettek (1988–2002)

1988	Dr. Belohorszky Ferenc tanár Dr. Bíró Ferenc egyetemi tanár, Budapest
1989	Dr. Némedi Lajos egyetemi tanár, Debrecen Molnár Rózsa tanár Dr. Rácz Géza kultúratanácsos
1990	Dr. Margócsy József főigazgató, irodalomtörténész Sárosy Zoltán, a Bessenyei Gimnázium igazgatója
1991	Ferencz Miklósné tanár, közíró Szitha Mária tanár, író
1992	Bachát László főiskolai tanár, nyelvész Dr. Katona Béla főiskolai tanár, irodalomtörténész
1993	Kökéndy Mária szervezőtitkár Kovács Tibor könyvtárigazgató, a Társaság titkára
1994	Dr. Bódor Sándor tanár, Nagykálló Tarcai Zoltán főiskolai tanár, zenetörténész
1995	Dr. Nagy Éva főiskolai tanár Zsíros Antalné tanár, Tiszabercel
1996	Dr. Székely Gábor főiskolai tanszékvezető tanár, nyelvész Futaky László könyvtáros, szerkesztő
1997	Dr. Bánszki István irodalomtörténész, a Társaság elnöke
1998	Dr. Csorba Sándor főiskolai tanár, irodalomtörténész
1999	Dr. Csermely Tibor tanár, közíró
2000	Dr. Fazekas Árpád főorvos, helytörténész
2001	Palotai Erzsébet tanár, az evangélikus gimnázium igazgatóhelyettese
2002	Hajnal András polgármester, Tiszabercel

A Bessenyei Társaság díszoklevelével kitüntetettek

2003	Dr. Durucz Istvánné tanár Horváth József tanár, költő Horváth Józsefné tanár
2004	Dr. Borsy Zoltán jogász, közíró Blaskóné Brösztl Márta könyvtáros
2005	Dr. Bernáth Zoltán jogász, író Kiss János, a Bessenyei Kollégium igazgatója Dr. Reményi Mihály főorvos, helytörténész
2006	Fekete Béla, a Bessenyei Szakiskola igazgatója, Tiszabercel Labossa Gusztáv, a Nyíregyházi Városvédő Egyesület elnöke Schmidt Sándor fafaragó iparművész

A 20 éves jubileumi díszoklevéllel kitüntetettek

2007	Balogh Zoltán, a Bessenyei Kollégium igazgatója Belinszky Etelka tanár Dr. Bene János múzeumi osztályvezető Bíró Gábor, a Bessenyei Gimnázium igazgatója, Kisvárdra Décsyné Varga Anikó nyugalmazott tanár Dr. Dohanics Sándor nyugalmazott főorvos Erdélyi Tamás nyugalmazott gépészmérnök, szerkesztő Gergely Zsolt osztályvezető-helyettes Dr. Hargitay János, a TIT megyei igazgatója Dr. Karakó László képviselő, polgármester Kovács Tiborné nyugalmazott könyvtárigazgató László Antal, a Bessenyei György Általános Iskola igazgatója, Tiszabercel Dr. Nagy Ferenc, a megyei levéltár igazgatója Nagy Károlyné festőművész Nagy Lajos Imre főiskolai tanszékvezető, szobrászművész Papp Istvánné, a Vikár Sándor Zeneiskola igazgatója Rácz Sándorné gazdasági vezető Román István képviselő, az Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke Tar Jánosné, az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatója Dr. Vraukóné Lukács Ilona könyvtáros
------	--

A Bessenyei Társaság elnöksége

DR. BÁNSZKI ISTVÁN (Nyíregyháza, 1929. december 3.)

Főiskolai tanár, Toldy Ferencz-díjas irodalomtörténész, az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium nyugalmazott igazgatója, az újjászervezett Bessenyei Társaság alapító elnöke. Öt évtizedes oktató-nevelő munkáját áthajtja a tanuló ifjúság emberi-erkölcsi, szakmai felkészítése az életre. Tudományos tevékenységében pedig Bessenyei György író-filozófus munkásságának kutatása, szellemi hagyatékának gondozása, megismertetése, emberi-erkölcsi értékeinek követendő példaként történő bemutatása, tanítása kap kiemelt hangsúlyt.

Ez a szándék hívta életre újra a Bessenyei Társaságot is, amelynek ő volt első számú kezdeményezője és előkészítője.

Bessenyeivel kapcsolatos publikációi mintegy 35 évet fognak át. E témába vágó első írása 1972-ben jelent meg. Azóta számos kötet megírásával, szerkesztésével, gondozásával, cikkek, tanulmányok közzétételével gazdagította az íróra vonatkozó szakirodalmat.

KOVÁCS TIBOR (Tivadar, 1937. május 13.)

Magyar-könyvtár szakos középiskolai tanár, nyugalmazott könyvtárigazgató, a Bessenyei Társaság alapító titkára, 1992-től alelnöke. 1964-től Mátészalkán városi könyvtárigazgató, 1977-től megyei köztisztviselő, 1987-től nyugdíjazásáig a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár igazgatója, a '90-es években óraadó tanár a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán.

Publikációi elsősorban közművelődési, könyvtárszakmai írások. A társasági programokban előadásokkal, emlékező évfordulók, közgyűlések előkészítésével, szerzők és könyvek bemutatásával vesz részt.

DR. CSERMELY TIBOR (Berettyóújfalú, 1934. február 2.)

Magyar-történelem szakos középiskolai tanár, a Bessenyei Társaság elnökségének alapító tagja. Oktatott a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán, a Görög Katolikus Hittudományi Főiskolán. Jelenleg a Debreceni Egyetem Egészségügyi Centrum Főiskolai Egészségügyi Karán óraadó tanár. Az elmúlt évtizedekben számos írása jelent meg irodalmi, művelődési és helytörténeti témákban. Előadásokkal, szerzők és könyvek bemutatásával aktív résztvevője a társasági életnek.

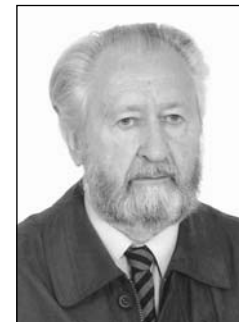
2005-től a Bessenyei Almanach szerkesztője.

FUTAKY LÁSZLÓ (Nyírcsaholy, 1934. április 29.)

Magyar-könyvtár szakos középiskolai tanár, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár nyugalmazott igazgatóhelyettese, a Bessenyei Társaság elnökségének alapító tagja.

Széleskörű érdeklődését, több évtizedes szerzői, szerkesztői tevékenységét a különböző folyóiratokban megjelent, majd gyűjteményes kötetekben összegzett művelődési és könyvtártörténeti írások, kritikák, recenziók fémjelzik. Felkészültségét hasznosítva írásokkal, előadásokkal, műveltségi versenyek zsűrizésével, évfordulós megemlékezésekkel rendszeres közreműködője a társasági programoknak.

FERENCZ MIKLÓSNÉ (Nagykálló. 1913. január 13.)

A Bessenyei Társaság alapító tagja, szakíró. Életmű-díjas pedagógus. A Nyíregyházi Leánykálvineumban szerzett oklevelet 1934-ben. Tanított a helyi nőipariskolában, 1937-től a szakmunkásképző intézetben. Ő az első „főhivatású női munkaerő” a megyei iparoktatásban. Cikkei, tanulmányai a helyi sajtóban és különböző folyóiratokban jelentek meg.

Tapasztalata, életbölcssége, aktivitása példaértékű a Társaság számára is.

PALOTAI ERZSÉBET (Nyíregyháza, 1937. április 11.)

Magyar-német szakos középiskolai tanár, az újjászervezett Bessenyei Társaság alapító tagja. Tanári pályája az indulástól nyugdíjazásáig ahhoz az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumhoz kötötte, ahol az ifjúság önképző köre először vette fel Bessenyei nevét, s ahol ma is él az író szellemi öröksége.

Mint a „műveltségért, magyarságért” eszme elkötelezettje, nagyfokú felelősséggel vesz részt a társaság programszervező és -népszerűsítő munkájában, különösen a műveltségi és szavalóversenyek előkészítésében.

Dr. NAGY ÉVA PhD (Budapest, 1952. július 3.)

Főiskolai docens, a Bessenyei Társaság elnökségének tagja. A KLTE-n 1976-ban szerzett magyar-orsos szakos diplomát, majd 1994-ben doktori címet, s 2003-ban PhD tudományos fokozatot. Tanított a Kisvárdai Bessenyei Gimnáziumban és a nyíregyházi Vasvári Pál Gimnáziumban. 1988-tól a Nyíregyházi Tanítóképző Intézet oktatója.

Tudományos és ismeretterjesztő előadásaiival, publikációival folyamatos résztvevője tudományos, kulturális közéletünknek. A Bessenyei Társaság és a Nyíregyházi Főiskola kapcsolatépítésének „felelőse”.

BELINSZKY ETELKA (Kisvárd, 1954. május 30.)

Matematika-ének szakos pedagógus. Tanított a Budai Nagy Antal Szakközépiskolában. 1984-től az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium tanára, 1992-től a Bessenyei Társaság elnökségének tagja. Aktív szervezője a Társaság és a Gimnázium közös rendezvényeinek, s ő „gondozza” a Magyar Kodály Társaság megyei tagcsoportjával történő folyamatos együttműködést.

LABOSSA LÁSZLÓ (Debrecen, 1930. október 28.)

Nyugalmazott evangélikus lelkész, a Bessenyei Társaság elnökségének tagja. A Kossuth Lajos Gimnáziumban érettségizett 1949-ben, majd a budapesti Evangélikus Akadémián szerzett lelkészi diplomát. 1963-ban választották meg a Kölcsei Evangélikus Egyházközség lelkészévé, ahonnan 42 évi szolgálat után, 2004-ben ment nyugdíjba.

RÁCZ SÁNDORNÉ Molnár Ilona (Pusztadobos, 1955. október 6.)

1974-ben érettségizett a baktalórántházi gimnáziumban, majd szakirányú végzettséget szerzett a nyíregyházi Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskolában. 1985-től az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium pénzügyi előadója, 1995-től a Bessenyei Társaság gazdasági ügyintézője.

A kötet szerzője:**KOVÁCS TIBORNÉ** Kóhalmi Piroska (Nagyvárad, 1941. december 28.)

Nyugalmazott főiskolai könyvtárigazgató, a Bessenyei Társaság alapító tagja.

Mátészalkán érettségizett, a KLTE-n szerzett magyar szakos diplomát, majd az ELTE-n könyvtárosi oklevelet. Könyvtárosi pályáját 1960-ban kezdte a mátészalkai városi könyvtárban. 1977-től a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Könyvtárának munkatársa, 1989-től nyugdíjazásáig igazgatója.

Publikációi elsősorban művelődési és könyvtárszakmai írások. Ezek sorában jelentősebb munka a Czine Mihály és Hodinka Antal munkásságát összegző bibliográfia, továbbá a Főiskolai Könyvtár 40 éves történetének feldolgozása.

A Bessenyei Társaság tagnévsora¹

2007. január 1.

Ács Lászlóné	Dévényi Sarolta
Dr. Antal Attila, (A)	Dr. Dohanics Sándor (A)
Dr. Aporné Kovács Éva, Budapest	Dr. Dohanics Sándorné
Asztalos Mihályné, Levelek	Dr. Dolinay Tamás
Babka Miklós	Dr. Dolinay Tamásné
Babka Miklósné	Dorka Józsefné
Dr. Bachát László (A)	Dr. Durucz Istvánné (A)
Dr. Bachát Lászlóné	Dr. Endreffy Ildikó
Dr. Bakonyi Géza (A)	Erdélyi Tamás
Dr. Baksa Gyula	Erdélyi Tamásné
Dr. Baksa Gyuláné	Dr. Exterdéné Zsurkai Ilona
Dr. Balogh Árpád	Farkas Dánielné, Tiszabercel (A)
Bánhidi Jánosné	Dr. Fazekas Árpád (A)
Dr. Bánszki István (A)	Dr. Fehérvári Jánosné
Dr. Bánszki Istvánné (A)	Fekete Béla, Tiszabercel
Bányai Istvánné, Budapest	Ferencz Miklós (A)
Baranyi Ferenc	Ferencz Miklósné (A)
Bardócz Sándorné	Futaky László (A)
Bartha Dénes	Futaky Lászlóné
Bay Ernő	Futkos Attila, Tiszabercel
Belinszky Etelka	Gajárszky Magdolna, Budapest
Dr. Bene János	Garai Zoltán, Tiszabercel
Béres Endre (A)	Garai Zoltánné, Tiszabercel
Dr. Bernáth Zoltán, Budapest (A)	Gazdag Istvánné
Dr. Bertalan Barnáné	Gerényi Ferencné
Bessenyeiné Edit	Dr. Görömbei Gréta, Tiszabercel
Blaskóné Brösztl Márta (A)	Dr. Gubicz Pálné
Boeskay István	Haizer Tiborné
Bodnár István	Hajdu József
Dr. Bódor Sándor, Nagykálló	Hajnal András, Tiszabercel
Dr. Borsy Zoltán, Budapest	Dr. Hamar Péter, Fehérgyarmat (A)
Bugya István, Tiszadob	Hegedüs Józsefné, Tiszabercel (A)
Czimbula Józsefné	Henzsel Pálné
Dr. Csermely Tibor (A)	Hete Béláné
Dr. Csermely Tiborné	Hidasi Lajos, Tokaj
Dr. Csorba Sándor (A)	Hidasi Lajosné, Tokaj
Dr. Dám László	Dr. Hoffman Ferencné
Dankó Géza, Kecskemét	Horváth József
Deák Lászlóné	Horváth Józsefné
Décsyné Varga Anikó	Ivancsó Dénes, Nyírpazony (A)
Demeter Ildikó	Ivancsó Dénesné, Nyírpazony (A)
Demeter Sándor, Nyírtura	Dr. Jakó János

1 A névsorban azok lakhelyét tüntettük fel, akik nem Nyíregyházán laknak. Az alapító tagok nevét (A) jelzi, névsorát az Örökségünk: Bessenyei György (Nyh., 1988) című kötet tartalmazza.

Dr. Jánosi Zoltán
 Kállainé T. Mária
 Kálmán Ágnes
 Károly Ilona, Miskolc (A)
 Kató Lászlóné, Tiszavasvári
 Dr. Katona Béláné
 Kecskés István, Debrecen (A)
 Kelemen Erzsébet, Debrecen
 Dr. Keresztesné Várhelyi Ilona, Debrecen (A)
 Kerezi Miklósné
 Kertészné Erika
 Dr. Kiss Ilona
 Kiss Tibor
 Kocsis Csaba, Berettyóújfalu
 Dr. Koi Balázs
 Komlóssy Károlyné, Budapest
 Korpai Ferencné
 Kovács Jánosné
 Kovács Tibor (A)
 Kovács Tiborné (A)
 Dr. Kováts Dániel, Szeged
 Kőhegyi Péterné
 Kökénydi Mária (A)
 Dr. Kriveczky Béla, Kisvárd (A)
 Krutilla Józsefné
 Kunságiné Figula Erzsébet, Nyírbátor
 Labossa Gusztáv
 Labossa Gusztávné
 Labossa László
 Dr. Laczik Mária
 László Antal, Tiszabercel (A)
 Ling Frigyesné
 Listván Attiláné
 Dr. Loós Tibor
 Lupsáné Gál Mária, Kótaj
 Madácsi Júlia (A)
 Mádi Gyuláné (A)
 Dr. Margócsy József (A)
 Dr. Margócsy Klára (A)
 Máté Zoltán
 Dr. Minya Károly
 Dr. Molnárné Ignáth Anna
 Munkácsy Mihály
 Dr. Nagy Éva (A)
 Dr. Nagy Ferenc (A)
 Nagy Károlyné
 Nagy Lajos Imre (A)
 Nagy Miklósné
 Natkó Zoltán, Tiszabercel
 Dr. Oláh Jánosné
 Pagonyi Szabó János, Nyírpazony
 Palotai Erzsébet (A)
 Papp Istvánné Szabó Ella
 Papp János, Tiszabercel
 Pappné Mária
 Patláné Jámbor Judit
 Dr. Pethő József (A)
 Pinténé Kosina Judit
 Dr. Porzsolt Istvánné
 Dr. Pregon Istvánné (A)
 Dr. Rác Géza
 Rác Sándorné
 Dr. Reményi Mihály
 Dr. Reszler Gábor (A)
 Sárosy Zoltán, Kisvárd (A)
 Schmidt Sándor, Vásárosnamény (A)
 Sebi Judit
 Dr. Sinoros-Szabó Botondné, Budapest
 Dr. Sonnevend Júlia, Budapest
 Stefánné Kiss Erzsébet, Tiszabercel
 Szabó Lajos, Ibrány
 Dr. Szállási Árpád, Esztergom
 Szántóné Czece Enikő, Budapest (A)
 Szarvadi László
 Dr. Székely Gábor
 Szilágyi Sándor, Tiszabercel
 Dr. Szilassy Péterné
 Szitha Mária
 Szöllösi Ferenc
 T. Nagy Gyuláné, Papos
 Takács Károlyné
 Tar Jánosné
 Tarcai Zoltán (A)
 Tóth László
 Tóth Sándor
 Tóthné dr. Szűcs Éva
 Tóthné Szunyogh Gizella
 Török Ferencné
 Turi Sándorné, Paszab (A)
 Udud István, Fehérgyarmat (A)
 V. Kokovay Zsuzsa
 Vámosi Jánosné
 Dr. Várady József
 Várady Lászlóné (A)
 Vén Benőné
 Vengrinyák János
 Veszprémi Eszter (A)
 Dr. Virágh Pál, Debrecen
 Dr. Vraukóné Lukács Ilona
 Zsák Zoltánné
 Zsíros Antalné, Tiszabercel (A)

Forrásművek

- Bánszki István: A Bessenyei Kör története. Nyíregyháza, 1989.
 Bánszki István: Bessenyei-tükör (1772–1982). Nyíregyháza, 1982.
 Bánszki István: Erkölcs és tudomány. Nyíregyháza, 1996.
 Bánszki István: Így él köztünk Bessenyei György (1884–1986). Nyíregyháza, 1986. (Szabolcsi téka 3.)
 Bánszki István: Irodalmi hírcsok. Kelet-Magyarország, 1987–1990.
 Bánszki István: Múltból jövő üzenetek. Nyíregyháza, 2001.
 Bessenyei Almanach. A Bessenyei Irodalmi Társaság évkönyvei. 2005–2007. Szerk. Csermely Tibor. Nyíregyháza, 2006–2008.
 A Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság 10 éves tevékenysége dokumentumokban elbeszélve (1987–1997). Összeáll. Bánszki István. (Kézirat)
 Futaky László: Kapocs. Nyíregyháza, 2007. 196 p.
 Katona Béla: Bessenyei György és Nyíregyháza (1747–1997) – Egy fejezet Bessenyei Anna gávai életéből. Nyíregyháza, 1997.
 Nyíregyházi Kossuth-diák. A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium lapja. 1–6. évf. 1992–1998.
 Örökségünk Bessenyei György. Szerk.: Bánszki István. Nyíregyháza, 1988. (Társasági füzetek)
 Pro memoria Bessenyei György. Szerk.: Bánszki István. Nyíregyháza, 1982.
 A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Öregdiákok Klubjának 30 éve. Szerk.: Bene János. Nyíregyháza, 2007. 196 p.
 Szellemi elődeink. A Bessenyei Társaság kultúra-teremtő nagyjai. Szerk.: Kovács Tibor. Nyíregyháza, 2002.
 Társasági tájékoztató. 1–28. szám. 1987–1992. (Kézirat soksz.)
 Vietórisz József. Szellemi elődeink 4. Nyíregyháza, 1997. (Társasági füzetek)
 Vietórisz József breviárium. Szerk.: Margócsy József és Szilágyi Ferenc. Nyíregyháza, 2004.

Névmutató

A dy Endre	68	Berky Nándor	12, 40
Alpár Ignác	56	Bernáth Zoltán dr.	54, 59, 60, 75, 117
Ambrózy Géza	24, 97	Bessenyei Anna	65
Ancsel Éva	68	Bessenyei György (neve az oldalak nagy többségén szerepel)	
Antal Attila	31, 62, 64, 78, 90	Bíró Ferenc	15, 19, 20, 30, 41, 42, 64, 129
Áprily Lajos	78	Bíró Gábor	76, 117
B abka József	32, 63	Bíró Lajos	90, 91
Bachát László	34, 57, 58, 67, 105, 116, 132	Blaskóné Brösztl Márta	105, 117
Baja Ferenc	18, 42	Bódis Gábor	41
Bakajsa András	24, 77	Bodnár István	31, 87
Bakonyi Géza dr.	19	Bódor Sándor dr.	24, 58, 59, 116
Balczó András	25, 60	Bolyai Farkas	76
Bálint György	68	Bornemissza Péter	61, 70
Balogh Árpád dr.	85	Borsy Zoltán dr.	54, 61, 75, 76, 78, 79, 81, 117
Balogh Géza	32	Bory Zsolt	24, 33, 48, 80
Balogh Zoltán	78	Bozorády Zoltán	33, 61
Bán Ferenc	13	Budaházi István	31
Bánki Mónika	61, 63	Bugya István	84
Bánszki István (neve az oldalak nagy többségén szerepel)		C omenius, Jan Amos	73
Bárdosi Ildikó	34	Czine Mihály	25, 26, 53, 67, 71, 130
Barota Mihály	59	Czóbel Minka	24, 42, 110
Bartha Dénes	26	Czuczor Károly	18
Bartha Gábor	31	Cs abai Lászlóné	28
Bartók Béla	69	Cselényi István Gábor	31, 35, 36
Bécsy Tamás	27, 69	Csikos Sándor	30, 31, 33, 34, 35, 48, 49, 52, 59
Béke Csaba	80	Csorba Sándor	15, 16, 20, 24, 33, 34, 51, 59, 62, 64, 69, 73, 77, 80, 116, 129
Belinszky Etelka	59, 105, 117, 120	Csermely Tibor dr.	18, 28, 58, 62, 92, 115, 116, 118, 123
Belohorszky Ferenc	18, 19, 24, 34, 42, 53, 57, 58, 60, 75, 80, 83, 100, 101	Cservenyák László	18
Belohorszky Mária	61	Csizmadia Attila	67
Benczúr Gyula	9		
Benczur Sándor	33, 34		
Bene János	117, 123		
Berecz János	19		
Béres Andrea	35, 38		
Béres József dr.	25		
Berki Antal	64		

Csóka Beáta	32	G ajárszky Magdolna	30
Csoóri Sándor	71	Galambos Lajos	32
D ani Endre	26	Gálfy Ildikó	29
Debreczeni Attila	64	Gáspári László dr.	18
Décsyné Varga Anikó	92	Gebri József	32, 33
Demeter Sándor	85	Geduly Henrik	24, 57
Dévai Bíró Mátyás	61	Gergely Zsolt	93, 117
Dévényi Sarolta	59	Görömbei András	24, 26, 130
Dohanics Sándor dr.	30, 88, 89	Gulyás Pál	84
Dolinay Tamás dr.	89	Gulyás Zoltán	48
Durányik László	33	Gy armati Sámuel	76
Durucz Istvánné dr.	117	Gyulay Pál	80
E rdélyi Tamás	117	Gyulavári Pál	48
Erdélyi Zsuzsanna	68, 69	Gyureskó Ágnes	34, 49
Erdész Sándor	15, 64	H ajnal András	73, 87, 91, 116
Esterházy Miklós	72	Hamar Péter	81
Esze Tamás	87	Hargitay János dr.	63, 80, 117
Exterdéné Zsurkai Ilona	86	Határ Győző	79
F abinyi Tamás	60	Haydn, Joseph	72
Fadrusz János	9	Heltai Gáspár	61
Faggyas Jenő	18	Hetey László	34, 52, 59, 63, 75
Farkas Dánielné	18	Hopp Lajos	27, 34
Farkas László	32	Horthy István	10
Fazekas Árpád dr.	13, 24, 72, 84, 86, 89, 95, 116	Horváth István	30
Fehér Gábor	24	Horváth József	58, 67, 86, 88, 117
Feilitzsch Berthold	90	Horváth Józsefné	58, 86, 117
Fekete Béla	117	Horváth Sándor	76
Fekete Károly	24, 96	Huszár Gál	84
Ferencz Éva	69	I lku Pál	13
Ferencz Miklósné	24, 28, 60, 62, 69, 76, 78, 89, 116, 119, 132	Illyés Gyula	71
Ferenczi Erzsébet	33, 41	Illyés Péter	29, 45, 101
Fesztóry Ágnes	32	Imre László	26, 68, 75
Franyó Zoltán	71	Inántsyné Nagy Mária	24, 99
Frenkl Róbert	61, 71	Ivaskin Attila	67, 105
Futaky István	54, 75	J akó János dr.	89
Futaky László	18, 28, 30, 59, 63, 85, 115, 116, 119, 123	János István	35, 62
Fülöp István	91	Jánosi Zoltán	31, 62, 65, 73, 83
		Jármezei Judit	45

Jávori Pál	34	Kodolányi János	59
Jenei Judit	87	Kóka Rozália	67
Jeney István	24, 33, 62	Kókay György	64
Jóba Elek	83	Kónya Emőke	34
Joó Csaba	32	Koren Emil	33
Joób Árpád dr.	98	Korompay (Klekner) Károly dr.	89
Jósa András dr.	24, 89	Kósa Ferenc	25, 26, 130
Jovánovics Miklós	32	Kovács István	9
József Attila	30, 68, 84	Kovács József	85
Juhász Barnabás dr.	19	Kovács Tibor	24, 26, 28, 32, 57, 61, 79, 85, 88, 115, 116, 118, 123, 129, 132
Juhász Béla	32	Kovács Tiborné	25, 92, 93, 113, 117, 120
Juhász Ferenc	68, 69	Kováts Dániel	19, 20, 50, 51, 58, 65, 73, 76, 86, 102, 129
Juhász Róbert	19	Kökénydi Mária	19, 28, 54, 102, 116, 131
Jurányi Lajos	80	Kölcsey Ferenc	48
K állay Rudolf dr.	89	Körösi Csoma Sándor	76
Kallós Ede	8, 10, 13, 15, 29, 64, 70, 87, 131	Kriveczky Béla	81
Kányádi Sándor	54, 60, 62, 71, 77	Krúdy Gyula	59, 63, 78
Karádi Zsolt dr.	24, 26, 32, 60, 62, 98	Kulcsár Attila	31
Karakó László dr.	93, 117	Kurucz Imre	22, 79
Karinthy Frigyes	68, 69	L abossa Gusztáv	81, 84, 89, 117, 120
Katona Béla	10, 13, 15, 24, 27, 31, 35, 57, 58, 60, 65, 73, 96, 100, 116, 123, 131, 132	Lakatos László	26
Katona József	35	Láczay Magdolna dr.	101
Kazár Irén, S.	32	László Antal	117
Kelemen Erzsébet	72	Lázár Ervin	68
Képes Géza	48, 64	Lechner Ödön	9
Kerekes Attila Miklós	89	Leffler Sámuel	24, 57, 76
Keresztesné dr. Papp Ágnes	60	Liszt Ferenc	81
Keresztesné dr. Várhelyi Ilona	84	Loós Tibor dr.	89
Keresztury Dezső	71	Lorántffy Zsuzsanna	73
Kincses Kovács Éva	85, 87	Lotz Károly	9
Király István	25	Lőrinczi György	24
Kisfaludy Károly	29	Lukács Ödön	24
Kiss Gábor dr.	28	Lukin László	72, 81
Kiss Ilona dr.	15	Lupsáné Gál Mária	84, 87, 88
Kiss János	18, 44	M adách Imre	68
Kiss Lajos	24, 27	Madár János	31
Kocsis Csaba	85		
Kodály Zoltán	55, 77, 78, 79		

Makay László	24, 101	P agonyi Szabó János	85
Márai Sándor	87	Pál György dr.	15, 17, 18, 24, 32, 62, 97, 131
Margócsy István	64	Pálfy G. István	42
Margócsy Klára	62, 79	Pállné dr. Lakatos Ilona	18
Margócsy József dr.	13, 14, 18, 24, 26, 27, 31, 32, 42, 57, 61, 63, 70, 81, 84, 95, 116, 123, 130	Palotai Erzsébet	24, 28, 31, 73, 80, 116, 119
Margócsy Józsefné	24, 96	Papp Ágoston dr.	64
Márkus Béla	26, 73, 130	Papp Irén dr.	89
Megyer Lajosné	64, 81	Pappné Nagy Éva ld. Nagy Éva dr.	
Merényi Oszkár	11, 12, 24, 60	Papp Istvánné Szabó Ella	78, 86, 117
Méreyne Juhász Margit	24	Pataki József	28, 31
Mészöly Miklós	59, 71	Pásztor Attiláné	102
Mezei Márta	19, 20, 64, 129	Pethő József	78
Mikes Kelemen	34	Pilinszky János	30, 71
Minya Károly	84	Pomogáts Béla	27, 55
Misuta Márta, Z.	30	Popini Albert	24, 57
Molnár Ferenc	26	Porubszky Pál	9, 24, 30, 57
Molnár Rózsa	116	Praznovszky Mihály	59
Murányiné Csorba Zsuzsa	30	Pregitzer Fruzsina	35, 52, 68, 91
N adányi Zoltán	79	Pregun István	73
Nagy Csaba	79	Püski Sándor	26
Nagy Éva dr.	28, 35, 36, 37, 47, 48, 59, 62, 77, 116, 132	R ácz Géza dr.	19, 28, 116, 132
Nagy Ferenc dr.	19, 87, 117	Rácz Sándorné	117, 120
Nagy Gáspár	71	Rákos Sándor	24, 27, 73, 77
Nagy Ibolya, Cs.	26, 130	Ratkó József	24, 26, 48, 58, 84, 129
Nagy István Attila	31	Rátonyi József	15, 28
Nagy Károly	55	Rauscher Károly	11
Nagy Károlyné	88, 117	Reményi Mihály dr.	84, 89, 117
Nagy Lajos Imre	29, 33, 41, 42, 74, 117	Reményik Sándor	34, 73, 89
Nagy Lászlóné	59	Réti Árpád	67
Nagné Bálint Lilla	80	Román István	93, 117
Némedi Lajos	15, 19, 27, 99, 116	Róna József	12, 14, 15, 29, 42, 62
Németh László	76	Ruszcák Miklós	54
O nder Csaba	64	S ajó Sándor	35, 41, 63
Orosz Szilárd	80	Sárosy Zoltán	18, 45, 47, 48, 116
Oroszné Deák Judit	15	Sárdi Béla	26
Ortutay Gyula	11	Sárosi Zoltán	132
		Schárbert Ármin	57
		Schmidt Sándor	110, 117

Sebestyén Sándor	74	Szlávik Ferenc dr.	63, 81, 123
Seszták Oszkár	93	Szohor Pál	80, 83
Shakespeare, William	69	Szollár Tamás	61
Sík Sándor	32	Szunyogh Gizella	85
Simon Tímea	34		
Sinkovits Imre	33	T ar Jánosné	117
Sinkovits-Vitai András	52	Tarcai Zoltán	33, 79, 80, 116, 132
Sipkay Barna	24, 33	Tari József	41
Sipos Kund Kötöny	61	Tartallyné Stima Ilona	24
Soltészné Pádár Ilona	18	Tinódi Sebestyén	80
Sonnevend Júlia	83	Turi Sándorné	19, 24, 99
Sonnevend Péter dr.	61	Túrmezei Erzsébet	34
Somogyi József	40	Tóth László dr.	19
Spányi Géza dr.	24, 40, 89	Tóth László, L.	85, 131
Stróbl Alajos	9	Tóth-Máté Miklós	59
Sylvester János	61	Tóth Nándor	32
		Tóth Sándor (helytörténész)	84, 112
Sz abó Dénes	33	Tóth Sándor (szobrászművész)	74
Szabó Helga dr.	77	Törökné Bognár Márta	85
Szabó Géza dr.	24, 34, 95		
Szabó Gyula dr.	60, 76, 79, 80	U dud István	31, 79
Szabó József dr.	13, 15, 34, 51		
Szabó Lajos	87, 88, 91	V áci Mihály	30, 33, 48
Szabó Tibor	89	Varga Ilona, H.	13, 40
Szabó Tünde	33, 52, 75	Venyige Sándor	85
Szállásy Árpád dr.	79, 84, 89	Vietórisz József	24, 56, 63, 81, 115
Szalontai Barnabás	11, 24	Vikár Sándor	31, 78, 91
Szántó Sándor	45, 102	Vraukó Eszter Ilona	88
Széchenyi István	34	Vraukó Lili Anna	88
Szedlák Richárd	18	Vraukóné Lukács Ilona	88, 117
Székely Gábor dr.	41, 43, 73, 85, 116		
Szél Júlia	26	W alkó Zoltán	75, 83
Szentmiklósy Péter	80	Wéber Antal	19, 20, 129
Szépfausi István	70, 71	Weöres Sándor	71
Szervátiusz Tibor	26, 130		
Szesztay András dr.	63	Z agyva László	78
Sziklay László	57	Zubor Ágnes	31, 33, 52
Szilágyi Márton	64		
Szilágyi Szabolcs	19	Z síros Antalné	47, 116, 131, 132
Szitha Mária	24, 59, 73, 78, 97, 116, 132		

Az alakuló ülés résztvevői Tiszabercelen

Megemlékezés és koszorúzás a szülőháznál és a Bessenyei-szobornál (1987. október 17.)

Csorba Sándor, Kovács Tibor, Bíró Ferenc, Wéber Antal, Kovács Dániel, Mezei Márta és Bánszki István

Séta a Tisza-parton

Sebestyén Sándor	74	Szlávik Ferenc dr.	63, 81, 123
Seszták Oszkár	93	Szohor Pál	80, 83
Shakespeare, William	69	Szollár Tamás	61
Sík Sándor	32	Szunyogh Gizella	85
Simon Tímea	34		
Sinkovits Imre	33	T ar Jánosné	117
Sinkovits-Vitai András	52	Tarcai Zoltán	33, 79, 80, 116, 132
Sipkay Barna	24, 33	Tari József	41
Sipos Kund Kötöny	61	Tartallyné Stima Ilona	24
Soltészné Pádár Ilona	18	Tinódi Sebestyén	80
Sonnevend Júlia	83	Turi Sándorné	19, 24, 99
Sonnevend Péter dr.	61	Túrmezei Erzsébet	34
Somogyi József	40	Tóth László dr.	19
Spányi Géza dr.	24, 40, 89	Tóth László, L.	85, 131
Stróbl Alajos	9	Tóth-Máté Miklós	59
Sylvester János	61	Tóth Nándor	32
		Tóth Sándor (helytörténész)	84, 112
Sz abó Dénes	33	Tóth Sándor (szobrászművész)	74
Szabó Helga dr.	77	Törökné Bognár Márta	85
Szabó Géza dr.	24, 34, 95		
Szabó Gyula dr.	60, 76, 79, 80	U dud István	31, 79
Szabó József dr.	13, 15, 34, 51		
Szabó Lajos	87, 88, 91	V áci Mihály	30, 33, 48
Szabó Tibor	89	Varga Ilona, H.	13, 40
Szabó Tünde	33, 52, 75	Venyige Sándor	85
Szállásy Árpád dr.	79, 84, 89	Vietórisz József	24, 56, 63, 81, 115
Szalontai Barnabás	11, 24	Vikár Sándor	31, 78, 91
Szántó Sándor	45, 102	Vraukó Eszter Ilona	88
Széchenyi István	34	Vraukó Lili Anna	88
Szedlák Richárd	18	Vraukóné Lukács Ilona	88, 117
Székely Gábor dr.	41, 43, 73, 85, 116		
Szél Júlia	26	W alkó Zoltán	75, 83
Szentmiklósy Péter	80	Wéber Antal	19, 20, 129
Szépfalusi István	70, 71	Weöres Sándor	71
Szervátiusz Tibor	26, 130		
Szesztay András dr.	63	Z agyva László	78
Sziklay László	57	Zubor Ágnes	31, 33, 52
Szilágyi Márton	64		
Szilágyi Szabolcs	19	Z síros Antalné	47, 116, 131, 132
Szitha Mária	24, 59, 73, 78, 97, 116, 132		

Az alakuló ülés résztvevői Tiszabercelen

Megemlékezés
és koszorúzás
a szülőháznál
és a Bessenyei-
szobornál
(1987. október 17.)

**Csorba Sándor,
Kovács Tibor,
Bíró Ferenc, Wéber
Antal, Kováts Dániel,
Mezei Márta
és Bánszki István**

**Séta
a Tisza-parton**

Társasági rendezvények

Társasági Fórum vendége
a 60 éves Czine Mihály.

Együtt a család és a baráti kör:
Margócsy József, Ratkó József,
Szervátiusz Tibor, Kósa Ferenc,
Márkus Béla, Cs. Nagy Ibolya,
Görömbei András
(Megyei Könyvtár)

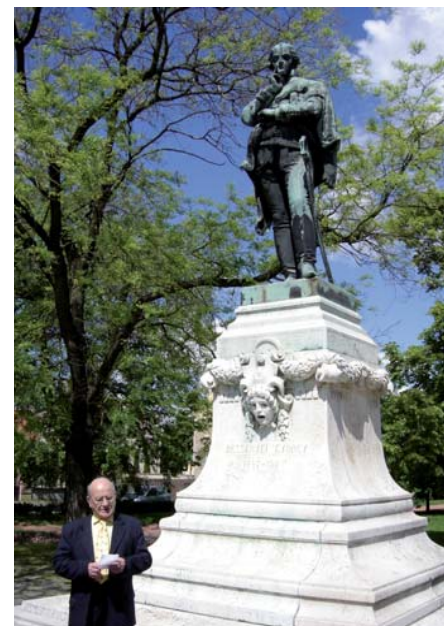
Az első társas vacsora a főiskola
éttermében.
Kósa Ferenc köszöntője
(1989. március 30.)

Koszorúzások a Bessenyei-szobornál

A hagyományos májusi megemlékezésen Kallós Ede Bessenyei-szobránál

Tóth László verset mond

Elnöki emlékezés

Tiszaberceli megemlékezések

A Társaság látogatása a szülőháznál

Tiszabercel díszpolgárai

Megemlékezések a Bessenyei-szobornál,
Bánszki István,
Pál György
Katona Béla,
Kökénydi Mária,
Zsíros Antalné
iskolaigazgató
és a Társaság tagjai

Ünnepi események

A Bessenyei-emlékérem kitüntetettjei a Társaság 1995. évi ünnepségén.
Balról: Bachát László, Sárosi Zoltán, Szitha Mária, dr. Nagy Éva, Katona Béla,
Tarcai Zoltán, Ferencz Miklósné, Zsíros Antalné, dr. Rác Géza és Kovács Tibor

A Bessenyei-emlékkiállítás megnyitója a megyei könyvtárban (2007. május 31.)

Jubileumi ünnepség a Bessenyei Nagyteremben

TARTALOMJEGYZÉK

Elnöki előszó. Miért Bessenyei?	5
A nyíregyházi Bessenyei-kultusz és a Bessenyei Kör	9
A Bessenyei Társaság újjászervezésének előzményei	12
A nyíregyházi Bessenyei-kultusz új szakasza (1972–1986)	13
A Bessenyei Társaság újjászervezése	16
Alakuló közgyűlés és tudományos ülészak (1987)	17
Az első tisztségviselők	18
A tudományos ülészak	19
Az Alapszabály	20
Az alapozás évei (1987–1992)	21
Szellemi elődeink. Az első előadásorozat	23
A Társasági Fórum rendezvényei	24
Az első Bessenyei-ünnepség	27
A költészet ünnepei	29
A Bessenyei Irodalmi Napok	30
Irodalmi évfordulók, emlékünnepségek	32
A Bessenyei-verspályázat	35
A Bessenyei-verspályázat díjnyertes költeményei	36
Cselényi István Gábor: Alakváltozások	36
Nagy Éva: Több bölcsességet!	37
Béres Andrea: A rengeteghez	38
Bessenyei-dombormű-avatás és könyvbemutató a főiskolán	41
A Bessenyei Társaság emlékérmé	42
Bemutatkoznak a Bessenyei nevet viselő intézmények	43
A Bessenyei műveltségi versenyek	46
Versmondó és előadói versenyek	47
A Társaság kapcsolatai	50

Az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban	57
Az első évek az egykori „főgimnáziumban” (1992–1996)	58
A Bessenyei-hagyományok ápolása és az 1997-es Bessenyei Év	61
A Bessenyei Év	62
A Vietórisz József-emlékülés	63
Jubileumi ünnepség serlegavatással	65
A második évtized krónikája (1998–2007)	67
A Társaság története az évkönyvek tükrében (2005–2007)	83
A Bessenyei Emlékév	86
A Bessenyei-emlékkiállítás	87
Bessenyei névfelvétel emléktábla-avatással	91
Jubileumi összejövétel a Bessenyei Nagyteremben	92
Szerzői utószó	94
A társasági események kronológiája, 1987–2007	95
A Bessenyei Társaság kiadványai	115
A Bessenyei Társaság kitüntettjei	116
A Bessenyei Társaság elnöksége	118
A Bessenyei Társaság névsora	121
Forrásművek	123
Névmutató	124
Fotómelléklet	129
Tartalom	135